

Pradžia>Nagrinėjimas teisme>Civilinės bylos>Kurios šalies teismas kompetentingas?

Kurios šalies teismas kompetentingas?

Europos Sąjungos teisėje gali būti nustatyta, kuris teismas nagrinėja bylą, kai abi ginčo šalys iškelia bylą skirtingose ES šalyse.

Pavyzdžiui, įvykus eismo įvykiui tarp dviejų asmenų, kurių vienas gyvena Vokietijoje, o kitas – Prancūzijoje, jie gali pareikšti vienas kitam ieškinį dėl žalos atlyginimo savo gyvenamosios vietos valstybėje narėje.

Europos Sąjungos (ES) teisės aktuose numatyta, kurie teismai kuriose valstybėse narėse turėtų nagrinėti bylą, kad būtų išvengta vienas kitam prieštaraujančių sprendimų. Vadovaujamosi bendrąja taisykle, kad ieškinyas asmeniui turi būti reiškiamas toje valstybėje, kurioje yra jo gyvenamoji vieta. Tačiau tam tikrais specifiniais atvejais gali būti taikomos kitos jurisdikcijos nustatymo taisyklės, pavyzdžiui, sutarties nevykdančiam asmeniui byla gali būti iškelta pagal atitinkamo įsipareigojimo vykdymo vietą (pavyzdžiui, pagal vietą, į kurią turėjo būti pristatytos prekės). Esama tam tikrų taisyklių, kurios apsaugo tokias grupes kaip vartotojai, darbuotojai ir apdraustieji.

Šeimos teisėje galioja ES taisyklės, pagal kurias nustatoma, kur turėtų būti nagrinėjamas ginčas, susijęs su skyrybomis, tėvų atsakomybe arba išlaikymu.

Spustelėjus kurios nors šalies vėliavą, bus pateikta išsami tos šalies informacija.

Kai pagal jurisdikcijos taisyklės nustatėtą atitinkamą valstybę narę, jums reikia rasti kompetentingą tokias bylas nagrinėti teismą.

Europos teisiniame atlase [civilinėse bylose](#) nurodomi visų teismų, kompetentingų nagrinėti civilines ir komercines bylas (pirmosios instancijos teismų, apeliacinių teismų ir pan.), valstybėse narėse pavadinimai ir adresai bei teritorinė jurisdikcija.

Paskutinis naujinimas: 18/01/2019

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.

Jurisdikcija - Belgija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Žr. toliau.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingsiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Įvadas

Aiškumo labui, atsižvelgdami į Belgijos teisės sistemos ypatumus, 1 ir 2.1 klausimus aptarsime kartu.

Pirmiausia dalykinę jurisdikciją (pranc. *compétence d'attribution* / flam. *volstrekte bevoegdheid*, taip pat žinomą kaip *compétence matérielle* / *materiële bevoegdheid*) reikia atskirti nuo teritorinės jurisdikcijos (*compétence territoriale* / *territoriale bevoegdheid*).

Bet kokiu ieškiniu pateikiamas reikalavimas, kuris dažnai turi piniginę vertę, o teismo dalykinės jurisdikcijos sritį lemia teisės aktai, kuriuose nurodytas reikalavimų, kuriuos teismui leidžiama nagrinėti, pobūdis ir vertė.

Šiame atsakyme į 1 ir 2.1 klausimus aptariama dalykinė jurisdikcija.

Žemesnieji teismai turi jurisdikciją ne visoje Belgijoje. Teisės aktais šalis yra padalyta į atskiras sritis (rajonus, apylinkes ir kt.). Kiekvienas teismas turi jurisdikciją tik savo teritorijoje. Tai vadinama teritorine jurisdikcija, kuri aprašyta atsakyme į 2.2 klausimą.

Neribota jurisdikcija: pirmosios instancijos teismas

Pirmosios instancijos teismas (pranc. *tribunal de première instance* / flam. *rechtbank van eerste aanleg*) turi neribotą jurisdikciją (*plénitude de compétence* / *volheid van bevoegdheid*). Tai reiškia, kad pirmosios instancijos teismas, priešingai negu kiti teismai, gali nagrinėti visas bylas, įskaitant bylas, priklausančias kitų teismų jurisdikcijai.

Teismų kodekso (pranc. *Code judiciaire* / flam. *Gerechtigd Wetboek*) 568 straipsnyje teigiama, kad pirmosios instancijos teismas nagrinėja visus reikalavimus, išskyrus tuos, kurie turi būti teikiami tiesiogiai apeliaciam teismui (*cour d'appel* / *hof van beroep*) arba Kasaciniam teismui (*Cour de cassation* / *Hof van Cassatie*). Neribota pirmosios instancijos teismo jurisdikcija yra sąlyginė ta prasme, kad atsakovas gali pateikti prieštaravimą, jog teismas neturi jurisdikcijos, nes atitinkamo dalyko byloje specialiąją jurisdikciją turi kitas teismas. Pirmosios instancijos teismas taip pat turi išimtinę jurisdikciją tam tikrais klausimais. Tam tikrų rūšių ginčai turi būti teikiami nagrinėti pirmosios instancijos teismui, net jeigu reikalavimo vertė yra mažesnė negu 2 500 EUR, pavyzdys – su asmens statusu susiję reikalavimai.

Kiti teismai

Toliau pateikiamas kitų teismų sąrašas kartu su trumpu jų dalykinės jurisdikcijos aprašymu.

a) Taikos teismas

Pagal Teismų kodekso 590 straipsnį taikos teismas (pranc. *juge de paix* / flam. *vrederechter*) turi bendrąją kompetenciją nagrinėti reikalavimus, kurių vertė yra mažesnė negu 2 500 EUR, išskyrus tuos, kurie teisės aktais konkrečiai priskiriami kitam teismui. Be šios bendrosios kompetencijos, taikos teismas dar turi specialiąją jurisdikciją (žr. Teismų kodekso 591, 593 ir 594 straipsnius) arba išimtinę jurisdikciją (Teismų kodekso 595 ir 597 straipsniai) tam tikrose bylose, nepriklausomai nuo reikalavimo vertės. Bylų, priklausančių taikos teismo specialiajai jurisdikcijai, pavyzdžiai – ginčai dėl nuomos, bendros nuosavybės, teisės naudotis keliu ir kitų servitutų, taip pat dėl išlaikymo išmokų. Taikos teismas turi jurisdikciją nagrinėti įvaikinimo dokumentus ir spresti dėl tėvystės pripažinimo. Skubus iškeldinimas ir turto plombavimas priklauso taikos teismo išimtinai jurisdikcijai.

b) Policijos teismas

Pagal Teismų kodekso 601 *bis* straipsnį policijos teismas (pranc. *tribunal de police* / flam. *politierrechtbank*) nagrinėja visus reikalavimus dėl žalos atlyginimo, kylančius iš kelių eismo nelaimių, nepriklausomai nuo sumos. Šiais klausimais policijos teismas turi išimtinę jurisdikciją.

c) Komercinių bylų teismas

Pagal Teismų kodekso 573 straipsnį komercinių bylų teismas (pranc. *tribunal de commerce* / flam. *rechtbank van koophandel*) pirmąją instanciją nagrinėja verslo subjektų tarpusavio ginčus, t. y. ilgalaikę ekonominę veiklą vykdančių asmenų arba įmonių ginčus, susijusius su veiksmais, atliktais vykdančią veiklą, jeigu šie ginčai nepriklauso kito teismo specialiajai jurisdikcijai.

Jeigu ieškovas, kuris nėra verslo subjektas, pradeda bylą verslo subjektui, jis gali nuspręsti bylą pradėti komercinių bylų teisme. Komercinių bylų teismas taip pat nagrinėja ginčus, susijusius su įsakomaisiais ir paprastaisiais vekseliais.

Be šios bendrosios kompetencijos, komercinių bylų teismas dar turi specialiąją ir išimtinę jurisdikciją tam tikrose bylose. Jo specialiajai jurisdikcijai priklausančios bylos išvardytos Teismų kodekso 574 straipsnyje. Tai – ginčai, susiję su komercinėmis įmonėmis ir veiksmais jūrų ir vidaus vandenių laivybos srityje. Pagal Teismų kodekso 574 straipsnio 2 dalį komercinių bylų teismas turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius ir ginčus, kylančius tiesiogiai iš bankroto ir teismo reorganizavimo proceso remiantis 1997 m. rugpjūčio 8 d. Bankroto įstatymu (pranc. *loi du 8 août 1997 sur les faillites* / flam. *faillissementswet van 8 augustus 1997*) ir 2009 m. sausio 31 d. Įstatymu dėl verslo veiklos tęstinumo (*loi du 31 janvier 2009 relative à la continuité des entreprises* / *wet van 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen*), jeigu toks procesas yra reglamentuojamas konkrečiu įstatymu, taikomu bankroto ir teismo reorganizavimo procesams.

d) Darbo bylų teismas

Darbo bylų teismas (pranc. *tribunal du travail* / flam. *arbeidsrechtbank*) yra pagrindinis specialusis teismas ir iš esmės turi jurisdikciją jam konkrečiai priskirtose bylose. Minėtos bylos aprašytos Teismų kodekso 578 ir tolesniuose straipsniuose:

darbo ginčai;

ginčai, susiję su nelaimingais atsitikimais darbe ir profesinėmis ligomis;

ginčai, susiję su socialine apsauga.

Darbo bylų teismas turi išimtinę jurisdikciją taikyti administracines nuobaudas, nustatytas teisės ir administraciniais aktais, nurodytais 578–582 straipsniuose ir Įstatyme dėl administracinių nuobaudų, taikytinų tam tikrų socialinės apsaugos įstatymų pažeidimo atveju (pranc. *loi relative aux amendes administratives applicables en cas d'infraction à certaines lois sociales* / flam. *wet betreffende de administratieve geldboeten in geval van inbreuk op sommige sociale wetten*), taip pat jurisdikciją nagrinėti reikalavimus, susijusius su kolektyviniu skolų suregulavimu.

e) Žemesniųjų teismų pirmininkaujantys teisėjai – procesai dėl laikinųjų apsaugos priemonių

Teismų kodekso 584–589 straipsniuose numatyta, kad pirmosios instancijos teismo, komercinių bylų teismo ir darbo bylų teismo pirmininkaujantys teisėjai turi įgaliojimus skubiais atvejais priimti preliminarinius sprendimus bylose, priklausančiose jų teismo jurisdikcijai (procesas dėl laikinųjų apsaugos priemonių (pranc. *référé* / flam. *kort geding*)). Taikoma sąlyga, kad atvejis turi būti skubus, o sprendimas turi būti tik preliminarus, neturėsiantis poveikio pačiai bylai. Pavyzdžiai – ekspertinio tyrimo skyrimas, liudytojo apklausos skyrimas ir kt.

f) Arešto teisėjas

Arešto teisėjas (pranc. *juge des saisies* / flam. *beslagrechter*, žr. Teismų kodekso 1395 straipsnį) nagrinėja visus reikalavimus dėl prevencinio arešto (*saisies conservatoires* / *bewarende beslagen*), teismo sprendimų vykdymo ir priemonių, kurių ėmėsi išlaikymo reikalavimų biuras, nurodytas 2003 m. vasario 21 d. Įstatyme, kuriuo Federalinėje viešojoje finansų tarnyboje sukuriamas išlaikymo reikalavimų biuras (*loi du 21 février 2003 créant un Service des créances alimentaires au sein du SPF Finances* / *wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën*).

g) Nepilnamečių bylų teismas

Jaunimo apsauga priklauso Belgijos federacinę valstybę sudarančių bendrijų atsakomybei, tačiau nepilnamečių bylų teismų veiklos organizavimas tebėra federalinis dalykas, reglamentuojamas 1965 m. balandžio 8 d. Jaunimo apsaugos įstatymu (pranc. *loi relative à la protection de la jeunesse du 8 avril 1965* / flam. *wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965*). Nepilnamečių bylų teismas (pranc. *tribunal de la jeunesse* / flam. *jeugdrechtbank*) yra pirmosios instancijos teismo padalinys, nagrinėjantis priemones jaunimui apsaugoti.

h) Šeimos bylų teismas

Šeimos bylų teismas (pranc. *tribunal de la famille* / flam. *familierechtbank*) turi jurisdikciją nagrinėti visus šeimos ginčus. Visų pirma (Teismų kodekso 572 *bis* straipsnis), šis teismas turi jurisdikciją nagrinėti:

sutuoktinių ir teisinių sugyventinių ginčus;

ginčus dėl tėvų valdžios;

ginčus dėl išlaikymo prievolių;

ginčus dėl sutuoktinių turto suregulavimo.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Pagrindinis principas Belgijos teisės sistemoje – ieškovas turi pasirinkimo laisvę. Bendroji praktika numatyta Teismų kodekso 624 straipsnio 1 dalyje.

Ieškovas paprastai pateikia ieškinį tos vietos, kurioje yra atsakovo arba vieno iš atsakovų adresas (pranc. *domicile* / flam. *woonplaats*), teismui.

Kaip elgamasi, jeigu atsakovas yra ne fizinis, o juridinis asmuo? Juridinio asmens adresas yra jo pagrindinės buveinės vieta (pranc. *siège* / flam. *hoofdzetel*), t. y. vieta, iš kurios jis valdomas.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Ieškovas turi teisę tam tikrais atvejais bylą pradėti kitame teisme. Šios galimybės visų pirma yra aprašytos Teismų kodekso 624 straipsnio 2–4 dalyse.

Ieškovas gali pasirinkti ne tik vietos, kurioje yra atsakovo arba vieno iš atsakovų adresas, teismą, bet ir:

vietos, kurioje atsirado viena arba daugiau ginčijamų prievolių, arba vietos, kurioje prievolės vykdomos, buvo įvykdytos arba turėjo būti įvykdytos, teismą;

ginčijamam dokumentui taikyti priimtino įteikimo adreso vietos teismą;

vietos, kurioje teismo antstolis (pranc. *huissier de justice* / flam. *gerechtsdeurwaarder*) asmeniškai kalbėjosi su atsakovu, teismą, jeigu atsakovas arba atsakovai neturi adreso Belgijoje ar užsienyje.

Teismų praktikoje nusistovėjęs principas, kad procese dėl laikinųjų apsaugos priemonių teritorinė jurisdikcija priklauso vietos, kurioje turi būti vykdomas sprendimas, teismo pirmininkaujantiems teisėjams.

Kalbant apie išlaikymo mokėjimus, Teismų kodekso 626 straipsnyje teigiama, kad išlaikymo reikalavimai, susiję su teise į socialinės integracijos pagalbą, gali būti teikiami ieškovo (t. y. teisę į išlaikymą turinčio šeimos nario) adreso vietos teismui.

Šios 624 ir 626 straipsniuose nustatytos normos taikomos nesant priešingų nuostatų, ir šalys yra laisvos nuo jų nukrypti. Todėl šalys gali sudaryti teismo pasirinkimo susitarimą, kuriame būtų numatyta, jog bet kuris ginčas turi būti pradedamas tik konkrečiai nurodytuose pirmosios instancijos teismuose.

Tačiau taikomos kelios šio pagrindinio pasirinkimo laisvės principo išimtys.

Teisės aktuose nustatyti tam tikri atvejai, kuriais ieškovas pasirinkimo neturi. Šie atvejai daugiausia išvardyti Teismų kodekso 627–629 straipsniuose.

Pavyzdžiai:

ginčiuose, susijusiuose su darbo sutartimis (627 straipsnio 9 dalis): jurisdikcija priklauso vietos, kurioje yra kasykla, gamykla, dirbtuvės, parduotuvė, biuras arba apskritai patalpos, naudojamos verslui vykdyti, profesinei veiklai arba įmonės, asociacijos ar grupės veiklai vykdyti, teismui;

kai teikiami prašymai nutraukti santuoką arba patvirtinti gyvenimą skyrium (separaciją) dėl to, kad santuoka nutrūko negrįžtamai (628 straipsnio 1 dalis): jurisdikcija priklauso paskiausios sutuoktinių gyvenamosios vietos arba atsakovo adreso vietos teismui.

Net ir šiais atvejais vis tiek yra šiek tiek pasirinkimo laisvės. Teismų kodekso 630 straipsnyje nurodyta, kad kilus ginčui šalys gali susitarti nukrypti nuo šių teisinių nuostatų. Tačiau prieš kylant ginčui sudaryti visi tokie susitarimai yra niekiniai.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Tam tikrais atvejais, ypač – aprašytais Teismų kodekso 631–633 straipsniuose, vienas teismas turi išimtinę teritorinę jurisdikciją. Tada ieškovas neturi pasirinkimo, o teismo pasirinkimo susitarimo negalima sudaryti nei prieš kylant ginčui, nei jam kilus. Šie atvejai yra: bankrotas (Teismų kodekso 631 straipsnio 1 dalis): komercinių bylų teismas, turintis jurisdikciją paskelbti bankrotą, yra vietos, kurioje yra pagrindinė verslo subjekto verslo vieta arba, juridinio asmens atveju, jo pagrindinės buveinės vieta prašymo arba pareiškimo dėl bankroto padavimo teismams dieną, teismas. Antrinis bankrotas: vietos, kurioje yra atitinkama bankrutavusio asmens verslo vieta, komercinių bylų teismas. Jeigu verslo vietų yra kelios, jurisdikciją turi pirmasis teismas, kuriam pateikiamas pareiškimas; teisminis reorganizavimas (Teismų kodekso 631 straipsnio 2 dalis): jurisdikciją turintis komercinių bylų teismas yra vietos, kurioje yra pagrindinė skolininko verslo vieta arba, juridinio asmens atveju, jo pagrindinės buveinės vieta pareiškimo pateikimo dieną, teismas; ginčai, susiję su mokesčių teisės taikymu (632 straipsnis): jurisdikciją turi teismas, posėdžiaujantis apeliaciniame teisme, kurio teritorijai priklauso buveinė, pagal kurios buvimo vietą buvo arba turi būti renkamas mokestis, o jeigu ginčas nėra susijęs su mokesčio surinkimu, tada – vietos, kurioje yra įsisteigęs ginčijamą sprendimą priėmęs mokesčių administratorius, teismas. Tačiau jeigu procesas vyksta vokiečių kalba, jurisdikciją turi tik Epeno pirmosios instancijos teismas; reikalavimai dėl prevencinio arešto ir vykdymo priemonių (633 straipsnis): jurisdikciją turi arešto vietos teismas, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Mokėtinų sumų arešto orderio atveju (pranc. *saisie-arrêt*/flam. *beslag onder derden*) jurisdikciją turi vietos, kurioje yra orderio subjekto adresas, teismas. Jeigu Mokėtinų sumų arešto orderio subjekto adresas yra ne Belgijoje arba yra nežinomas, jurisdikciją turi orderio vykdymo vietos teismas (taip pat žr. 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 22 straipsnio 5 dalį).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Kaip jau minėta, 624 ir 626 straipsniuose nustatytos normos taikomos nesant priešingų nuostatų, ir šalys gali nuo jų nukrypti. Šalys gali sudaryti teismo pasirinkimo susitarimą, kuriame būtų numatyta, jog bet kuris ginčas turi būti pradedamas tik konkrečiai nurodytuose pirmosios instancijos teismuose. Teismų kodekso 627–629 straipsniuose nurodytais atvejais, prieš kylant ginčui, teismo pasirinkimo susitarimo sudaryti negalima. Tačiau pagal 630 straipsnį tokius susitarimus leidžiama sudaryti kilus ginčui.

Teismų kodekso 631–633 straipsniuose aprašytais atvejais teismo pasirinkimo susitarimo sudaryti neleidžiama.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Atsakymas į šį klausimą pateikiamas atsakyme į 1 ir 2 klausimus.

Nuorodos

Atitinkami Teismų kodekso straipsniai: [🔗 Federalinė viešoji teisingumo tarnyba](#)

spustelti *Législation consolidée / Geconsolideerde wetgeving* (Konsoliduoti teisės aktai);

rubrikoje *Nature juridique / Juridische aard* (Teisinis pobūdis), pasirinkti *Code judiciaire / Gerechtelijk Wetboek* (Teismų kodeksas);

laukelyje *Mot(s) / Woord(en)* (Žodis(-žiai) įvesti 624;

spustelti *Recherche / Opzoeking* (Paieška);

spustelti *Liste / Lijst* (Sąrašas);

* spustelti *Justice de A à Z / Justitie van A tot Z* (Teisingumas nuo A iki Z);

* pasirinkti: *Cours: compétence / Hoven: bevoegdheid* (Teismai: jurisdikcija).

Pagalba norint rasti teritorinę jurisdikciją turintį teismą: [🔗 Federalinė viešoji teisingumo tarnyba](#)

spustelti *Compétence territoriale / Territoriale bevoegdheid* (Teritorinė jurisdikcija).

Paskutinis naujinimas: 25/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktingos įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriešima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Bulgarija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Pagal Bulgarijos Konstituciją teisingumą vykdo Aukščiausiasis Teismas, Vyriausiasis administracinis teismas, apeliaciniai teismai, provincijos teismai, karo teismai ir apylinkės teismai. Įstatymu taip pat gali būti steigiami specializuoti teismai. Teismus steigti draudžiama išimtinėmis aplinkybėmis. Pagal Teismų valdžios įstatymą administraciniai teismai įsikūrę tose pačiose vietovėse ir turi tą pačią teritorinę jurisdikciją kaip ir provincijos teismai. Į administracinį teismą kreipiamasi tada, kai pageidaujama pakeisti, atšaukti arba panaikinti viešosios valdžios institucijos sprendimą arba jeigu siekiama, kad teismas įpareigotų viešosios valdžios instituciją priimti konkretų sprendimą, jei manoma, kad viešosios valdžios institucija veikė neteisėtai arba neteisėtai nesiėmė veiksmų, išskyrus atvejus, kai byla priklauso Vyriausiojo administracinio teismo jurisdikcijai. Kitų specializuotų teismų nėra. Jei esate civilinio ginčo šalis, bylą nagrinės bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismas. Pagal Civilinio proceso kodeksą ypatingos skubos tvarka nagrinėjami byloms, byloms dėl santuokos ir civilinės būklės, neveiknumo, turto padalijimo, nuosavybės teisių į turtą atkūrimo, aktų ir kolektyvinių ieškinių taikomos specialios proceso taisyklės. Pagal Civilinio proceso kodeksą specialios proceso taisyklės tam tikrais atvejais taip pat taikomos ne ginčo teisenai, pavyzdžiui, paduodant prašymus dėl vykdomojo rašto. Pagal Prekybos įstatymą specialios taisyklės taip pat taikomos nemokumo byloms, kurias nagrinėja provincijos teismų komercinių bylų skyriai, kai jiems priklauso pirminė jurisdikcija.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Pagal Bulgarijos Civilinio proceso kodeksą reikia kreiptis į apylinkės teismą (bulg. *rayonen sad*), nebent pirminę jurisdikciją nagrinėti bylą turi provincijos teismai (bulg. *okrazhen sad*).

Į provincijos teismą kreipiamasi, jeigu byla yra dėl tėvystės nustatymo arba ginčijimo, įvaikinimo santykių nutraukimo, asmens pripažinimo neveiksniu ar neveiknumo panaikinimo;

nuosavybės ar daiktinės teisės į kilnojamąjį daiktą, jei ieškinio suma viršija 50 000 BGN;

civilinio arba komercinio ginčo dėl didesnės nei 25 000 BGN sumos (nebent byla susijusi su išlaikymo mokėjimais, reikalavimu pagal darbo teisę arba neleistinų išlaidų išieškojimu);

neleistino, negaliojančio ar neteisingo įmonės įregistravimo, jei teisės aktuose numatyta, kad pirminę jurisdikciją nagrinėti šias bylas turi provincijos teismai; ginčų, kuriuos pagal kitus teisės aktus nagrinėja provincijos teismai;

reikalavimų, neatsižvelgiant į jų vertę, pridėtų prie vieno ieškinio, priskiriamo provincijos teismo jurisdikcijai, jei jie turi būti nagrinėjami taikant tą pačią procedūrą.

Jeigu norite apginti savo teises kaip įmonės partneris, užginčyti įmonės akcininkų sprendimą, siekti įmonės steigimo panaikinimo, įmonės uždarymo arba bankroto bylos iškėlimo, turite kreiptis į provincijos teismą, kurio veiklos teritorijoje yra įmonės registruota buveinė.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Turite kreiptis į teismą, turintį jurisdikciją rajone (bulg. *rayon*), kuriame yra atsakovo gyvenamoji vieta, registruota buveinė ar pagrindinė buveinė.

Jeigu kilo ginčas su valstybės institucija arba juridiniu asmeniu, turite kreiptis į šios institucijos ar asmens būstinės arba buveinės vietos teismą. Jeigu ginčas kilo tiesiogiai su įmonės filialu, taip pat galite kreiptis į šio filialo buvimo vietos teismus.

Jei norite pareikšti civilinį ieškinį Bulgarijos valstybei, turite kreiptis į apylinkės teismą, kurio veiklos teritorijoje kilo ginčas, o jei ginčas kilo už Bulgarijos ribų – į Sofijos teismus.

Jei norite iškelti bylą asmeniui, kurio adresas nežinomas, turite kreiptis į šio asmens advokato ar teisėto atstovo gyvenamosios vietos teismą, o jei tai neįmanoma – į jūsų gyvenamosios vietos teismą. Tas pats taikoma, jei asmuo gyvena ne Bulgarijoje. Jei ir jūs gyvenate ne Bulgarijoje, turite kreiptis į Sofijos teismus.

Jei norite iškelti bylą nepilnamečiui ar neveiksniam asmeniui, turite kreiptis į šio asmens teisėto atstovo gyvenamosios vietos teismus.

Jeigu jūsų byla yra dėl paveldėjimo, visiško arba dalinio testamento atšaukimo, palikimo padalijimo arba savanoriško padalijimo panaikinimo, turite kreiptis į palikimo administravimo vietos teismus. Jei miręs asmuo yra Bulgarijos pilietis, tačiau palikimas administruojamas ne Bulgarijoje, turite kreiptis į mirusiojo paskutinės gyvenamosios vietos Bulgarijoje teismus arba į palikimo buvimo vietos teismus.

Norėdami ginčyti viešosios valdžios institucijos sprendimą, turite kreiptis į valdžios institucijos pagrindinės buveinės vietos administracinį teismą (bulg. *Administrativen sad*). Jei ši vieta yra ne Bulgarijoje, jūsų byla priklauso Sofijos miesto administracinio teismo (bulg. *Administrativen sad – grad Sofia*) jurisdikcijai.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Norėdami, kad būtų patenkintas iš sutarties kylantis finansinis reikalavimas, taip pat galite kreiptis į kitos šalies esamos gyvenamosios vietos teismus.

Jei norite prašyti išlaikymo, taip pat galite kreiptis į jūsų nuolatinės gyvenamosios vietos teismus.

Jeigu norite pateikti reikalavimą dėl vartotojų apsaugos, taip pat galite kreiptis į savo esamos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismus.

Darbuotojai taip pat gali pareikšti ieškinį darbdaviui savo nuolatinės darbo vietos teisme.

Užsienio asmenų, įmonių ar bendrųjų įmonių, kurių registruota buveinė yra Bulgarijoje, ir joms Bulgarijoje dirbančių užsienio darbuotojų darbo teisės ginčai priklauso darbdavio registruotos buveinės vietos teismų jurisdikcijai, nebent šalys susitarė kitaip.

Darbo teisės ginčai tarp Bulgarijos pilietybę turinčių darbuotojų, dirbančių Bulgarijos darbdaviams užsienyje, priklauso Sofijos teismų jurisdikcijai, jei byla iškeliama darbdaviui, o jei byla iškeliama darbuotojui – darbuotojo gyvenamosios vietos Bulgarijoje teismų jurisdikcijai.

Jeigu patyrėte neteisėtą žalą, turite galimybę iškelti bylą žalos atsiradimo vietos teismuose.

Jeigu norite iškelti bylą skirtingų teismų jurisdikcijai priklausančiose apylinkėse esančioms šalims arba jeigu jūsų byla yra dėl turto, esančio daugiau negu vieno teismo apylinkėje, galite kreiptis į vienos iš šių apylinkių teismus.

Jeigu jūs ar jūsų organizacija turi išsireikalauti žalą, patirtą dėl viešosios valdžios institucijos sprendimo, galite kreiptis į savo gyvenamosios vietos arba registruotos buveinės teismus, nebent jūsų reikalavimas pridedamas prie apeliacinio skundo dėl paties sprendimo.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Jei jūsų byla yra dėl daiktinių teisių į turtą, bendrąja nuosavybe priklausančio turto padalijimo arba nekilnojamojo turto ribų nustatymo ar nuosavybės teisių į jį atkūrimo, turite kreiptis į turto buvimo vietos teismus. Turite taip pat kreiptis į teismą, turintį jurisdikciją dėl turto, jeigu jūsų byla yra dėl akto, kuriuo patvirtinamos teisės į nekilnojamąjį daiktą arba nekilnojamojo turto akto atskyrimo, panaikinimo arba paskelbimo negaliojančiu.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Tačiau turinio ginčo šalys gali nukrypti nuo teritorinės jurisdikcijos taisyklių, pasirašydamos susitarimą, pagal kurį jurisdikcija suteikiama konkrečiam teismui.

Tačiau tai neįmanoma, jei viena iš šalių yra dėl teisių į nekilnojamąjį turtą, bendrąja nuosavybe priklausančio turto padalijimo, nuosavybės teisių į nekilnojamąjį turtą atkūrimo ar nekilnojamojo turto ribų nustatymo, akto, kuriuo patvirtinamos daiktinės teisės į turtą, arba nekilnojamojo turto akto atskyrimo, panaikinimo arba paskelbimo negaliojančiu, ir tokiais atvejais teisės aktuose nustatyta, kuris teismas turi teritorinę jurisdikciją.

Jei jūsų byla susijusi su vartotojų apsauga arba darbo teise ir su kita šalimi ar šalimis susitarėte, kuris teismas turės jurisdikciją, šis susitarimas galios tik jeigu jis pasirašytas po to, kai kilo ginčas.

Jei turite finansinių reikalavimų, su kita šalimi galite susitarti spręsti klausimą arbitraže, nebent jis susijęs su daiktinėmis teisėmis arba nekilnojamoju turto, išlaikymo mokėjimais arba darbo teise. Siekdamos iškelti arbitražo bylą, visos dalyvaujančios šalys turi sudaryti specialų procedūrinį susitarimą (bulg. *arbitražno sporazumenie* arba arbitražinį susitarimą). Arbitražo teismas gali naudotis visais atitinkamais tarptautinės teisės šaltiniais ir specialiuoju Bulgarijos teisės šaltiniu: įstatymu dėl tarptautinių prekybos ginčų arbitražo (bulg. *Zakon za mezhdunarodniya targovski arbitrazh*). Pagal šį įstatymą arbitražo susitarimas reiškia, kad visos dalyvaujančios šalys prašo arbitražo teismo išspręsti visus arba kai kuriuos tarp jų dėl konkrečių sutartinių ar nesutartinių santykių galinčius kilti arba kilusius ginčus. Susitarimas gali būti sudaromas kaip kitoje sutartyje numatyta arbitražinė išlyga arba kaip atskiras susitarimas. Arbitražo susitarimas turi būti sudaromas raštu. Arbitražo teismas gali būti nuolatinis arba sudarytas konkrečiam ginčui išspręsti. Arbitražo teismas gali posėdžiauti ne Bulgarijoje, jei viena iš šalių yra įsikūrusi ne Bulgarijoje arba jeigu pagal įstatus jos verslo vieta arba centrinė vadovybė yra ne Bulgarijoje.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Administraciniai teismai yra vieninteliai specializuoti Bulgarijos civilinių bylų teismai.

Visos administracinės bylos yra teisingos administraciniais teismams, išskyrus bylas, priklausančias Vyriausiojo administracinio teismo jurisdikcijai.

Vyriausiasis administracinis teismas turi pirminę jurisdikciją, jei norima ginčyti viešosios valdžios institucijos, išskyrus savivaldybės tarybą, išleistą potvarkį, Ministrų Tarybos, ministro pirmininko, jo pavaduotojo arba ministro išleistą potvarkį, Aukščiausiosios teismų tarybos sprendimą, Bulgarijos nacionalinio banko išleistą potvarkį arba kitą potvarkį, kurio atžvilgiu, vadovaujantis teisės aktais, pirminę jurisdikciją turi Vyriausiasis administracinis teismas.

Paskutinis naujinimas: 27/09/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktingos įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Čekija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Čekijos civilinėje teisėje nėra procesinių taisyklių, kuriomis konkrečių rūšių byloms spręsti būtų skiriami specializuoti teismai. Civilinėse bylose bendrosios kompetencijos teismas iš esmės turi jurisdikciją spręsti visų civilinės teisės sričių ginčus. Materialinės teisės požiūriu šios sritys apibrėžiamos taip: civiliniuose teismo procesuose teismai nagrinėja ir sprendžia ginčus ir kitus teisinius atvejus, kylančius iš privatinės teisės santykių (Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso su pakeitimais 7 straipsnio 1 dalis). Be to, 2014 m. sausio 1 d. Čekijos Respublikoje įsigaliojo naujas įstatymas, įstatymas Nr. 292/2013 Coll. dėl specialaus teismo proceso. Pagal šį įstatymą teismai nagrinėja ir sprendžia šiame įstatyme išdėstytus teisinius klausimus.

Tam tikrais atvejais specialiaisiais teisės aktais įgaliojimai spręsti civilinės teisės klausimus skiriami administracinėms institucijoms. Vis dėlto šiuo atveju administracinės institucijos sprendimą vėliau visada gali peržiūrėti civilinių bylų teismas, vykdydamas procesą pagal Įstatymo Nr. 99/1963 Coll. Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais Penktąją dalį (244 ir tolesni straipsniai).

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Čekijos Respublikoje pirmosios instancijos civilinių bylų teismai yra apylinkių teismai (*okresní soud*) ir apygardų teismai (*krajský soud*), o retais atvejais – Čekijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas (*Nejvyšší soud České republiky*).

1. Apylinkių teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylas pirmąja instancija, išskyrus atvejus, kai įstatymuose konkrečiai numatyta, kad jurisdikcija priklauso apygardų teismams arba Čekijos Respublikos Aukščiausiajam Teismui.

2.

a) Pagal Įstatymą Nr. 99/1963 Coll. apygardų teismai turi jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti šias bylas:

ginčus, kylančius iš tarpusavio susitarimų gražinamų permokų, susijusių su pensijų draudimo išmokomis, sveikatos draudimu, valstybės socialine parama ir pagalba materialiniams poreikiams patenkinti, taip pat ginčus dėl tarpusavio atsiskaitymų, susijusių su atgaline data mokama kompensacija, sumokėta įgyvendinant teisę į sveikatos draudimo išmokas,

ginčus dėl streiko ar lokauto neteisėtumo,

ginčus dėl užsienio valstybės ar asmenų, turinčių diplomatinį imunitetą ir privilegijas, jeigu šie ginčai priklauso Čekijos teismų jurisdikcijai,

ginčus dėl arbitro sprendimo, susijusio su kolektyvinės sutarties prievolių vykdymu, panaikinimo,

bylas, kylančias iš teisinių santykių, susijusių su komercinių įmonių, fondų, labdaros subjektų ir fondų kūrimu, ir komercinių įmonių, jų partnerių ar narių

ginčus, taip pat partnerių ar narių tarpusavio ginčus dėl jų dalyvavimo komercinėje įmonėje,

verslo įmonių, jų partnerių ar narių ir įstatymais nustatytų jų organų ar likvidatorių tarpusavio ginčus, jeigu ginčai susiję su įstatymais nustatytų organų ar likvidavimo organo narių pareigų vykdymu,

ginčus, kylančius iš autorių teisių teisės,

ginčus dėl nesąžininga konkurencija arba neteisėtais konkurencijos ribojimais pažeistų arba dėl to pavojuje atsidūrusių teisių,

bylas dėl juridinio asmens pavadinimo ir reputacijos apsaugos,

ginčus dėl finansinių garantijų ir ginčus, susijusius su įsakomaisiais vekseliais, čekiais ir investicinėmis priemonėmis,

ginčus dėl prekybos prekių biržoje,

bylas, susijusias su Savininkų asociacijos generalinėmis asamblėjomis, ir su jomis susijusius ginčus,

bylas dėl įmonių ir kooperatyvų pertvarkymo, įskaitant procesus dėl kompensacijų pagal specialias teises nuostatas,

ginčus dėl gamyklos ar jos dalies įsigijimo ar nuomos,

ginčus dėl statybos darbų sutarčių, kurios yra nustatytas finansines ribas viršijančios viešojo pirkimo sutartis, taip pat dėl tokioms sutartims vykdyti tiekiamų priemonių.

b) Pagal Įstatymą Nr. 292/2013 Coll. apygardų teismai turi jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti šias bylas:

bylas dėl juridinių subjektų statuso, įskaitant jų veiklos nutraukimą ir likvidavimą, įstatymais nustatytų jų organų narių ar likvidatoriaus skyrimą ir atleidimą iš pareigų, jų pertvarkymą ir klausimus, susijusius su bendra jų statuso nauda,

bylas dėl juridinių subjektų pirkimo, pardavimo ir gavimo pagal kliento pateiktus nurodymus,

bylas dėl įmokų, kuriomis įvykdomos prievolės suteikti atlygį ar kompensaciją daugiau negu vienam asmeniui pagal teismo sprendimą, priimtą remiantis Komercinių įmonių įstatymu arba įmonių ir kooperatyvų pertvarkymo įstatymu (toliau – privaloma įmoka),

bylas dėl kapitalo rinkos,

bylas dėl išankstinio sutikimo atlikti tyrimus konkurencijos apsaugos klausimais,

bylas dėl Čekijos advokatų tarybos arba Mokesčių konsultantų rūmų atstovo sutikimo susipažinti su dokumentų turiniu pakeitimo.

3. Čekijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas turi jurisdikciją pirmąja ir vienintele instancija nagrinėti bylas dėl užsienio teismų sprendimų, susijusių su

santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium, santuokos pripažinimu negaliojančia ir jos buvimo fakto nustatymu, pripažinimo, jeigu bent viena iš šalių yra

Čekijos Respublikos pilietis, kaip numatyta Įstatymo Nr. 91/2012 Coll. dėl tarptautinės privatinės teisės 51 straipsnyje. Vis dėlto ši procedūra netaikoma

pripažįstant kitų ES valstybių narių teismų sprendimus tais atvejais, kai taikomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo

sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, arba kai taikoma dvišalė arba

daugiašalė sutartis, kurioje numatyta kitokia negu Čekijos teisės reglamentuojama procedūra.

Aukščiausiasis Teismas taip pat turi jurisdikciją bylose dėl užsienio teismų sprendimų, kuriais nustatoma ar paneigiama vaiko kilmė, pripažinimo, kaip

numatyta Įstatymo Nr. 91/2012 Coll. dėl tarptautinės privatinės teisės 55 straipsnyje.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Aplinkybės tuo metu, kai pradėdamas procesas, yra lemiamas veiksnys nustatant dalykinę jurisdikciją (žr. klausimą Nr. 2.1) ir teritorinę jurisdikciją. Bet koks vėlesnis šių aplinkybių pasikeitimas (pvz., atsakovo gyvenamosios vietos pasikeitimas) yra nesvarbus, išskyrus kelias išimtis (jurisdikcijos perkėlimas nagrinėjant bylas, susijusias su nepilnamečių priežiūra, globos teisėmis ir procesais dėl teisinio veiksnio).

Pagal Įstatymo Nr. 99/1963, Civilinio proceso kodekso, 105 straipsnio 1 dalį teismui teritorinę jurisdikciją paprastai leidžiama peržiūrėti tik proceso pradžioje, kol bus baigtas parengiamasis procesas, arba jei parengiamasis procesas nerengiamas, iki kol byla bus pradėta nagrinėti iš esmės, t. y. kol ieškovas bus

paragintas pateikti ieškinį pradiniam procese arba kol teismas priims nutartį tuo atveju, kai nutartis priimama nerengiant posėdžio. Vėliau teritorinę

jurisdikciją galima peržiūrėti tik tuo atveju, jeigu neįvyko parengiamasis procesas ir šalis pareiškė prieštaravimą dėl vietos jurisdikcijos esant pirmai galimybei, kai tik įgijo teisę tai padaryti. Gali susiklostyti tokios aplinkybės, kad tam tikrose bylose teritorinę jurisdikciją turės keli teismai. Ieškovas gali pasirinkti

bendrosios kompetencijos teismą ir teismus, paskirtus Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 87 straipsnyje (pvz., pagal darbo vietą, o bylose dėl kompensacijos – pagal žalos padarymo vietą). Ieškovas sprendimą dėl teismo pasirinkimo turi priimti vėliausiai ieškinio pateikimo momentu – jurisdikciją turės teismas, kuriame pirmą kartą buvo pradėtas procesas.

Teritorinė jurisdikcija specifiniams teisiniams klausimams nagrinėti nustatoma pagal Įstatymą Nr. 292/2013 Coll. dėl specialaus teismo proceso.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Pagrindinės teritorinės jurisdikcijos taisyklės išdėstytos Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 84–86 straipsniuose ir Įstatymo Nr. 292/2013 Coll. 4 skirsnyje. Tačiau reikėtų nepamiršti, kad tam tikrais atvejais teritorinė jurisdikcija gali būti reglamentuojama tiesiogiai taikytiniais ES teisės aktais, kurie yra viršesni už nacionalinės teisės aktus (žr. tam tikras Reglamento (EB) Nr. 44/2001, kuriuo reglamentuojama ne tik tarptautinė, bet ir teritorinė jurisdikcija, nuostatas), o tai reiškia, kad Čekijos teisės aktais nustatytos teritorinės jurisdikcijos taisyklės taikomos ne visada.

Pagrindinė Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, taisyklė – bendrosios kompetencijos teismas yra atsakovo bendrosios kompetencijos teismas. Bendrosios kompetencijos teismas visada yra apylinkės teismas. Kai jurisdikciją nagrinėti bylas pirmąją instanciją turi apygardos teismas (žr. klausimą Nr. 2.1), teritorinė jurisdikcija priklauso apygardos, kurioje yra proceso šalies bendrosios kompetencijos (apylinkės) teismas, teismui. Jeigu ieškinyje pateikiamas kelioms atsakovams, teritorinę jurisdikciją turi bet kurio iš jų bendrosios kompetencijos teismas.

Fizinio asmens bendrosios kompetencijos teismas yra apylinkės, kurioje yra jo gyvenamoji vieta, teismas, o jeigu šalis gyvenamosios vietos neturi, tada tai yra teismas, kurio apylinkėje asmuo yra apsisitęs. Gyvenamąją vietą laikoma vieta, kurioje asmuo gyvena ketindamas ten nuolat pasilikti (tokių vietų gali būti ne viena, tokiais atvejais bendrosios kompetencijos teismui galima priskirti visų tokių vietų teismus).

Verslą vykdančio fizinio asmens bendrosios kompetencijos teismas, nagrinėjant bylas, kylančias iš verslo veiklos, yra apylinkės, kurioje yra asmens verslo vieta, teismas (verslo vieta yra į viešą registrą įrašytas adresas); jeigu asmuo verslo vietos neturi, tai yra apylinkės, kurioje yra jo gyvenamoji vieta, teismas, o jeigu šalis neturi gyvenamosios vietos – apylinkės, kurioje šalis yra, teismas.

Kriterijus juridinio subjekto bendrosios kompetencijos teismui nustatyti yra juridinio subjekto registruotoji būstinė (žr. Įstatymo Nr. 89/2012 Coll., Civilinio kodekso, 136–137 straipsnius).

Nemokumo patikėtinio, vykdančio savo pareigas, bendrosios kompetencijos teismas yra apylinkės, kurioje yra jo registruotoji būstinė, teismas.

Specialios taisyklės taikomos valstybės bendrosios kompetencijos teismui (teismui, kurio apylinkėje registruotąją būstinę turi valstybės organizacinis padalinys, turintis jurisdikciją pagal specialias teises nuostatas, o jeigu teritorinę jurisdikciją turinčio teismo tokiu būdu nustatyti negalima – teismui, kurio apylinkėje atsirado aplinkybės, suteikiančios teisę į ieškinyje pateiktą reikalavimą), savivaldybės bendrosios kompetencijos teismui (teismui, kurio apylinkėje yra savivaldybė) ir aukštesniojo teritorinio savivaldos subjekto bendrosios kompetencijos teismui (teismui, kurio apylinkėje yra to teritorinio savivaldos subjekto administracinių įstaigų registruotosios būstinės).

Jeigu atsakovas, būdamas Čekijos Respublikos pilietis, bendrosios kompetencijos teismo neturi arba neturi bendrosios kompetencijos teismo Čekijos Respublikoje, jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje buvo paskutinė žinoma atsakovo gyvenamoji vieta Čekijos Respublikoje. Turtines teises asmens, neturinčio kito kompetentingo teismo Čekijos Respublikoje, atžvilgiu gali įgyvendinti teismas, kurio apylinkėje yra asmens turtas.

Ieškinyje (prašymas pradėti procesą) prieš užsienio asmenį gali būti pateikiamas teismui, kurio apylinkėje Čekijos Respublikoje yra užsienio asmeniui priklausantis objektas arba objekto organizacinis padalinys.

Įstatymo Nr. 292/2013 Coll. dėl specialaus teismo proceso 4 straipsnio nuostatose teigiama, kad jurisdikciją nagrinėti bylą priklauso asmens, kurio interesais vykdomas procesas, bendrosios kompetencijos teismui, jeigu tame įstatyme nenumatyta kitaip. Nepilnamečio, neturinčio visiško veiksnio, bendrosios kompetencijos teismas yra apylinkės, kurioje yra tėvų susitarimu arba teismo sprendimu nustatyta arba kitų lemiamų aplinkybių nulemta nepilnamečio gyvenamoji vieta, teismas.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimties

Egzistuoja ne tik atsakovo bendrosios kompetencijos teismo teritorinė jurisdikcija, bet ir kita speciali teritorinė jurisdikcija, kuri yra a) pasirinkta speciali teritorinė jurisdikcija (žr. toliau išdėstytą klausimą Nr. 2.2.2.1) ir b) išimtinė speciali teritorinė jurisdikcija (žr. toliau išdėstytą klausimą Nr. 2.2.2.2).

Komercinėms byloms taip pat galimas prorogacijos susitarimas (žr. toliau išdėstytą klausimą Nr. 2.2.2.3).

Be to, pagal Įstatymo Nr. 292/2013 Coll. dėl specialaus teismo proceso 5 straipsnį, jeigu procese dėl teismo globos paskyrimo nepilnamečiui, bylose dėl globos teisių ir procese dėl veiksnio pakinta jurisdikciją lemiančios aplinkybės, teismas turi teisę savo jurisdikciją perkelti kitam teismui, jeigu tai atitinka nepilnamečio, globėjo ar asmens, dėl kurio veiksnio sprendžiama, interesą. Tačiau jurisdikcijos perkėlimas pagal šią dalį visada priklauso nuo to, kaip tai įvertina teismas.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Tai yra vadinamoji pasirinkta speciali teritorinė jurisdikcija, reglamentuojama Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 87 straipsnyje. Ieškovas gali pasirinkti, ar ieškinį pateikti atsakovo bendrosios kompetencijos teisme, ar kitame teritorinė jurisdikciją turinčiame teisme. Vis dėlto reikia laikytis teritorinės jurisdikcijos taisyklių – jeigu jurisdikciją nagrinėti bylą pirmąją instanciją turi apygardos teismas, ieškovas turi pateikti ieškinį apygardos teisme. Kai ieškinyje pateikiamas teismui, ieškovas savo pasirinkimo keisti nebegali. Jeigu teritorinė jurisdikcija reglamentuojama tiesiogiai taikytiniais ES teisės aktais, kurie yra viršesni už nacionalinės teisės aktus (žr. tam tikras Reglamento (EB) Nr. 44/2001, kuriuo reglamentuojama ne tik tarptautinė, bet ir teritorinė jurisdikcija, nuostatas), Čekijos teisės aktais nustatytos teritorinės jurisdikcijos taisyklės negali būti taikomos.

Vietoj atsakovo bendrosios kompetencijos teismo ieškovas gali pasirinkti teismą, kurio apylinkėje:

yra nuolatinė atsakovo darbo vieta;

įvyko aplinkybės, dėl kurių atsirado teisė į kompensaciją;

yra atsakovui – fiziniam ar juridiniam asmeniui – priklausančio objekto organizacinis padalinys, jeigu ginčas yra susijęs su šiuo padaliniu;

yra asmens, organizuojančio reguliuojamą rinką arba eksploatuojančio daugiašalę prekybos sistemą, registruotoji būstinė – kai nagrinėjamas komercinis ginčas

dėl šio asmens organizuojamos reguliuojamos rinkos arba tokio verslo atsiskaitymų, arba

šio asmens eksploatuojamoje daugiašalėje prekybos sistemoje arba dėl tokios prekybos atsiskaitymų;

yra mokėjimo vieta, jeigu naudojamas teisė, kylančia iš įsakomojo vekselio, paprastojo vekselio ar kito vertybinio popieriaus;

yra prekių biržos registruotoji būstinė, jeigu ginčas susijęs su prekyba prekių biržoje.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Tai yra vadinamoji pasirinkta speciali teritorinė jurisdikcija, reglamentuojama Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 88 straipsnyje ir tam tikromis Įstatymo Nr. 292/2013 dėl specialaus teismo proceso nuostatomis. Jeigu tam tikroms byloms nustatyta privaloma išimtinė jurisdikcija, teritorinė jurisdikcija negali būti nustatoma pagal atsakovo bendrosios kompetencijos teismą arba pagal pasirinktą teismą.

Jeigu teritorinė jurisdikcija reglamentuojama tiesiogiai taikytiniais ES teisės aktais, kurie yra viršesni už nacionalinės teisės aktus (žr. tam tikras Reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, kuriuo reglamentuojama ne tik tarptautinė, bet ir teritorinė jurisdikcija, nuostatas), Čekijos teisės aktais nustatytos teritorinės jurisdikcijos taisyklės negali būti taikomos.

Pagal Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 88 straipsnį išimtinė teritorinė jurisdikcija visų pirma privaloma šiems procesams:

bendro sutuoktinių turto ar kito turto klausimams arba bendros buto nuomos panaikinimo po santuokos nutraukimo klausimams – teritorinę jurisdikciją turi sprendimą dėl santuokos nutraukimo priėmęs teismas;

procesams dėl teisės į nekilnojamąjį turtą (procesai turi būti tiesiogiai susiję su teise į turtą – tai daugiausia susiję su daiktinėmis teisėmis arba nuomos teisėmis) – teritorinę jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje yra turtas, jeigu tai nėra procesas, kuriuo sprendžiamas bendro sutuoktinių turto ar kito turto klausimas arba bendros buto nuomos panaikinimo po santuokos nutraukimo klausimas (šiais atvejais, kaip minėta, teritorinę jurisdikciją turėtų sprendimą dėl santuokos nutraukimo priėmęs teismas);

procesams, kuriais sprendžiami su testamentu patvirtinimu susiję ginčai – teritorinę jurisdikciją turi teismas, kuriame vyko testamentu patvirtinimo procesas. Įstatyme Nr. 292/2013 Coll. dėl specialaus teismo proceso speciali teritorinė jurisdikcija visų pirma numatyta šiems procesams:

santuokos nutraukimo procesams, procesams, kuriais nustatomas santuokos buvimo faktas ir santuokos negaliojimas – pagal 373 ir 383 straipsnius tai yra teismas, kurio apylinkėje buvo paskutinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta Čekijos Respublikoje, jeigu toje apylinkėje gyvena bent vienas iš sutuoktinių; jeigu tokio teismo nėra, tada jurisdikciją turi sutuoktinio, kuris nepateikė prašymo pradėti procesą, bendrosios kompetencijos teismas, o jeigu ir šio teismo nėra, tada jurisdikciją turi sutuoktinio, kuris pateikė prašymą pradėti procesą, bendrosios kompetencijos teismas;

testamento patvirtinimo procesams – pagal 98 straipsnį tai yra mirusiojo registruotos nuolatinės gyvenamosios vietos, jo paskutinės gyvenamosios vietos arba jo paskutinės buvimo vietos, taip pat vietos, kurioje yra mirusiojo nekilnojamas turtas arba kurioje jis mirė, teismas (šie kriterijai yra hierarchiniai);

procesams tarptautinio vaiko pagrobimo (vaiko grąžinimo) byloje – pagal 479 straipsnį teritorinę jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje yra Tarptautinės teisinės vaikų apsaugos biuro registruotoji buveinė, t. y. Brno savivaldybės teismas.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Susitarti dėl kitokios teritorinės jurisdikcijos, negu numatyta įstatymais (vadinamasis prorogacijos susitarimas), pagal Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 89a straipsnį šalys gali tik tada, kai tai susiję su bylomis dėl įmonių santykių, kylančių iš verslo veiklos, ir tik jeigu atitinkamai bylai (minėta pirmiau) pagal Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 88 straipsnį nėra nustatyta išimtinė teritorinė jurisdikcija. Prorogacijos susitarimas turi būti sudarytas rašytine forma. Jeigu ieškovas pateikia ieškinį pasirinktam teismui ir remiamasi prorogacijos susitarimu, prie ieškinio turėtų būti pridėtas susitarimas (patikima forma – pageidautina originalas arba patvirtinta kopija), nors pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus tai nėra būtina sąlyga.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Čekijos Respublikoje specializuotų teismų nėra (žr. atsakymą į klausimą Nr. 1).

Paskutinis naujinimas: 27/08/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontakcinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba **(et)** neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Jurisdikcija - Estija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Civilinės bylos priklauso apskričių teismų (est. *maakohus*) kompetencijai. Apskričių teismai civilines bylas nagrinėja kaip pirmosios instancijos teismai.

Civilinės bylos apima plačią sritį – ginčus, kylančius iš įvairių sutarčių ir prievolių, šeimos ir paveldėjimo klausimus, ginčus dėl turtinių teisių, klausimus, susijusius su įmonių ir ne pelno organizacijų veikla ir valdymu, bankrotų reikalus ir darbo teisės klausimus. Siekiant pradėti civilinę bylą apskrities teismui turi būti pareikštas ieškiny. Teismui teikiamame ieškinyje turi būti nurodytas asmuo, kuriam pareiškiamas ieškiny, ieškinio pareiškimo priežastis (t. y. teisinis pagrindas) ir įrodymai ieškiniui pagrįsti.

Ieškiny kitam asmeniui, kad būtų sumokėta konkrečių pinigų suma, susidariusi iš privatinės teisės santykių, paprašius taip pat gali būti nagrinėjamas pagreitinta tvarka, skirta nurodymams sumokėti. Kad būtų taikoma pagreitinta tvarka, skirta nurodymams sumokėti, susijusiems su išlaikymo reikalavimu ar reikalavimu sumokėti skolą, interneto svetainėje <https://www.e-toimik.ee/> galima susisiekti su apskrities teismo nurodymų sumokėti skyriumi. Pagreitinta tvarka, skirta nurodymams sumokėti, netaikoma ieškiniams, kurių vertė viršija 6 400 EUR (reikalavimai sumokėti skolą); ši suma apima ir pagrindinį reikalavimą, ir reikalavimą dėl užstato. Panašiai pagreitinta tvarka netaikoma, jeigu reikalaujamas išlaikymas yra didesnis negu 200 EUR per mėnesį.

Pagreitinta tvarka, skirta nurodymams sumokėti, netaikoma, jeigu skolininkas nėra nurodytas vaiko gimimo liudijime kaip vienas iš to vaiko tėvų. Pagreitintą tvarką, skirtą nurodymams sumokėti, taiko Pernu apskrities teismo Hapsalu skyrius (est. *Pärnu Maakohu Haapsalu kohtumaja*).

Prieš pasinaudojant teise kreiptis į teismus, tam tikri ginčai gali būti perduoti spręsti neteisminiems komitetams. Pavyzdžiui, darbo ginčus sprendžia darbo ginčų komitetas (est. *tõõvaidluskomisjon*). Darbo ginčų komitetas yra ikiteisminis nepriklausomas organas, sprendžiantis individualius darbo ginčus. Kreiptis į komitetą turi teisę ir darbuotojai, ir darbdaviai, jie neprivalo mokėti valstybinių rinkliavų. Į darbo ginčų komitetą galima kreiptis siekiant išspręsti bet kokius iš darbo santykių kylančius ginčus. Kai naudojama teise kreiptis į darbo ginčų komitetą, svarbu pažymėti, kad komitetas sprendžia finansinius ginčus, kurių reikalavimo vertė neviršija 10 000 EUR. Reikalavimus, viršijančius 10 000 EUR, nagrinėja teismas. Darbo ginčų komitetui pateiktame prašyme turėtų būti nurodytos su ginču susijusios aplinkybės. Pavyzdžiui, ginčijant darbo sutarties nutraukimą, turėtų būti nurodytas nutraukimo laikas ir priežastis. Reikia aprašyti šalių nesutarimo pobūdį, t. y. tai, ko darbuotojas ar darbdavys nepadarė arba ką neteisėtai padarė. Bet kokius teiginius ir reikalavimus reikės pagrįsti, todėl turėtų būti įtrauktos aplinkybės, pagrįstos dokumentiniais įrodymais (darbo sutartis, abipusiai susitarimai ar darbuotojo ir darbdavio korespondencija ir kt.), arba turėtų būti nurodyti kiti įrodymai ir liudytojai. Minėti dokumentiniai įrodymai, kuriais pagrindžiamas darbuotojo ar darbdavio reikalavimas, turėtų būti pateikti kartu su prašymu, kai šis teikiamas. Jeigu prašymą teikiantis asmuo mano, kad į posėdį reikia kviešti liudytoją, į prašymą turėtų būti įtraukta liudytojo pavardė ir adresas.

Reikalavimai, kylantys iš vartotojo ir prekiautojo sutarties, gali būti nagrinėjami vartotojų skundų komitete (est. *tarbijakaebuste komisjon*). Vartotojų skundų komitetas kompetentingas spręsti ginčus, kylančius iš vartotojų ir prekiautojų sutarčių, jeigu sutarties šalys negalėjo išspręsti ginčo tarpusavio sutarimu ir jeigu ginčijamų prekių ar paslaugų vertė yra bent 20 EUR. Komitetas nepriima sprendimų dėl reikalavimų, kylančių dėl mirties, fizinio sužalojimo ar žalos sveikatai, šiuos reikalavimus privalo nagrinėti teismas.

Komitetas nesprendžia ginčų, susijusių su sveikatos paslaugų ar teisinių paslaugų teikimu, nekilnojamojo turto ar pastatų perdavimu, taip pat ginčų, kurių sprendimo tvarka nustatyta kituose įstatymuose. Tuos ginčus sprendžia kompetentinga institucija arba teismas. Pavyzdžiui, išperkamosios nuomos ginčų sprendimo tvarka išdėstyta Išperkamosios nuomos ginčų sprendimo įstatyme (est. *üürivaidluse lahendamise seadus*).

Vartotojų skundų komitetas kompetentingas spręsti ginčus, susijusius su netinkamo gaminio sukeltais nuostoliais, jeigu šiuos nuostolius galima nustatyti. Jeigu nustatyta, kad nuostoliai buvo padaryti, tačiau negalima kiekybiškai nustatyti tikslios nuostolių sumos, pavyzdžiui, nepiniginį nuostolių arba ateityje atsirasiiančių nuostolių atveju, kompensacijos sumą nustato teismas.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Norint sužinoti, kuris teismas kompetentingas nagrinėti bylą, svarbu žinoti jurisdikcijos principus. Jurisdikcija dalijama į tris sritis: 1) bendrąją jurisdikciją, priklausančią nuo asmens gyvenamosios vietos; 2) pasirenkamąją jurisdikciją; 3) išimtinę jurisdikciją (žr. 2.2 skirsnį).

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Žemesnės ir aukštesnės instancijos teismai yra skirtingi, nes Estijos teismų sistemoje yra trys instancijos.

Apskričių teismai (est. *maakohus*), kaip pirmosios instancijos teismai, nagrinėja visas civilines bylas. Įstatymu gali būti nustatyta, kad tam tikras bylas nagrinėja tik tam tikri apskričių teismai, jeigu taip pagreitinamas bylų nagrinėjimas arba procesas tampa veiksmingesnis kitais atžvilgiais.

Apygardos teismas (est. *ringkonnakohus*) persvarsto savo teritorinei jurisdikcijai priklausančių apskričių teismų priimtus sprendimus civilinėse bylose, kai pateikiami apeliaciniai skundai, kuriais apskundžiami sprendimai ir nutartys. Apygardos teismas taip pat nagrinėja kitas bylas, įstatymu priskirtas jo jurisdikcijai.

Aukščiausiasis Teismas (est. *Riigikohus*) kasacinių skundų pagrindu persvarsto apygardų teismų priimtus sprendimus civilinėse bylose ir nagrinėja apeliacinius skundus, kuriais apskundžiamos nutartys. Aukščiausiasis Teismas taip pat nagrinėja peticijas dėl galiojančių teismų sprendimų persvarstymo, įstatymo nustatytais atvejais skiria tinkamos kompetencijos teismą bylai nagrinėti ir nagrinėja kitas įstatymu jo jurisdikcijai priskirtas bylas.

Bylą kaip pirmosios instancijos teismas pirmiausia nagrinėja ir sprendimą priima apskrities teismas. Jeigu asmuo nepatenkintas sprendimu, jis turi teisę paduoti apeliacinį skundą aukštesniam, t. y. apygardos, teismui. Apygardos teismai yra antrosios instancijos teismai, todėl jie persvarsto apskričių ir administracinių teismų priimtus sprendimus – nagrinėja apeliacinius skundus ir apeliacinius skundus, kuriais apskundžiamos nutartys. Apygardos teismas civilines bylas sprendžia kaip kolegialus organas – apeliacinį skundą nagrinėja trijų teisėjų kolegija.

Aukščiausiasis Teismas yra aukščiausia instancija, jis nagrinėja kasacinius skundus ir peticijas dėl teismų sprendimų persvarstymo. Kasacija reiškia tai, kad, remiantis teisiniais klausimais, apskundžiama neįsigaliojusi teismo nutartis, o aukštesniosios instancijos teismo nutartis persvarstoma iš naujo nevertinant faktų. Teismų sprendimų persvarstymas reiškia, kad, atsiradus naujų aplinkybių ir proceso šaliai padavus prašymą, yra iš naujo įvertinami jau įsigalioję sprendimai ir nutartys.

Kiekviena proceso šalis, nepatenkinta žemesnės instancijos teismo sprendimu, gali paduoti kasacinį skundą Aukščiausiajam Teismui. Kasacinį skundą galima paduoti tik per kvalifikuotą atstovą, ne asmeniškai. Aukščiausiasis Teismas priima kasacinį skundą, jeigu skunde pateikiamuose reikalavimuose iškeliama klausimas, ar žemesnės instancijos teismas netinkamai taikė materialinę teisę, ar jis iš esmės pažeidė procesinę teisę ir šis pažeidimas galėjo lemti neteisingo sprendimo priėmimą. Be to, Aukščiausiasis Teismas priima bylą nagrinėti, jeigu kasacinio skundo išnagrinėjimas turėtų esminę reikšmę siekiant užtikrinti teisinį tikrumą ir formuoti vienodą teismų praktiką arba toliau plėtoti teisę.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Jurisdikcija yra asmens teisė ir pareiga naudotis savo procesinėmis teisėmis konkrečiame teisme. Jurisdikcija yra bendroji, pasirenkamoji arba išimtinė. Pagal bendrąją jurisdikciją nustatomas teismas, kuriam galima pareikšti ieškinius asmeniui ir kuriame galima atlikti kitus procesinius veiksmus asmens atžvilgiu, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta, kad ieškinį pareikšti arba veiksmą atlikti galima kitame teisme.

Pagal pasirenkamąją jurisdikciją nustatomas kitas, ne bendrosios jurisdikcijos, teismas, kuriam taip pat galima pareikšti ieškinius asmeniui ir kuriame galima atlikti kitus procesinius veiksmus asmens atžvilgiu. Tai reiškia, kad ieškiny, apimantis turtinius reikalavimus fiziniam asmeniui, vienodomis sąlygomis gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso jo ilgesniojo laikotarpio gyvenamoji vieta. Jeigu asmuo gyvena užsienio valstybėje, turtinis ieškiny jam taip pat gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso turto, dėl kurio teikiamas reikalavimas, buvimo vieta, arba teisme, kurio jurisdikcijai priklauso to asmens kito turto buvimo vieta.

Pagal išimtinę jurisdikciją nustatomas vienintelis teismas, į kurį galima kreiptis dėl civilinės bylos nagrinėjimo. Jurisdikcija bylose, kai paduodama peticija, yra išimtinė, išskyrus atvejus, kai įstatyme numatyta kitaip. Išimtinę jurisdikciją galima nustatyti, pavyzdžiui, pagal nekilnojamojo turto buvimo vietą, juridinio asmens registruotąją būstinę ir kt.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Ieškiny fiziniam asmeniui gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso jo gyvenamoji vieta, o ieškiny juridiniam asmeniui – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso to asmens buveinė. Jeigu fizinio asmens gyvenamoji vieta nežinoma, ieškiny tam asmeniui gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso paskutinė žinoma asmens gyvenamoji vieta.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Ieškiny užsienio valstybėje gyvenančiam Estijos Respublikos piliečiui, kuriam taikomas eksteritorialumas, arba užsienio valstybėje dirbančiam Estijos Respublikos piliečiui, kuris yra valstybės tarnautojas, gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso paskutinė minėto asmens gyvenamoji vieta Estijoje. Jeigu asmuo gyvenamosios vietos Estijoje neturėjo, ieškinį jam galima pareikšti Harju apskrities teisme (est. *Harju Maakohus*). Ieškinį Estijos Respublikos įstaigai ar vietos valdžios institucijai galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atitinkamos valstybės arba vietos valdžios įstaigos registruotoji būstinė. Jeigu nurodytos valstybės įstaigos negalima nustatyti, ieškiny pareiškiamas Harju apskrities teisme. Jeigu negalima nustatyti vietos valdžios įstaigos, ieškiny pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso kaimo savivaldybės ar miesto valdžios buveinė.

Ieškinį Estijos Respublikos įstaigai ar vietos valdžios institucijai galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atitinkamos valstybės arba vietos valdžios įstaigos registruotosios būstinės.

Jeigu valstybės įstaigos negalima nustatyti, ieškiny pareiškiamas Harju apskrities teisme. Jeigu negalima nustatyti vietos valdžios įstaigos, ieškiny pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso kaimo savivaldybės ar miesto valdžios buveinė. Ieškovas taip pat gali pareikšti ieškinį teisme, kurio jurisdikcijai priklauso jo paties gyvenamoji vieta.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Įstatymo nustatytais atvejais asmuo gali pasirinkti kitą, ne bendrosios jurisdikcijos, teismą, kuriam taip pat galima pareikšti ieškinius asmeniui ir kuriame galima atlikti kitus procesinius veiksmus asmens atžvilgiu.

Ieškiny, apimantis turtinį reikalavimą, fiziniam asmeniui gali būti pareikštas ir teisme, kurio jurisdikcijai priklauso jo gyvenamoji vieta, jeigu asmuo ten ilgesnį laikotarpį gyveno dėl darbo ar tarnybos santykių, studijų ar kitos panašios priežasties.

Jurisdikcija pagal verslo vietą – ieškiny, susijęs su ekonomine ar profesine atsakovo veikla, gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo verslo vieta.

Jurisdikcija pagal juridinio asmens registruotąją būstinę – narystės pagrindu sudarytas juridinis asmuo, įskaitant įmonę, arba jo narys, partneris ar akcininkas iš narystės ar akcijų paketo kylantį ieškinį juridinio asmens nariui, partneriui ar akcininkui gali pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso juridinio asmens registruotoji būstinė.

Jurisdikcija pagal turto buvimo vietą – jeigu asmuo turi gyvenamąją vietą ar registruotąją būstinę užsienio valstybėje, turtinis ieškiny jam gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso turto, dėl kurio teikiamas reikalavimas, buvimo vieta, arba teisme, kurio jurisdikcijai priklauso to asmens kito turto buvimo

vieta. Jeigu turtas įtrauktas į viešą registrą, ieškinyms gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso registro, į kurį įtrauktas turtas, vieta. Jeigu turto reikalavimas reiškiamas pagal prievolių teisę, ieškinį galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso skolininko gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė. Jeigu reikalavimas užtikrinamas turtu, ieškinį galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso turto buvimo vieta.

Jurisdikcija ieškiniai, apimančiam reikalavimą, užtikrintą hipoteka arba nekilnojamojo turto įkeitimu, – ieškinyms, kuriuo siekiama patenkinti reikalavimą, užtikrintą hipoteka arba nekilnojamojo turto įkeitimu, arba kitas panašų reikalavimą apimantis ieškinyms taip pat gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nekilnojamojo turto buvimo vieta, jeigu skolininkas yra registruoto turto, užtikrinto hipoteka arba nekilnojamojo turto įkeitimu, savininkas.

Jurisdikcija ieškiniai, kylančiam iš buto nuosavybės, – ieškinyms butų asociacijos ar kitokios butų savininkų asociacijos nariui, kylantis iš bendros narių nuosavybės arba dėl bendros nuosavybės objekto administravimo, arba ieškinyms, grindžiamas fizine daline buto nuosavybe, taip pat gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso registruoto nekilnojamojo turto, suvaržyto butų nuosavybe, buvimo vieta.

Jurisdikcija pagal sutarties vykdymo vietą – ieškinyms, kylantis iš sutarties, arba ieškinyms, kuriuo siekiama nustatyti sutarties negaliojimą, taip pat gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vieta, kurioje turi būti vykdoma ginčijama sutartinė prievolė. Kilnojamojo turto pardavimo sutarties atveju vieta, kurioje kilnojamas turtas buvo pristatytas arba turėjo būti pristatytas pirkėjui, o paslaugų teikimo sutarties atveju – vieta, kurioje buvo arba turėjo būti suteikta paslauga, laikoma prievolės įvykdymo vieta. Kitais atvejais prievolės įvykdymo vieta laikoma skolininko verslo vieta arba, jos nesant, skolininko gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė. Šios nuostatos taikomos, jeigu šalys nesusitarė kitaip.

Jurisdikcija pagal vartotojo gyvenamąją vietą – ieškinį, kylantį iš sutarties ar santykių, nurodytų Prievolių teisės įstatymo (est. *võlaõigusseadus*) 35, 46, 52 straipsniuose, 208 straipsnio 4 dalyje, 379, 402 straipsniuose, 635 straipsnio 4 dalyje, 709, 734 ar 866 straipsnyje, arba ieškinį, kylantį iš kitos sutarties, sudarytos su įmone, Estijoje turinčia registruotąją būstinę arba verslo vietą, vartotojas gali pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vartotojo gyvenamoji vieta. Minėtoji tvarka netaikoma ieškiniams, kylantiems iš vežimo sutarčių.

Jurisdikcija ieškiniai, kylančiam iš draudimo sutarties, – poliso turėtojas, naudos gavėjas ar kitas asmuo, turintis teisę reikalauti, kad draudikas sumokėtų išmoką pagal draudimo sutartį, iš draudimo sutarties kylantį ieškinį draudikui taip pat gali pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso asmens gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė. Atsakomybės tretiesiems asmenims draudimo arba statybų, nekilnojamojo turto draudimo arba kilnojamojo turto kartu su statybomis ar nekilnojamoju turtu draudimo atveju ieškinį draudikui taip pat galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso veiksmo ar įvykio, kuriuo padaryta žala, vieta arba vieta, kurioje buvo padaryta žala.

Jurisdikcija pagal darbuotojo gyvenamąją arba darbo vietą – darbuotojas iš darbo sutarties kylantį ieškinį gali pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso jo gyvenamoji arba darbo vieta.

Jurisdikcija ieškiniai dėl vekselio ar čekio – ieškinyms dėl vekselio ar čekio gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vekselio ar čekio apmokėjimo vieta.

Jurisdikcija ieškiniai dėl nusikaltimo padarytos žalos – ieškinyms, kuriuo siekiama kompensacijos už nusikaltimo padarytą žalą, gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso veiksmo ar įvykio, kuriais padaryta žala, vieta arba vieta, kurioje buvo padaryta žala.

Jurisdikcija ieškiniai dėl reikalavimo, susijusio su darbu jūroje, gelbėjimo darbais ar gelbėjimo sutartimi, – ieškinyms dėl vieno ar kelių reikalavimų, susijusių su darbu jūroje ir nurodytų Jūrinio turto įstatyme (est. *laeva asjaõigusseadus*), gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo laivo vieta arba laivo prirašymo uostas. Ieškinyms, susijęs su gelbėjimo darbais arba gelbėjimo sutartimi, taip pat gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vieta, kurioje buvo vykdomi gelbėjimo darbai.

Jurisdikcija ieškiniai dėl palikimo padalijimo – ieškinyms, kuriuo siekiama nustatyti paveldėjimo teisę, paveldėtojo reikalavimas palikimo valdytojui, reikalavimas, kylantis iš palikimo ar paveldėjimo sutarties, arba reikalavimas perduoti privalomą palikimo dalį arba padalyti palikimą taip pat gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso palikėjo gyvenamoji vieta jo mirties metu. Jeigu palikėjas buvo Estijos Respublikos pilietis, bet mirties metu Estijoje neturėjo gyvenamosios vietos, ieškinį taip pat galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso paskutinė palikėjo gyvenamoji vieta Estijoje. Jeigu palikėjas gyvenamosios vietos Estijoje neturėjo, ieškinį galima pareikšti Harju apskrities teisme (est. *Harju Maakohus*).

Ieškinyms bendraatsakoviams ir keli ieškiniai vienam atsakovui – ieškinį keletui atsakovų galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vieno iš bendraatsakovių (ieškovo pasirinkimu) gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė. Jeigu planuojama tam pačiam atsakovui pareikšti kelis ieškinius dėl to paties fakto, visus ieškinius galima pareikšti teisme, kuriame būtų galima pareikšti ieškinį, susijusį su iš to paties fakto kylančiais vienu ar keliais reikalavimais. Jurisdikcija priešieškiniui ir trečiojo asmens ieškinyms su nepriklausomu reikalavimu – priešieškiniui galima pareikšti teisme, kuriame buvo pareikštas pradinis ieškinyms, jeigu laikomasi priešieškiniui pareiškimo sąlygų ir priešieškiniui netaikoma išimtinė jurisdikcija. Minėta tvarka taikoma ir tais atvejais, kai pagal bendrąsias nuostatas priešieškiniui turėtų būti pareikštas užsienio teisme.

Trečiosios šalies ieškinyms su nepriklausomu reikalavimu gali būti pareikštas teisme, nagrinėjančiame pagrindinį ieškinį.

Jurisdikcija bankroto procese – ieškinyms dėl bankroto proceso arba palikimo paliekamo bankrutavusio subjekto bankrutavusiam asmeniui, bankroto patikėtiniui arba bankroto komiteto nariui, įskaitant ieškinį siekiant išskirti turtą iš palikimo paliekamo bankrutavusio subjekto, gali būti pareikštas bankrotą paskelbusiame teisme. Ieškinyms dėl sutikimo su reikalavimu gali būti pareikštas bankrotą paskelbusiame teisme. Bankrutavęs asmuo su palikimu paliekamu bankrutavusiu subjektu susijusį ieškinį, įskaitant ieškinį dėl turto išieškojimo, taip pat gali pareikšti bankrotą paskelbusiame teisme.

2.2.2.2 Kada turi kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Įstatymuose nustatytais atvejais jurisdikcija yra išimtinė. Pagal ją nustatomas vienintelis teismas, į kurį galima kreiptis dėl civilinės bylos nagrinėjimo.

Jurisdikcija bylose, kai paduodama peticija, yra išimtinė, išskyrus atvejus, kai įstatyme numatyta kitaip.

1) *Jurisdikcija pagal nekilnojamojo turto buvimo vietą* – ieškinyms, kurio dalykai yra toliau nurodyti reikalavimai, pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nekilnojamojo turto buvimo vieta:

reikalavimai, susiję su nuosavybės teisės, ribotos turbinės teisės ar kitos turbinės teisės apsunkinimo, susijusio su nekilnojamoju turtu, buvimo pripažinimu arba tokių teisių ar apsunkinimų nebuvimo pripažinimu, arba reikalavimai, susiję su kitomis teisėmis dėl nekilnojamojo turto;

nekilnojamojo turto ribų ar padalijimo nustatymas;

nekilnojamojo turto valdymo apsauga;

reikalavimai, susiję su turto teise, kylančia iš buto nuosavybės;

reikalavimai, susiję su privalomu nekilnojamojo turto perdavimu užtikrinimu;

reikalavimai, kylantys iš išperkamosios nuomos ar komercinės išperkamosios nuomos sutarties dėl nekilnojamojo turto arba iš kitos sutarties dėl nekilnojamojo turto naudojimo pagal prievolių teisę, arba iš tokių sutarčių galiojimo.

Ieškinyms, susijęs su turto servitutu, turto apsunkinimu arba pirmenybės teise įsigyti, pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso servitutu suvaržyto arba apsunkinto nekilnojamojo turto buvimo vieta.

2) *Reikalavimas nutraukti standartinių sąlygų taikymą* – ieškinyms, kuriuo siekiama nutraukti nesąžiningos standartinės sąlygos taikymą arba nutraukti ir atšaukti asmens, rekomenduojančio taikyti sąlygą, rekomendaciją (Prievolių teisės įstatymo (est. *võlaõigusseadus*) 45 straipsnis), pareiškiamas teisme, kurio

jurisdikcijai priklauso atsakovo verslo vieta, arba, jeigu jos nėra, teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė. Jeigu atsakovas Estijoje neturi verslo vietos, gyvenamosios vietos ar registruotosios būstinės, ieškinyms pareiškiamas teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje buvo taikoma standartinė sąlyga.

3) *Jurisdikcija bylai, kurioje panaikinamas įstaigos ar juridinio asmens sprendimas arba nustatoma, kad jis negalioja*, – ieškinyms, kuriuo siekiama panaikinti įstaigos ar juridinio asmens sprendimą arba nustatyti, kad jis negalioja, pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso juridinio asmens registruotoji būstinė.

4) *Jurisdikcija santuokos byloms*

Santuokos bylos laikomos civilinėmis bylomis, kuriose nagrinėjami ieškiniai, kurių dalykas yra: skyrybos;

santuokos panaikinimas;

santuokos buvimo arba nebuvimo nustatymas;

bendro turto padalijimas arba kiti reikalavimai, susiję su turiniais sutuoktinių santykiais;

kiti iš santuokos kylantys vieno sutuoktinio reikalavimai kitam.

Estijos teismas kompetentingas nagrinėti santuokos bylą, jeigu:

bent vienas iš sutuoktinių yra Estijos Respublikos pilietis arba buvo jos pilietis santuokos sudarymo metu;

abiejų sutuoktinių gyvenamosios vietos yra Estijoje;

vieno sutuoktinio gyvenamoji vieta yra Estijoje, išskyrus atvejus, kai sprendimas, kuris būtų priimtas, akivaizdžiai nebūtų pripažintas nė vieno sutuoktinio pilietybės šalyse.

Santuokos byloje, kurią planuojama nagrinėti Estijos teisme, ieškinyms pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, o jeigu jos nėra – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta. Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta yra ne Estijoje, ieškinyms pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso bylos šalių bendro nepilnamečio vaiko gyvenamoji vieta, o jeigu bendro nepilnamečio vaiko nėra – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta.

Jeigu nesančio asmens, kuris pripažintas dingusiu be žinios, turtui skirtas valdytojas arba jeigu asmeniui dėl jo riboto veiksnio skirtas globėjas, arba jeigu asmuo nuteistas laisvės atėmimo bausme, skyrybų ieškinį tokiam asmeniui galima pareikšti ir teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta.

5) *Jurisdikcija tėvystės nustatymui ir išlaikymui* – tėvystės nustatymo byla yra civilinė byla, joje nagrinėjamas ieškinyms, kuriuo siekiama nustatyti tėvystę, arba ginčijamas įrašas apie tėvą vaiko gimimo liudijime arba gyventojų registre. Estijos teismas gali nagrinėti tėvystės nustatymo bylą, jeigu bent viena iš bylos šalių yra Estijos Respublikos pilietis arba bent viena iš bylos šalių turi gyvenamąją vietą Estijoje. Jeigu tėvystės nustatymo bylą nagrinėja Estijos teismas, ieškinyms pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vaiko gyvenamoji vieta. Jeigu vaiko gyvenamoji vieta yra ne Estijoje, ieškinyms pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta. Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta yra ne Estijoje, ieškinyms pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta.

Šios nuostatos taip pat taikomos išlaikymo byloms. Išlaikymo byla yra civilinė byla, kurioje nagrinėjamas ieškinyms dėl:

vieno iš tėvų vykdytinio įstatyme nustatytos pareigos išlaikyti nepilnametį vaiką;

tėvų tarpusavio išlaikymo pareigos vykdymo;

sutuoktinių tarpusavio išlaikymo pareigos vykdymo;

kitos įstatyme nustatytos išlaikymo pareigos vykdymo.

2.2.2.3 Ar šalyje gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Jeigu byla vienu metu priklauso kelių Estijos teismų jurisdikcijai, peticijos pateikėjas turi teisę pasirinkti teismą, kuriam pateikti peticiją. Tokiais atvejais bylą nagrinėja teismas, kuris pirmas gavo peticiją.

Jeigu ieškinyms pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė, arba teisme, kuris turi išimtinę jurisdikciją, byla nagrinėjama teisme, kurio teritorinei jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta ar registruotoji būstinė arba vieta, pagal kurią nustatoma išimtinė jurisdikcija. Jeigu į to paties apskrities teismo teritorinę jurisdikciją, tačiau skirtingų teismo rūmų aptarnaujamos teritorijose, vis tiek patenka kelios vietos, pagal kurias nustatoma jurisdikcija, ieškovas pasirenka teismo rūmus, kuriuose bus nagrinėjama byla. Jeigu ieškovas jų nepasirenka, bylos nagrinėjimo vietą nustato teismas.

Bylos dėl peticijų nagrinėjamos teismo rūmuose, kurių teritorinei jurisdikcijai priklauso vieta, pagal kurią nustatoma jurisdikcija. Jeigu į to paties apskrities teismo teritorinę jurisdikciją, tačiau skirtingų teismo rūmų aptarnaujamos teritorijose, patenka skirtingos vietos, pagal kurias nustatoma jurisdikcija, bylos nagrinėjimo vietą nustato teismas.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Pagreitintą tvarką, skirtą byloms dėl nurodymų sumokėti, taiko Pernu apskrities teismo Hapsalu skyrius (est. *Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumaja*). Kitoms civilinėms byloms taikomi pirmiau išdėstyti jurisdikcijos principai.

Susijusios nuorodos

Teismų sistema

Paskutinis naujumas: 29/10/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Airija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Airijos civilinių bylų teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylas, susijusias su asmenų, organizacijų ar valstybės tarpusavio ginčais. Šie ginčai gali būti susiję su bet kuo: nuo automobilio avarijoje padaryto sužalojimo iki ginčijamo įmonės perėmimo. Civilinėse bylose ieškovas pateikia ieškinį atsakovui, reikalaujamas atlyginti padarytą žalą. Kompensacija paprastai mokama kaip piniginis žalos atlyginimas.

Pirmosios instancijos teismai yra apylinkių teismai, apygardų teismai ir Aukštasis teismas. Aukščiausiasis Teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylas tik apeliacine instancija, išskyrus tam tikras su Konstitucija susijusias bylas. Apeliacinis teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylas tik apeliacine instancija.

Apylinkių ir apygardų teismai yra vietinės ribotos jurisdikcijos teismai, t. y. jie gali nagrinėti tik tas bylas, kurių ieškinio vertė neviršija tam tikros ribos, ir jeigu šalyje gyvena arba turi verslo vietą tam tikroje geografinėje vietovėje arba jeigu buvo sudaryta sutartis tam tikroje geografinėje vietovėje. Apylinkės teismo sprendimai apeliacine instancija nagrinėjami apygardos teisme, o apygardos teismo sprendimai apeliacine instancija nagrinėjami Aukštajame teisme.

Ieškinių dėl nedidelių sumų teismas yra apylinkės teismo skyrius, nagrinėjantis su vartotojais susijusias bylas, kurių ieškinio suma neviršija 2 000 EUR. Šią procedūrą vienas prieš kitą gali naudoti ir verslo subjektai.

Apylinkės teismas nagrinėja bylas, kurių ieškinio vertė neviršija 15 000 EUR. Apygardos teismas nagrinėja ieškinius, kurių vertė neviršija 75 000 EUR (60 000 EUR, kai pateikiamas ieškinytis dėl asmens sužalojimo). Jis taip pat turi jurisdikciją šeimos teisės procesuose, įskaitant procesus dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ir santuokos negaliojimo. Aukštasis teismas nagrinėja ieškinius, kurių vertė viršija 75 000 EUR (60 000 EUR, kai pateikiamas ieškinytis dėl asmens sužalojimo).

Ieškinius pagal darbo teisę nagrinėja Darbo skundų komisija, kuri yra nepriklausomas organas. Ji nagrinėja įvairius ginčus, susijusius su darbuotojų teisėmis. Tam tikrais atvejais bet kuri šalis gali per šešias savaites nuo komisijos sprendimo priėmimo pateikti apeliacinį skundą apygardos teismui. Jeigu apeliacinio skundo apygardos teismui nepateikiama, o darbdavys sprendimo neįgyvendina, procesą apygardos teisme darbuotojo vardu gali pradėti Darbo vietų, verslo ir inovacijų ministras. Komisijos sprendimą Aukštajam teismui gali apeliacine tvarka apskųsti bet kuri šalis, tačiau tik teisės klausimu.

2004 m. įsteigtas Komercinių bylų teismas yra specializuotas [Aukštojo teismo](#) padalinys, kurio veikla daugiausia reglamentuojama [Aukštesniųjų teismų Darbo tvarkos taisyklių 63A potvarkiu](#). Jis sprendžia komercinius ginčus, kurių ieškinio vertė yra bent 1 mln. EUR, ginčus dėl intelektinės nuosavybės ir apeliacine tvarka apskųstus administracinių institucijų sprendimus arba prašymus tuos sprendimus peržiūrėti teismine tvarka. Jis taip pat nagrinėja kitas bylas, kurias teisėjas laiko tinkamomis. Automatinės teisės būti įtrauktam į Aukštojo teismo komercinį sąrašą nėra. Tai priklauso Komercinių bylų teismo teisėjo diskrecijai. Teismas naudoja išsamią bylų valdymo sistemą, kuria siekiama supaprastinti pasirengimą teisminiam bylos nagrinėjimui, pašalinti nereikalingas išlaidas ir vilkinimo taktiką ir užtikrinti visišką informacijos atskleidimą iki teismo bylos nagrinėjimo.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Tinkamą teismą, kuriam reikia pateikti ieškinį pirmąja instancija, lemia ieškinio pobūdis (sutarčių teisė, deliktų teisė) ir vertė (žr. pirmiau).

Kalbant apie apylinkės teismus, šalis yra padalinta į 24 apylinkes, kiekvienai iš jų visam laikui priskiriamas vienas arba daugiau teisėjų. Dviejuose didžiausiuose miestuose Dubline ir Korke dėl verslo apimtys turi būti nuolat paskirtas tam tikras skaičius teisėjų. Kalbant apie apygardos teismus, šalis yra padalinta į aštuonias apygardas. Kiekvienai apygardai skiriamas vienas apygardos teismo teisėjas, išskyrus Dublino ir Korko apygardas, – šiose apygardose dėl verslo apimtys dirba daugiau teisėjų. Aukštasis teismas įsikūręs Dubline ir nagrinėja pradinis ieškinius. Jis taip pat konkrečiais nustatytais terminais metų eigoje keliose provincijos vietovėse nagrinėja ieškinius dėl asmens sužalojimo ir mirtino sužalojimo. Be to, Aukštasis teismas, posėdžiaudamas provincijos vietovėse, nagrinėja apeliacine tvarka apskųstus apygardos teismo sprendimus civilinėse ir šeimos teisės bylose.

Apylinkės teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylas dėl sutarčių, tam tikrų deliktų, bylas dėl išperkamosios nuomos ir pardavimo skolon susitarimų, bylas dėl nuomos, pvz., dėl iškeldinimo už nuomos nemokėjimą, ir ieškinius už neteisėtą prekių sulaikymą, jeigu ieškinio vertė neviršija šiam teismui nustatytos ribos – 15 000 EUR. Apylinkės teismas taip pat turi įvairius įgaliojimus, susijusius su bet kurio teismo sprendimų vykdymu išieškant skolą, suteikiant licencijas, pvz., licencijas prekiauti alkoholiu, ir įgyvendinant sprendimus dėl vaikų globos ir išlaikymo.

Apygardos teismas turi jurisdikciją nagrinėti sutarčių ir deliktų teisės bylas, bylas dėl testamentų patvirtinimo ir ieškinius dėl turto administravimo, ieškinius dėl nuosavybės, ieškinius dėl iškeldinimo veiksmų arba prašymus dėl naujų išperkamosios nuomos objektų pagal ieškinius, pagrįstus išperkamosios nuomos ir pardavimo skolon susitarimais, jeigu ieškinio vertė neviršija šiam teismui nustatytos ribos – 75 000 EUR (60 000 EUR, kai pateikiamas ieškinytis dėl asmens sužalojimo). Apygardos teismas turi jurisdikciją šeimos teisės procesuose (įskaitant procesus dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, santuokos nutraukimo negaliojimo ir dėl apeliacine tvarka nagrinėjamų apylinkės teismo sprendimų) ir turi jurisdikciją apeliacine tvarka nagrinėti arbitražo arbitrų sprendimus ginčuose dėl žemės nuomos pagal teisės aktus, kuriais reglamentuojami nuomotojo ir nuomininko santykiai.

Civilines bylas apygardos teisme nagrinėja teisėjas, posėdžiaudamas be prisiekusiųjų. Apeliaciniai skundai, kuriais apskundžiami apylinkės teismo sprendimai, nagrinėjami pakartotinio teismo nagrinėjimo būdu, o apygardos teismo nutartis yra galutinė ir daugiau negali būti skundžiama.

Pagal Konstituciją Aukštasis teismas turi visišką pradinę jurisdikciją visais fakto ar teisės klausimais. Tai reiškia, kad jis turi jurisdikciją nagrinėti visas civilines bylas, jeigu atsakovas gyvena šalyje, jeigu šalyje buvo sudaryta ieškinyje minima sutartis, jeigu šalyje buvo padaryta ieškinyje minima žala arba jeigu šalyje yra turtas, kuris yra proceso objektas. Aukštasis teismas nagrinėja apeliacine tvarka apskųstus apygardos teismo sprendimus ir turi jurisdikciją peržiūrėti apylinkės teismų ir kitus žemesnius teismus. Aukštojo teismo sprendimus apeliacine tvarka nagrinėja Apeliacinis teismas ir Aukščiausiasis Teismas, jeigu Aukščiausiasis Teismas patvirtina, kad byla yra visuotinai svarbi arba svarbi teisingumo interesams apginti. Apeliacinio teismo sprendimus apeliacine tvarka gali nagrinėti Aukščiausiasis Teismas, jeigu Aukščiausiasis Teismas patvirtina, kad byla yra visuotinai svarbi arba svarbi teisingumo interesams apginti. Apeliacinis skundas nėra nagrinėjamas pakartotinio teismo nagrinėjimo būdu – jis grindžiamas pirmąja instancija pateiktų įrodymų stenograma ir teisine argumentacija.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Atitinkamą apylinkės ar apygardos teismą, kuriame pateikiamas civilinis ieškinytis, lemia vietovė, kurioje yra įprastinė atsakovo arba vieno iš atsakovų gyvenamoji vieta arba kurioje jis verčiasi profesija, verslu arba veikla. Dažniausiai tinkama apylinkė arba apygarda yra ta, kurioje, kaip teigiama, yra sudaryta sutartis, o deliktų atveju – ta, kurioje yra padaryta žala, šeimos teisės procese – ta, kurioje gyvena ieškovas, o su nuoma ar nekilnojamojo turto nuosavybės teise susijusiose bylose – ta, kurioje yra patalpos arba žemė, kurios yra tokio proceso objektas.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Netaikoma.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Netaikoma.

2.2.2.3 Ar šalis gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Netaikoma.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

[Airijos teismų tarnybos](#) svetainėje pateikiamas išsamus šios šalies teismų struktūros paaiškinimas. Joje visuomenės žiniai taip pat paskelbta brošiūra *Explaining the Courts*. Daugiau informacijos apie teismų sistemą taip pat pateikia Piliečių informavimo taryba, įstatymu nustatytas organas, padedantis teikti informaciją, konsultuoti ir ginti įvairiais visuomeninių ir socialinių paslaugų klausimais. Piliečių informavimo taryba turi interneto svetainę, telefono liniją ir įvairius lankytojų centrus visoje šalyje.

Susijusios nuorodos

[Airijos teismų tarnyba](#)

<http://www.citizensinformation.ie/>

Paskutinis naujiniimas: 26/11/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklę rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Graikija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai Graikijoje turi jurisdikciją nagrinėti daugumą civilinių ir komercinių bylų. Išimties tvarka specialiu įstatymu didžiuosiuose miestuose įkurti specializuoti civilinių bylų teismų skyriai, turintys išimtinę jurisdikciją nagrinėti konkrečių teisiųjų sričių bylas. Tai yra Atėnų ir Salonikų skyriai, kompetentingi nagrinėti bylas dėl ES prekių ženklų, ir Pirėjo skyrius, kompetentingas nagrinėti jūros teisės bylas.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Daugumos bylų atveju teismų jurisdikciją lemia ginčo dalyko vertė. Ginčo dalyko vertei apytikriai nustatyti atsižvelgiama į ieškinyje pateiktą reikalavimą ir neatsižvelgiama į jokių papildomus reikalavimus. Kai tame pačiame ieškinyje pateikiami keli reikalavimai, jie sudedami.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Bylas, priklausančias civilinių teismų jurisdikcijai, pirmąją instanciją nagrinėja apylinkių civilinių bylų teismai, dar vadinami ieškinių dėl nedidelių sumų teismais (gr. *Irinodikia*), vienanariai pirmosios instancijos teismai (gr. *Monomeli Protodikia*) ir daugianariai pirmosios instancijos teismai (gr. *Polymeli Protodikia*).

Ieškinių dėl nedidelių sumų teismų jurisdikcija visų pirma apima a) visus ginčus, kuriuos galima įvertinti pinigais ir kurių vertė neviršija dvidešimties tūkstančių eurų (20 000 EUR), b) visus ginčus (nesvarbu, ar tai pagrindinis, ar su juo susijęs šalutinis ginčas) pagal nuomos sutartį, jeigu visais atvejais sutarta mėnesinė nuoma neviršija šešių šimtų eurų (600 EUR).

Ieškinių dėl nedidelių sumų teismų jurisdikcija, neatsižvelgiant į ginčo vertę, taip pat apima daugumą ginčų, susijusių su ūkininkavimu, gyvūnų pardavimu, turtinius ginčus su kaimynais, ginčus, kylančius iš sutarčių su viešbučių ir transporto veiklos vykdytojais, asociacijų ir kooperatyvų ieškinius savo nariams ir atvirksčiai, advokatų reikalavimus atlyginti už paslaugas pirmosios instancijos teismuose ir policijos teismuose (gr. *Ptasmatodikia*), taip pat ginčus dėl teisme liudijusių ar teismo skirtų liudytojų, vertėjų žodžiu, sekvestratorių ar apsaugos darbuotojų teisių, kompensacijų ar išlaidų.

Pirmosios instancijos vienanarių teismų jurisdikcija apima visus ginčus, kuriuos galima įvertinti pinigais ir kurių vertė viršija dvidešimt tūkstančių eurų (20 000 EUR), tačiau neviršija dviejų šimtų penkiasdešimties tūkstančių eurų (250 000 EUR).

Vienanarių pirmosios instancijos teismų jurisdikcija taip pat apima toliau nurodytus ginčus, net jeigu jų vertė viršija du šimtus penkiasdešimt tūkstančių eurų (250 000 EUR): ginčus dėl nuomos ar nuomos susitarimų; darbo ginčus, susijusius su darbuotojais arba specialistų ar amatininkų atliktu darbu ar pagamintais daiktais; socialinės apsaugos organizacijų ir apdraustųjų asmenų ginčus pagal kolektyvines darbo sutartis; ieškinių dėl nedidelių sumų teismuose nagrinėjamus ginčus dėl pirmiau nemintų advokatų mokesčių, kompensacijų ir išlaidų; ginčus, susijusius su darbuotojais, dirbančiais teisinį, medicinos ar paramedicinos srities darbą, inžinieriais, chemikais ar brokeriais / agentais, taip pat teismo institucijos skirtais darbuotojais, pvz., ekspertais, ekspertų lygio arbitrais, vertintojais, arbitrais, testamentų vykdytojais, administratoriais, likvidatoriais; ginčus, susijusius su visų rūšių reikalavimais sumokėti kompensaciją, kylančiais iš transporto priemone padarytos žalos, įskaitant reikalavimus pagal transporto priemonės draudimo sutartis, ir ginčus dėl kilnojamojo ar nekilnojamojo turto valdymo ar gyvenimo jame.

Vienanarių pirmosios instancijos teismų jurisdikcija, neatsižvelgiant į ieškinių vertę, visada apima: ginčus, susijusius santuokos nutraukimu; santuokos pripažinimu negaliojančia; santuokos buvimo ar nebuvimo pripažinimu; sutuoktinių santykiais santuokos metu ir su jais susijusiais santykiais, įskaitant vaiko kilmės užginčijimą, pripažinimą, ar yra tėvų ir vaiko santykiai ar tėvų valdžia; nesantuokinio vaiko kilmės pripažinimu; pripažinimu, ar nesantuokinio vaiko kilmė yra pripažinta savanoriškai, ar toks pripažinimas yra negaliojantis arba ar toks vaikas turi tokį pat statusą kaip susituokusiems tėvams gimęs vaikas, jeigu tėvai netrukus susituokia, įskaitant savanoriško pripažinimo užginčijimą; pripažinimu, ar yra atliktas arba panaikintas įvaikinimas arba ar yra nustatyta globa. Ši jurisdikcija taip pat apima ginčus dėl išlaikymo, kurio pagrindas – santuoka, santuokos nutraukimas arba giminytė; ginčus dėl tėvų valdžios buvimo; tėvų nesutarimus dėl bendros tėvų valdžios vykdymo ir tėvų bei kitų aukštutinės linijos giminaičių bendravimo su vaiku; ginčus dėl šeimos būsto naudojimo ir kilnojamojo turto ir su šeimos būstu susijusio turto paskirstymo tarp sutuoktinių sureguliuavimo, taip pat kilnojamojo turto paskirstymo tarp sutuoktinių pradėjus gyventi skyrium; ginčus, susijusius su nuosavybės teisėmis į to paties pastato skirtingus aukštus, ir ginčus dėl asociacijų ar kooperatyvų visuotinių susirinkimų sprendimų panaikinimo.

Daugianarių pirmosios instancijos teismų jurisdikcija apima visus ginčus, kuriems jurisdikcijos neturi ieškinių dėl nedidelių sumų teismai ir vienanariai pirmosios instancijos teismai.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Teritorinę jurisdikciją turi regiono, kuriame yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismas.

Jeigu atsakovas neturi nuolatinės gyvenamosios vietos nei Graikijoje, nei užsienyje, jurisdikciją turi regiono, kuriame yra atsakovo faktinė gyvenamoji vieta, teismas. Jeigu atsakovo faktinė gyvenamoji vieta nežinoma, jurisdikciją turi regiono, kuriame buvo jo paskutinė nuolatinė gyvenamoji vieta Graikijoje arba, nesant nuolatinės gyvenamosios vietos, jo paskutinė faktinė gyvenamoji vieta, teismas.

Valstybė patenka į regiono, kuriame būstinę turi konkreči valdžios institucija, kviečiama atstovauti valstybei teisme, teismo jurisdikciją.

Juridiniai asmenys, galintys būti bylos šalimis, priklauso regiono, kuriame yra jų registruotoji būstinė arba padalinys, jeigu ginčas susijęs su jo veikla, teismo jurisdikcijai.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimty

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kai jurisdikciją turi daugiau negu vienas teismas, ieškovas turi teisę pasirinkti. Pirmenybė tarp jų nustatoma remiantis tuo, kurią dieną buvo pateiktas ieškiny. Jeigu teismas neturi jurisdikcijos *ratione materiae* arba *ratione loci*, teismas pats *ex officio* nusprendžia bei nurodo, kuris teismas turi jurisdikciją, ir perduoda bylą tam teismui. Pateikto ieškinio teisiniai padariniai lieka galioti.

Sutartiniai ginčai

Ginčai, susiję su teisinio akto, sudaryto asmens gyvenimo laikotarpiu, buvimu ar galiojimu ir su visomis iš to kylančiomis teisėmis, gali būti nagrinėjami regiono, kuriame buvo parengtas teisinis aktas, arba regiono, kuriame jis turi būti vykdomas, teisme. Ginčai, susiję su pasitikėjimo nuostoliais (neigiamomis palūkanomis) ir kompensacija dėl kaltės per derybas, taip pat gali būti nagrinėjami tame pačiame teisme.

Savarankiškas deliktas

Ginčai, kylančius dėl veiksmų, kuriais padaryta žala, taip pat gali būti nagrinėjami vietos, kurioje įvyko arba netrukus įvyks žalą sukėlus arba sukelsiantis įvykis, teisme.

Civilinis ieškiny

Civilinis ieškiny žalai atlyginti ir nusikaltimo padariniams pašalinti, taip pat reikalavimas atlyginti neturtinę žalą arba atlyginti už dvasines kančias gali būti pateiktas bylą nagrinėjančiam baudžiamajam teismui.

Su išlaikymu, santuokos nutraukimu ir tėvų valdžia susiję klausimai

Sutuoktinių ginčai (ginčai dėl išlaikymo, kurio pagrindas – santuoka, santuokos nutraukimas arba giminytė, ginčai dėl tėvų valdžios įgyvendinimo, tėvų nesutarimai dėl bendros tėvų valdžios vykdymo ir tėvų bei kitų aukštesnės linijos giminaičių bendravimo su vaiku, ginčai dėl šeimos būsto naudojimo ir kilnojamojo turto ir su šeimos būstu susijusio turto paskirstymo tarp sutuoktinių sureguliuavimo ir ginčai dėl kilnojamojo turto paskirstymo tarp sutuoktinių pradėjus gyventi skyrium) taip pat gali būti nagrinėjami regiono, kuriame yra paskutinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, teisme.

Su reikalavimais mokėti išlaikymą susiję ginčai taip pat gali būti nagrinėjami vietos, kurioje yra išlaikymo gavėjo nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta, teisme.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Ginčai, susiję su daiktinėmis (lot. *in rem*) teisėmis į nekilnojamąjį turtą ir ginčai dėl nekilnojamojo turto nuomos priklauso regiono, kuriame yra nekilnojamasis turtas, teismo išimtinėi jurisdikcijai.

(Jeigu nekilnojamasis turtas yra regione, turinčiame daugiau negu vieną teismą, ieškovas turi teisę pasirinkti.)

Ginčai, susiję su administravimu, atliekamu pagal teismo nurodymą, priklauso nurodymą davusio teismo išimtinėi jurisdikcijai.

Ginčai dėl paveldėjimo priklauso regiono, kuriame mirusiojo mirties metu buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, o nuolatinės gyvenamosios vietos nesant, jo faktinė gyvenamoji vieta, teismo išimtinėi jurisdikcijai.

Jeigu su pagrindine byla yra susijusi šalutinė byla, visų pirma įskaitant šalutinius reikalavimus arba reikalavimus dėl garantijos, tokie įsikišimo į procesą atvejai ar panašūs reikalavimai priklauso pagrindinę bylą nagrinėjančio teismo išimtinėi jurisdikcijai.

Tarpusavyje susijusios pagrindinės bylos priklauso pirmą bylą pradėjusio nagrinėti teismo išimtinėi jurisdikcijai.

Daugianario pirmosios instancijos teismo, nagrinėjančio pagrindinę bylą, jurisdikcija apima šalutines bylas, priklausančias vienanario pirmosios instancijos teismo ir apylinkės civilinių bylų teismo jurisdikcijai, o vienanario pirmosios instancijos teismo, nagrinėjančio pagrindinę bylą, jurisdikcija apima šalutines bylas, priklausančias apylinkės civilinių bylų teismo jurisdikcijai.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Teritorinės jurisdikcijos neturintis pirmosios instancijos bendrosios kompetencijos teismas tiesioginiu arba nebyliu bylos šalių susitarimu gali tapti kompetentingas, nebent atitinkami ginčai nėra susiję su turtu. Ginčų, priklausančių išimtinėi jurisdikcijai, atveju turi būti pasiektas tiesioginis susitarimas.

Laikoma, kad sudarytas nebylus susitarimas, jeigu atsakovas dalyvauja viešame teismo posėdyje ir laiku nepareiškia prieštaravimo, grindžiamo jurisdikcijos nebuvimu.

Šalių susitarimas, dėl kurio bendrosios kompetencijos teismas tampa kompetentingu nagrinėti būsimum ginčus, galioja tik tuo atveju, jeigu yra sudarytas rašytine forma ir jame nurodyti konkretūs teisiniai santykiai, iš kurių gali kilti ginčai.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Dėl specialiųjų skyrių, kompetentingų nagrinėti bylas pagal ES prekių ženklų ir jūrų teisę: *ratione materiae* jurisdikcija nustatoma pagal taisykles, taikytinas bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams. Kalbant apie teritorinę jurisdikciją, a) Atėnų skyrius, kompetentingas nagrinėti bylas dėl ES prekių ženklų, aptarnauja Atėnų, Egejo, Dodekaneso, Korfu, Kretos, Lamijos, Nafplio, Patrų ir Pirėjo apeliacinių teismų regionus, b) Salonikų skyrius, kompetentingas nagrinėti bylas dėl ES prekių ženklų, aptarnauja Salonikų, Vakarų Makedonijos, Trakijos, Joaninos ir Larisos apeliacinių teismų regionus, c) Pirėjo skyrius, kompetentingas nagrinėti jūrų teisės bylas, aptarnauja visą Atikos prefektūrą.

Paskutinis naujinimas: 05/06/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Ispanija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Principas, kuriuo grindžiama Ispanijos teismų struktūra, yra jurisdikcijos vientisumas. Vienintelės išimtys yra karinė jurisdikcija karo ir apsiausties metu ir Konstitucinis Teismas (isp. *Tribunal Constitucional*), kaip galutinis pagrindinių teisių ir visuomeninių laisvių garantas, kuriam pateikiamas ieškiny dėl pagrindinių teisių ir laisvių įgyvendinimo (isp. *recurso de amparo*).

Vis dėlto jurisdikcija dalijama keturių rūšių teismams: civilinių bylų teismams, baudžiamiesiems teismams, ginčo tvarka vykdomų administracinių procesų teismams ir socialiniams teismams.

Civilinių bylų teismų pagrindas yra pirmosios instancijos teismas (isp. *Juzgado de Primera Instancia*), pirmąją instanciją nagrinėjantis civilinius ginčus ir vykdamas procesus, kurie nėra tiesiogiai priskirti kitam teismui. Taigi, pirmosios instancijos teismą galima apibūdinti kaip bendrosios kompetencijos teismą arba įprastą teismą.

Civilinis padalinys apima šeimos teismus (isp. *Juzgados de Familia*), kurie yra pirmosios instancijos teismai. Tais atvejais, kai yra galimybė kreiptis į šeimos teismą (paprastai tankiau gyvenamuose centruose), šie teismai nagrinėja šeimos teisės ginčus dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, gyvenimo skyrium ir santuokos nutraukimo, tėvų ir vaikų santykių ir ribotai – dėl veiksmų asmenų apsaugos. Tais atvejais, kai prieš vieną iš šalių pradamas baudžiamasis procesas smurto prieš moteris bylų teisme (isp. *Juzgado de Violencia sobre la Mujer*), tas teismas taip pat turi jurisdikciją nagrinėti atitinkamą civilinę bylą.

Civilinis padalinys taip pat apima specializuotus komercinių bylų teismus (isp. *Juzgados de lo Mercantil*) ir ES prekių ženklų teismus (isp. *Juzgados de Marca Comunitaria*).

Socialiniai teismai (isp. *Juzgados de lo Social*) nagrinėja darbo teisės bylas. Jos apima individualius darbuotojų ir darbdavių ginčus dėl darbo sutarčių, kolektyvinių derybų ginčus, su socialine apsauga susijusius ieškinius ir ieškinius valstybei, susijusius su jos pareigomis pagal darbo teisę.

Baudžiamieji teismai nagrinėja baudžiamąsias bylas.

Vienas iš Ispanijos teisės bruožų yra tas, kad civilinius procesus, kylančius iš nusikalstamų veikų, galima sujungti su baudžiamaisiais procesais. Šiais atvejais baudžiamasis teismas sprendžia dėl žalos atlyginimo, mokėtino už nusikalstamą veiką, sumos. Jeigu nukentėjusioji šalis nepateikia civilinio ieškinio, jos vardu jį pateikia prokuroras, išskyrus atvejį, kai nukentėjusioji šalis konkrečiai atsisakė savo teisės pateikti ieškinį baudžiamojoje byloje.

Galiausiai, ginčo tvarka nagrinėjamų administracinių procesų teismai prižiūri valstybės institucijų atliktų veiksmų teisėtumą ir nagrinėja prieš jas pateiktus finansinius ieškinius.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Žr. toliau pateiktus atsakymus.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Ispanijoje įvairūs pirmosios instancijos teismai neskirstomi pagal ieškinių sumas ar jų nagrinėjamų bylų rimtumą ir nė vienas pirmosios instancijos teismas nenagrinėja apeliacine tvarka apskųstų kitų pirmosios instancijos teismų sprendimų. Apeliacinius skundus civiliniame procese visada nagrinėja provincijos teismai (isp. *Audiencias Provinciales*).

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Teismų struktūra Ispanijoje geografiškai dalijama į savivaldybes, apylinkes, provincijas ir autonomines sritis. Apylinkė yra teritorinis padalinys, apimantis vieną ar daugiau tos pačios provincijos gretimų savivaldybių. Tai svarbiausias teritorinis padalinys, nes šioje teritorijoje jurisdikciją turi pirmosios instancijos teismas. (Išsami informacija pateikiama Teisingumo ministerijos svetainėje adresu mjusticia.gob.es.)

Kai tai reikalinga dideliai bylų kiekiui nagrinėti, veikia daugiau negu vienas tokio paties tipo teismas. Taip dabar yra daugumoje miestų. Teismai paeilui numeruojami pagal tai, kada buvo įsteigti.

Iš esmės visi šie teismai turi tą pačią jurisdikciją, darbas tarp jų paskirstomas pagal vidaus valdžios paskirstymo taisykles. Tačiau kai kuriomis aplinkybėmis pagal paskirstymo taisykles toje pačioje apylinkėje skirtingų rūšių bylos gali būti priskiriamos skirtingiems teismams.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Nesant susitarimo ar privalomų taisyklių, pagrindinė taisyklė yra ta, kad jurisdikcija priklauso apylinkės, kurioje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba, jos nesant, jo faktinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teismui. Jeigu atsakovas Ispanijoje neturi nei nuolatinės, nei faktinės gyvenamosios vietos, kompetentingas teismas yra apylinkės, kurioje atsakovas yra arba paskutinį kartą gyveno, pirmosios instancijos teismas. Jeigu netaikomas nė vienas iš šių kriterijų, ieškovas gali pateikti ieškinį savo nuolatinės gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teisme.

Šiais tikslais:

ieškiniai prieš verslo subjekto savininkus ir specialistus dėl jų verslo arba profesinės veiklos ieškovo pasirinkimu taip pat gali būti teikiami bet kurioje vietoje, kurioje jie vykdo savo veiklą.

ieškiniai prieš juridinius subjektus taip pat gali būti teikiami vietoje, kurioje įvyko arba turi įvykti įvykis arba susidarė arba turi susidaryti teisiniai santykiai, kurie yra ieškinio objektas, jeigu juridinis subjektas ten turi buveinę arba atstovą.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtis

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Dabartinėje Ispanijos procesinėje sistemoje nepalikta ieškovui galimybės pasirinkti teritorinę jurisdikciją. Tai daroma tik šiais atvejais:

- kai ieškiniai dėl daiktinių teisių (lot. *in rem*) į nekilnojamąjį turtą yra susiję su keliais turto objektais arba vienu turto objektu, esančiu keliose skirtingose apylinkėse. Šiais atvejais ieškovai gali nuspręsti pateikti ieškinį jurisdikciją turinčiame bet kurios iš šių apylinkių teisme;
- kai nagrinėjami ieškiniai, dėl kurių sprendžiant reikalinga, kad šalis, atsakinga už kitos šalies turto valdymą, pateiktų ataskaitas ir jos būtų patvirtintos, jeigu nėra nustatyta ataskaitų pristatymo vieta. Šiais atvejais ieškovai gali pasirinkti arba atsakovo nuolatinę gyvenamąją vietą, arba vietą, kurioje valdomas turtas;
- kai nagrinėjami ginčai dėl paveldėjimo: ieškovai gali pasirinkti arba mirusiojo paskutinės nuolatinės gyvenamosios vietos Ispanijoje teismą, arba teismą, kurio apylinkėje yra didžioji turto dalis;
- kai nagrinėjami ieškiniai dėl intelektualinės nuosavybės: ieškovai gali pasirinkti pažeidimo padarymo vietą, pažeidimo padarymo fakto *prima facie* įrodymų buvimo vietą, arba neteisėtų kopijų buvimo vietą;
- kai nagrinėjamos nesąžiningos konkurencijos bylos, jeigu atsakovas Ispanijoje neturi nei buveinės, nei nuolatinės ar faktinės gyvenamosios vietos. Šiais atvejais ieškovai gali pasirinkti nesąžiningos konkurencijos atsiradimo vietą arba vietą, kurioje jaučiami jos padariniai;
- kai nagrinėjami ieškiniai, susiję tik su nepilnamečių globos teisėmis arba išlaikymo reikalavimais, kuriuos vienas iš tėvų pateikia kitam nepilnamečių vardu, jeigu abu tėvai gyvena skirtingų teismų apylinkėse. Šiais atvejais ieškovai gali pasirinkti atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą arba vaiko gyvenamosios vietos teismą.
- Apskritai ieškinius, susijusius su individualių vartotojų ar naudotojų teisių įgyvendinimu, vartotojo pasirinkimu gali nagrinėti vartotojo, naudotojo ar atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Toliau nurodytais atvejais galioja privalomos taisyklės, kuriomis reikalaujama, kad ieškovas kreiptųsi ne į atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą.

Šiais atvejais šalis nei tiesiogiai, nei pagal nutylėjimą negali pasirinkti taikyti konkretaus teismo jurisdikcijos:

- bylose dėl daiktinių teisių (lot. *in rem*) arba teisės gauti nuomą už nekilnojamąjį turtą, taip pat bylose dėl bendrosios nuosavybės (isp. *propiedad horizontal*): jurisdikcija priklauso apylinkės, kurioje yra turtas, teismams;
- bylose dėl paveldėjimo: ieškovo pasirinkimu jurisdikciją lemia mirusiojo paskutinė nuolatinė gyvenamoji vieta Ispanijoje arba vieta, kurioje yra didžioji turto dalis;
- bylose dėl pagalbos neveiksniems asmenims arba atstovavimo jiems: šias bylas nagrinėja vieta, kurioje gyvena atitinkamas asmuo, teismas;
- pagrindinių teisių apsaugos per civilinių bylų teismus bylose: šias bylas nagrinėja ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas arba, jeigu ieškovas Ispanijoje neturi nuolatinės gyvenamosios vietos – vieta, kurioje buvo padarytas atitinkamas teisės pažeidimas, teismas;
- bylose, kuriose reikalaujama atlyginti žalą, padarytą naudojant motorines transporto priemones: jurisdikciją turi žalos padarymo vietos teismas;
- bylose, kuriose ginčijamas įmonių pertvarkymas: teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal įmonės registruotosios būstinės vietą;
- bylose, kuriose teikiami ieškiniai dėl paskelbimo, kad tam tikros sutarties nuostatos nėra sutarties dalis arba kad sutarties sąlyga yra niekinė: jurisdikciją turi ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas;
- bylose dėl pareiškimų, kad būtų panaikintos arba atšauktos standartinės sutarties sąlygos, jeigu atsakovas Ispanijoje neturi buveinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos: šiais atvejais jurisdikciją turi standartinės sutarties sudarymo vietos teismas;
- bylose dėl ieškinių, kuriais siekiama panaikinti standartinės sutarties sąlygas ginant vartotojų ar naudotojų kolektyvinius arba bendrus interesus, kai atsakovas Ispanijoje neturi buveinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos: šiais atvejais jurisdikciją turi ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas;
- bylose dėl ieškinių, kuriais bet kurį iš toliau nurodytų asmenų siekiama įpareigoti įvykdyti savo prievolę: draudimo bendrovę, asmenį, kuris asmeninį turtą pardavė kitam asmeniui dalimis arba finansavo to turto įsigijimą, asmenį, kuris pateikė viešą asmeninio turto ar paslaugų pasiūlymą, kurį kitas asmuo priėmė. Šiais atvejais jurisdikciją turi ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas;
- bylose dėl ieškinių, kuriais ginčijamas turto areštas: jurisdikciją turi subjekto, nurodžiusio areštuoti turtą, buveinės vietos teismas;
- bylose dėl ieškinių, susijusių su gyvenimu skyrium, santuokos negaliojimu ar santuokos nutraukimu: jurisdikciją turi šeimos teismas, o jeigu šeimos teismo nėra – sutuoktinių būsto vietos pirmosios instancijos teismas. Jeigu sutuoktinių būsto nėra, jurisdikciją turi arba paskutinio sutuoktinių būsto vietos teismas, arba kito sutuoktinio gyvenamosios vietos teismas. Jeigu nėra nė vieno iš šių teismų, jurisdikciją turi asmens nuolatinės gyvenamosios vietos teismas. Jeigu pareiškimas pateikiamas tarpusavio susitarimu, jurisdikciją turi paskutinio bendro būsto vietos arba bet kurio sutuoktinio nuolatinės gyvenamosios vietos teismas;

- bylose dėl ieškinių, susijusių tik su nepilnamečių globos teisėmis arba išlaikymo reikalavimais, kuriuos vienas iš tėvų pateikia kitam nepilnamečių vardu: šiais atvejais jurisdikciją turi paskutinio bendro tėvų būsto vietos teismas. Jeigu tėvai gyvena skirtingų teismų apylinkėse, ieškovas gali pasirinkti atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą arba vaiko gyvenamosios vietos teismą.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Pagal bendrą taisyklę teritorinę jurisdikciją Ispanijoje galima pakeisti, t. y. bylos šalys gali tiesiogiai arba pagal nutylėjimą perduoti jurisdikciją konkrečios apylinkės teismams, jeigu atitinkami teismai turi jurisdikciją nagrinėti minėtą bylą.

Tiesiogiai jurisdikcija perduodama, kai suinteresuotosios šalys sudaro konkretų susitarimą, kuriame nurodoma konkreti apylinkė, kurios teismuose jie susitaria spręsti ginčus.

Jurisdikcija pagal nutylėjimą perduodama šiomis aplinkybėmis:

- ieškovas jurisdikciją perduoda jau vien tuo, kad kreipiasi į konkrečios apylinkės teismus ir pateikia ieškinį, pareiškimą arba prašymą, kuris turi būti pateiktas teismui, turinčiam jurisdikciją tą ieškinį nagrinėti.
- Atsakovas jurisdikciją perduoda, jeigu parodo pasirengimą ginti ir vėliau tinkamu laiku ir tinkama forma atlieka kokį nors procesinį veiksmą (išskyrus pareiškimo pateikimą) teismo jurisdikcijai užginčyti.

Bet koks šalių nuolatinės gyvenamosios vietos, ginčo dalyko buvimo vietos ar proceso tikslo pasikeitimas prasidėjus procesui nesukelia jurisdikcijos pasikeitimo – jurisdikcija nustatoma pagal padėtį, patvirtintą proceso pradžioje (lot. *Perpetuatio Jurisdictionis*).

Tačiau:

tiesiogiai perduoti jurisdikcijos neleidžiama, kai ieškiny susijęs su standartinės formos sutartimis, sutartimis, kurių bendras sąlygas primeta viena iš šalių, arba vartojimo / naudojimo sutartimis. Vis dėlto šiais atvejais galimas jurisdikcijos perdavimas pagal nutylėjimą.

Perduoti jurisdikcijos negalima jokia forma, kai teisės aktuose nustatytos privalomos taisyklės dėl teritorinės jurisdikcijos.

Perduoti jurisdikcijos jokia forma neleidžiama pagreitintuose procesuose, pagal mokėjimo įsakymo procedūrą arba vykdant skolos išieškojimo procedūras.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Toliau išvardijami Ispanijoje veikiančios specializuoti teismai.

Šeimos teismai, kurie yra pirmosios instancijos teismai. Ten, kur veikia šeimos teismai (paprastai tankiau gyvenamuose centruose), jie vieni turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti šeimos bylas. Konkrečiai jie nagrinėja bylas, susijusias su:

gyvenimu skyriumi, santuokos pripažinimu negaliojančia ir santuokos nutraukimu ir tėvų valdžios naudojimu nepilnamečių atžvilgiu.

Taisyklės dėl teritorinės jurisdikcijos yra tokios pačios, kokios taikomos pirmosios instancijos teismams, nagrinėjantiems šeimos teisės bylas, kai atitinkamoje apylinkėje nėra specializuoto šeimos teismo.

Socialiniai teismai nagrinėja ieškinius pagal darbo teisę. Jie apima individualius darbuotojų ir darbdavių ginčus dėl darbo sutarčių, kolektyvinių derybų ginčus, su socialine apsauga susijusius ieškinius ir ieškinius valstybei, susijusius su jos pareigomis pagal darbo teisę.

Pagal bendrą taisyklę teritorinė jurisdikcija ieškovo pasirinkimu priklauso vietai, kurioje darbuotojas teikia paslaugas arba yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė, teismui.

Komercinių bylų teismai veikia provincijų lygmeniu ir nagrinėja komercines bylas.

Šie teismai nagrinėja bylas, susijusias su nemokumo klausimais, išskyrus atvejus, kai nemokumas tampa asmuo, kuris nėra verslo subjektas: šiais atvejais jurisdikciją turi nespecializuoti pirmosios instancijos teismai.

Jie taip pat nagrinėja susijusias bylas šiais klausimais:

- civilinius finansinius ieškinius nemokaus asmens turto atžvilgiu, išskyrus ieškinius, kai procesas yra susijęs su veiksniumu, vaiko kilme, santuoka ir nepilnamečiais;
- korporatyvinius ieškinius, kuriais siekiama kolektyvinio darbo sutarčių nutraukimo, dalinio keitimo ar galiojimo sustabdymo, kai darbdavys yra nemoki šalis, arba ieškinius, kuriais siekiama sustabdyti vyresniosios vadovybės sutarčių galiojimą arba jas nutraukti;
- bet kokius vykdomo veiksmus ar laikinąsias apsaugos priemones nemokios šalies turto ir ekonominių teisių atžvilgiu, neatsižvelgiant į tai, kuris teismas davė nurodymą;
- ieškinius prieš įmonės direktorius, auditorius ar likvidatorius dėl civilinės atsakomybės – žalos ir nuostolių, kuriuos nemoki šalis patyrė vykstant nemokumo procesui, atlyginimo;
- ieškinius, susijusius su:
 - nesąžininga konkurencija,
 - intelektine nuosavybe ir reklama,
 - įmonių teise ir kooperatyvų reglamentavimo teisės nuostatomis,
 - nacionaliniu ir tarptautiniu transportu,
 - jūrų teise,
 - bendromis sutarčių sąlygomis,
 - arbitražo taisyklių taikymu minėtiems klausimams.

Jurisdikcija pradėti nemokumo bylą ir ją nagrinėti priklauso teritorijos, kurioje yra pagrindinių skolininko interesų centras, komercinių bylų teismui. Jeigu skolininkas taip pat turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar buveinę Ispanijoje, o jo nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė ir pagrindinių interesų centras yra skirtingose vietose, ieškinį teikiančio kreditoriaus pasirinkimu skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos ar buveinės komercinių bylų teismas taip pat yra kompetentingas nagrinėti bylą.

Jeigu skolininkas yra juridinis subjektas, daroma prielaida, kad jo registruotoji būstinė yra jo pagrindinių interesų centras. Šiais tikslais neatsižvelgiama į bet kokį registruotosios būstinės pasikeitimą, įvykusį vėliau negu likus šešioms mėnesiams iki prašymo pradėti nemokumo bylą.

Alikantės komercinių bylų teismai veikia kaip ES prekių ženklų teismai vykdydami savo išimtinę jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti visus ieškinius, juose pateiktus pagal 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo ir 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino.

Vykdydami savo jurisdikciją nagrinėti šias bylas, prekių ženklų teismai turi jurisdikciją visoje šalies teritorijoje.

Be šių specializuotų teismų, pagal teisės aktus Generalinė teismų taryba (isp. *Consejo General del Poder Judicial*) gali priimti nutarimą, kad tais atvejais, kai esama kelių to paties tipo teismų, vienas arba daugiau iš jų turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti tam tikrų klasių bylas arba prižiūrėti vykdomą atitinkamoje teisės srityje.

Šiais įgaliojimais jau buvo naudojamos keliose vietovėse ir tai visų pirma susiję su neveiksniumu ir priverstiniu stacionariu gydymu dėl psichinės ligos, kai jurisdikcija paprastai būdavo priskiriama šeimos teismams.

Paskutinis naujiniimas: 06/06/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Prancūzija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Prancūzijos teisinėje struktūroje kartu veikia dvejų rūšių teismai: administraciniai teismai ir teisminės institucijos.

Kiekvieną kategoriją sudaro trijų lygių struktūra.

Pirmoje kategorijoje bendrosios kompetencijos teismai, priimanys sprendimus, yra administraciniai teismai (pranc. *tribunaux administratifs*) ir įvairūs specializuoti administraciniai teismai. Šie sprendimai gali būti skundžiami administraciniam apeliaciniam teismams (pranc. *cours administratives d'appel*). Galiausiai tas nutartis peržiūri Valstybės taryba (pranc. *Conseil d'Etat*).

Antroje kategorijoje bendrosios kompetencijos teismai, priimanys sprendimus pirmąja instancija, yra apygardos teismai (pranc. *tribunaux de grande instance*) kartu su įvairiais kitais teismais, kurių jurisdikcija nustatoma teisės aktais. Šie sprendimai gali būti skundžiami apeliacinuose teismuose (pranc. *cours d'appel*), kuriuos sudaro keli skyriai (civilinių bylų skyrius (pranc. *civile*), socialinių bylų skyrius (pranc. *sociale*), komercinių bylų skyrius (pranc. *commerciale*) ir baudžiamųjų bylų skyrius (pranc. *criminelle*)). Apeliacinių teismų priimtos nutartys gali būti apskundžiamos Kasaciniam teismui (pranc. *Cour de cassation*), kurį patį sudaro keli skyriai, suskirstyti pagal apeliaciniams teismams priskiriamas sritis.

Teismų kategorijos skirstomos taip:

Administraciniai teismai:

Valstybės taryba (1)

Administraciniai apeliaciniai teismai (8)

Administraciniai teismai (42)

Teisminės institucijos:

Kasacinis teismas (1)

Apeliaciniai teismai (36)

Aukščiausiasis Apeliacinis Teismas (pranc. *Tribunal supérieur d'appel*) (1)

Apygardos teismai (164) [16 iš jų turi jurisdikciją komercinėms byloms]

Pirmosios instancijos teismai (pranc. *Tribunaux de première instance*) (4) [2 iš jų turi jurisdikciją komercinėms byloms]

Nepilnamečių bylų teismai (pranc. *Tribunaux pour enfants*) (155)

Socialinės apsaugos teismai (pranc. *Tribunaux des affaires de sécurité sociale*) (114)

Apylinkių teismai (pranc. *Tribunaux d'instance*) (307)

Darbo tarybos (pranc. *Conseils de prud'hommes*) (210)

Darbo teismai (pranc. *Tribunaux du travail*) (6)

Komercinių bylų teismai (pranc. *Tribunaux de commerce*) (134)

Teisminių institucijų specializacija yra tokia:

Būdingiausius ginčus nagrinėja apylinkių teismai. Paprastai jie nagrinėja visus ieškinius, kurių vertė neviršija 10 000 EUR. Jie taip pat turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl tam tikrų konkrečių ginčų (nesumokėtos nuomos, pajamų arešto, darbuotojų rinkimų, kreditavimo pagal vartotojų teisę).

Komercinių bylų teismai turi jurisdikciją nagrinėti prekyautojų, kredito įstaigų ginčus arba tų dvejų rūšių verslo subjektų tarpusavio ginčus, su prekybos įmonėmis susijusius ginčus, ginčus dėl komercinių sandorių tarp bet kurių asmenų ir ginčus, susijusius su prekybos įmonių finansiniais sunkumais (likvidavimu, likvidavimo administravimu ir kt.).

Žemės ūkio paskirties žemės teismai (pranc. *tribunaux paritaires des baux ruraux*) turi jurisdikciją nagrinėti žemės ūkio paskirties žemės nuomininkų ir nuomotojų ginčus (nuomininkų ūkininkavimas, pusininkystė ir kt.).

Darbo tarybos nagrinėja visus darbuotojų ir darbdavių ginčus, kuriems taikomos individualios darbo sutartys pagal privatinę teisę.

Iki potvarkiu nustatytos datos, vėliausiai 2019 m. sausio 1 d., socialinės apsaugos teismai (pranc. *tribunaux des affaires de sécurité sociale*) turi jurisdikciją nagrinėti ginčus, kuriems taikomi socialinės apsaugos ir žemės ūkio savidraudos teisės aktai ir administracinės nuostatos; nuo potvarkiu nustatytos datos, vėliausiai 2019 m. sausio 1 d., šie ginčai priklausys specialiai paskirtų apygardos teismų jurisdikcijai.

Iki potvarkiu nustatytos datos, vėliausiai 2019 m. sausio 1 d., neveiksnumo ginčų teismai (pranc. *tribunaux du contentieux de l'incapacité*) nagrinėja ginčus, susijusius su negalia ar tam tikrais jos laipsniais, nuolatiniu nedarbingumu ar darbingumo netekimu; nuo potvarkiu nustatytos datos, vėliausiai 2019 m.

sausio 1 d., šie ginčai priklausys specialiai paskirtų apygardos teismų jurisdikcijai.

Kariškių pensijų teismai nagrinėja ginčus, susijusius su kariškių pensijomis.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Jurisdikcijos paskirstymas apygardos teismams, apylinkių teismams ir vietos teismams (pranc. *juridictions de proximité*) yra aprašytas pirmiau. Pažymėtina, kad jeigu jurisdikcija nėra konkrečiai suteikta kitiems teismams, kompetentingi bendrosios kompetencijos teismai yra apygardos teismai.

Apylinkių teismai turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl ginčų, kurių vertė siekia 10 000 EUR ir dėl neribotos vertės ginčų tam tikrais klausimais, pvz., vartotojų teisės, suaugusiųjų globos ir gyvenamojo būsto nuomos.

Apygardos teismai turi jurisdikciją nagrinėti visus kitus civilinius ginčus, nepriklausančius kitų teismų jurisdikcijai, ypač šeimos bylas.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Paprastai jurisdikcija priklauso atsakovo gyvenamosios vietos teismui. Šios taisyklės tikslas – suteikti atsakovams tam tikrą apsaugą, nes jiems bus lengviau apsiginti teisme, esančiame arčiausiai jų namų.

Taigi, jeigu atsakovas yra fizinis asmuo, jurisdikcija priklauso jo nuolatinės arba faktinės gyvenamosios vietos teismui. Jeigu atsakovas yra juridinis asmuo (įmonė, asociacija), tai yra jo įsisteigimo vieta, paprastai vieta, kurioje yra jo registruotas adresas. Kai kuriais atvejais pagrindinė žinoma buveinė yra kitoje vietoje negu registruotas adresas. Tokiais atvejais įmanoma kreiptis į pagrindinės buveinės vietos teismą. Kai įmonė didelė ir turi keletą padalinių, galima kreiptis į vieno iš jos padalinių vietos teismą.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Sutartys: ieškovi gali teikti ieškinius arba atsakovo gyvenamosios vietos teisme, arba, priklausomai nuo sutarties pobūdžio, vietos, kurioje turi būti pristatytos prekės arba suteiktos paslaugos, teisme.

Atsakomybės už veiksmus, kuriais padaryta žala (deliktas), atvejais ir civiliniuose procesuose, kurie yra sujungti su baudžiamąja byla, ieškinį galima pateikti atsakovo gyvenamosios vietos teisme arba vietos, kurioje buvo patirta žala arba atlikti žalą sukėlę veiksmai, teisme.

Nekilnojamojo turto klausimai: ieškovas gali pateikti ieškinį turto buvimo vietos teisme.

Išlaikymo arba įnašų santuokos išlaidoms padengti klausimai: ieškovas turi galimybę pasirinkti atsakovo gyvenamosios vietos teismą arba kreditoriaus, t. y. ieškovo, gyvenamosios vietos teismą.

Su vartotojais susiję ginčai: vartotojai gali nuspręsti kreiptis į teismą, kurio vietovėje jie gyveno tuo metu, kai buvo sudaryta sutartis arba buvo atlikti žalą sukėlę veiksmai.

2.2.2.2 Kada turu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Su išlaikymo išmokomis arba kompensacijos mokėjimais susiję ginčai: jurisdikciją turi sutuoktinio-kreditoriaus arba vieno iš tėvų, kuris yra vaikų, net jeigu jie yra suaugusieji, pagrindinis globėjas, gyvenamosios vietos teismas.

Santuokos nutraukimas: jurisdikciją turi šeimos gyvenamosios vietos teismas. Jeigu sutuoktiniai gyvena atskirai, jurisdikciją turi vaikų gyvenamosios vietos teismas. Jeigu sutuoktiniai vaikų neturi, jurisdikciją turi atsakovo gyvenamosios vietos teismas.

Paveldėjimas: jurisdikciją turi paskutinės mirusiojo gyvenamosios vietos teismas.

Nekilnojamojo turto klausimai: jurisdikciją turi turto buvimo vietos teismas.

Turto nuoma: jurisdikciją turi turto buvimo vietos teismas.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Visi specializuoti teismai turi išimtinę jurisdikciją ir jurisdikciją užprotestuoti gali tik pats teismas. Vienintelė galimybė kreiptis į teismą, kuris paprastai neturėtų jurisdikcijos, yra galimybė pasirinkti tarp apygardos teismų ir apylinkės teismų, kai nagrinėjama byla, kuriai jie neturi išimtinės jurisdikcijos.

Paprastai bet kuri sutarties sąlyga, prieštaraujanti teritorinės jurisdikcijos taisyklėms ir paskirstymui, yra niekinė, išskyrus atvejus, kai sutartis sudaro du prekiautojai, jeigu ta sąlyga nurodoma labai aiškiai.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Komercinių bylų teismai: paprastai jurisdikcija priklauso atsakovo gyvenamosios vietos teismui. Jeigu kyla atsakomybė už veiksmus, kuriais padaryta žala, jurisdikcija priklauso vietos, kurioje buvo atlikti žalą sukėlę veiksmai, arba vietos, kurioje buvo patirta žala, teismui.

Žemės ūkio paskirties žemės teismai: jurisdikciją turi turto buvimo vietos teismas.

Darbo tarybos: darbuotojai gali kreiptis į darbo tarybas toje vietoje, kurioje dirba, vietoje, kurioje buvo sudaryta sutartis, arba vietoje, kurioje yra juos įdarbinusios įmonės registruotas adresas. Jeigu darbas buvo atliktas už įmonės ribų, byla turi būti pradėta darbuotojo gyvenamosios vietos darbo taryboje. Socialinių reikalų teismai (iki potvarkiu nustatytos datos, vėliausiai 2019 m. sausio 1 d.): paprastai jurisdikcija priklauso atitinkamo naudos gavėjo arba darbdavio gyvenamosios vietos teismui arba organizacijos atsakovės registruoto adreso vietos teismui, jeigu ginčas kilo tarp organizacijų, kurių registruoti adresai yra skirtingose jurisdikcijose.

Susijusios nuorodos

 [Teisingumo ministerijos svetainė](#)

 [Svetainė Legifrance](#)

Paskutinis naujinimas: 23/07/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Kroatija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Ieškiny pateikiamas teismui, turinčiam teritorinę jurisdikciją arba dalykinę kompetenciją nagrinėti atitinkamą bylą, o specifinio ginčo atveju – specializuotam teismui. Tačiau tik Zagrebo miestas (kroat. *Grad Zagreb*) turi savivaldybės civilinių bylų teismą (kroat. *Općinski građanski sud*) ir savivaldybės darbo teismą (kroat. *Općinski radni sud*), kaip specializuotus teismus šioms byloms nagrinėti, o kitur paprastai jurisdikciją turi savivaldybės teismai (kroat. *Općinski sudovi*).

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Teismų jurisdikcijos taisyklės išdėstytos Civilinio proceso įstatyme.

Tiksliau, ieškiny pateikiamas bendrąją teritorinę jurisdikciją atsakovo atžvilgiu turinčiam teismui, t. y. teismui, turinčiam bendrąją teritorinę jurisdikciją pagal laikinąją arba nuolatinę gyvenamąją vietą arba atsakovo registruotosios būstinės vietą, jeigu atsakovas yra juridinis subjektas. Jeigu ieškiny pateikiamas prieš apskritį, Zagrebo miestą, miestus ir savivaldybes, bendrąją teritorinę jurisdikciją turintis teismas nustatomas pagal tai, kur yra jiems atstovaujantis organas.

Vis dėlto, kai ieškiny pateikiamas prieš Kroatijos Respubliką, bendrąją teritorinę jurisdikciją turintis teismas nustatomas pagal tai, kur yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė Kroatijoje. Jeigu ieškovas nuolatinės gyvenamosios vietos arba registruotosios būstinės Kroatijoje neturi, bendrąją teritorinę jurisdikciją ginčams su Kroatijos Respublika turi teismas, turintis jurisdikciją teritorijoje, kurioje yra Kroatijos parlamentas (kroat. *Hrvatski Sabor*).

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Teismai skirstomi į žemesnius ir aukštesnius. Savivaldybių teismai (kroat. *Općinski sudovi*) ir komercinių bylų teismai (kroat. *Trgovački sudovi*) yra pirmosios instancijos teismai, o apskričių teismai (kroat. *Županijski sudovi*) ir Kroatijos Respublikos aukštasis komercinių bylų teismas (kroat. *Visoki trgovački sud RH*) yra apeliaciniai teismai. Tiksliau, apskričių teismai priima nutartis dėl apeliacinė tvarka apskųstų savivaldybių teismų sprendimų, o Kroatijos Respublikos aukštasis komercinių bylų teismas priima nutartis dėl apeliacinė tvarka apskųstų komercinių bylų teismų sprendimų.

Apskričių teismai ir Kroatijos Respublikos aukštasis komercinių bylų teismas pirmosios instancijos teismų funkciją gali atlikti tik konkrečiai numatytais atvejais – tada jų sprendimus apeliacinė tvarka galima apskųsti Kroatijos Respublikos Aukščiausiajam Teismui (kroat. *Vrhovni sud RH*).

Taigi, aukštesnieji teismai apeliacinius skundus yra kompetentingi nagrinėti tik išimtiniais atvejais, kai žemesnieji teismai pareiškia, kad neturi jurisdikcijos, ir perduoda bylą toliau svarstyti.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Kuris teismas yra kompetentingas nagrinėti konkrečią bylą, sprendžiama pagal įvairias aplinkybes, tačiau paprastai kompetentingu laikomas teismas, atsakovo atžvilgiu turintis bendrąją teritorinę jurisdikciją.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Pagrindinė teritorinės jurisdikcijos taisyklė yra nuolatinė arba laikinoji atsakovo gyvenamoji vieta arba atsakovo, kuris yra juridinis subjektas, registruotosios būstinės vieta.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtyms

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Nukrypstant nuo pagrindinės teritorinės jurisdikcijos taisyklės, Civilinio proceso įstatyme (50–66 straipsniuose) numatyti specialios teritorinės jurisdikcijos atvejai, taikomi tą pačią pusę palaikančioms bylos šalims, ginčams dėl įstatymais nustatyto išlaikymo, ginčams dėl žalos atlyginimo, santuokiniams ginčams, ginčams dėl vaiko kilmės nustatymo arba paneigimo, ginčams dėl nekilnojamojo turto ir nesankcionuoto patekimo į jį, ginčams dėl orlaivių ir laivų, taip pat nustatant jurisdikciją dėl asmenų, kurių atžvilgiu Kroatijos Respublikoje nėra bendrosios teritorinės jurisdikcijos, jurisdikciją pagal vietą, kurioje yra juridinio asmens padalinys, jurisdikciją pagal vietą, kurioje yra užsienio asmens atstovybė Kroatijos Respublikoje, jurisdikciją ginčiuose dėl santykių su Kroatijos Respublikos ginkluotųjų pajėgų organizaciniais padaliniais, jurisdikciją ginčiuose, kylančiuose iš paveldėjimo teisės santykių, jurisdikciją ginčiuose dėl vykdymo ir bankroto procesų, jurisdikciją pagal mokėjimo vietą, jurisdikciją su darbo santykiais susijusiuose ginčiuose ir abipusę jurisdikciją nagrinėti skundus prieš užsieniečius.

Minėtaisiais atvejais ieškovas visada gali, tačiau neprivalo pasirinkti kitą teismą negu atsakovo gyvenamosios vietos teismas, kuris buvo nustatytas taikant pagrindinę taisyklę.

Galiausiai pagal Civilinio proceso įstatymo 70 straipsnį šalys gali pasiekti susitarimą dėl kito teismo, turinčio dalykinę kompetenciją, teritorinės jurisdikcijos, tačiau tik tuo atveju, jei tai nėra išimtinę jurisdikciją turintis teismas.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Priklausomai nuo to, ar ginčas yra civilinis, ar komercinis, ieškinyms gali būti teikiamas savivaldybės teismui (kroat. *Općinski sud*) arba komercinių bylų teismui (kroat. *Trgovački sud*), o Zagrebo mieste ieškinyms taip pat gali būti teikiamas savivaldybės darbo teismui (kroat. *Općinski radni sud*), jeigu ieškinyms susijęs su darbo ginču.

Paskutinis naujinimas: 26/09/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktnės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Jurisdikcija - Italija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Tam tikri civiliniai ginčai turi būti perduodami spręsti specializuotiems teismams. Su žemės ūkio klausimais susiję ginčai sprendžiami bendrosios kompetencijos teismų specialiuose skyriuose, o su verslo ir įmonių klausimais susiję ginčai sprendžiami komerciniame teisme (it. *tribunale delle imprese*). Kiti specializuoti teismai – nepilnamečių teismas ir teismas, nagrinėjantis su viešaisiais vandenimis susijusias bylas. Visais kitais atvejais civilines bylas nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai, kurie vis dėlto gali vadovautis specialiomis procedūromis, pvz., darbo ir nuomos ginčiuose.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Kompetentingas teismas nustatomas pagal teritorinę jurisdikciją (fizinį asmenų bendrosios kompetencijos teismas (it. *foro generale delle persone fisiche*) yra atsakovo gyvenamosios vietos teismas), ieškinio sumą (t. y. ieškinį nagrinės taikos teisėjas (it. *giudice di pace*) arba bendrosios kompetencijos teismas (it. *tribunale*)) arba sprendžiamą klausimą (tam tikras bylas, nepaisant jų vertės, nagrinės konkretūs teismai, pvz., prašymus pripažinti santuoką negaliojančia nagrinės bendrosios kompetencijos teismo teisėjų kolegija).

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Teismai nėra vienas kitam pavaldūs: teismai turi tik skirtingą jurisdikciją. Atsižvelgiant į ieškinio sumą, bylą pirmąja instancija nagrinės taikos teisėjas arba bendrosios kompetencijos teismas. Bendrosios kompetencijos teisme, atsižvelgiant į bylos dalyką, bylas nagrinėja vienas teisėjas arba teisėjų kolegija. Apeliaciniai skundai dėl pirmąja instancija priimtų teismo sprendimų paprastai nagrinėjami apeliaciniuose teismuose (it. *corti d'appello*). Tačiau tam tikrais atvejais byla turi būti pradėta apeliaciniame teisme (bylos, kuriose apeliacinis teismas turi funkcinę jurisdikciją (it. *competenza funzionale*), pvz., prašymai, kuriais siekiama pripažinti negaliojančiu arbitražo sprendimą). Paprastai bylą nagrinės atsakovo gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismas.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui)?

Norėdami nustatyti, kuris pirmosios instancijos teismas turi teritorinę jurisdikciją, turite išsiaiškinti atsakovo įprastos arba nuolatinės gyvenamosios vietos miestą, kuriame, kaip nurodyta pirmiau, yra fizinį asmenų bendrosios kompetencijos teismas, arba nustatyti kitos vietos teismą, kurioje teismai gali turėti alternatyvią jurisdikciją nagrinėti konkrečios rūšies bylą, t. y. vietos, kurioje atsirado pareiga, teismą.

Kai kuriuos ginčus nagrinėja išimtinę jurisdikciją turintys specializuoti teismai. Vartotojų byloje jurisdikciją turi vartotojo įprastos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismas, o bylose, susijusiose su nekilnojamojo turto teisėmis ir išskendinimu arba nuosavybės susigrąžinimu, jurisdikciją turi turto buvimo vietos teismas.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Jei tai yra fiziniai asmenys, jurisdikciją turi atsakovo įprastos gyvenamosios vietos (it. *residenza*), nuolatinės gyvenamosios vietos (it. *domicilio*), arba, jei abi šios vietos nežinomos, buvimo vietos (it. *dimora*) teismas. Jeigu atsakovas Italijoje neturi įprastos ar nuolatinės gyvenamosios vietos arba buvimo vietos arba jo buvimo vieta nežinoma, kompetenciją turi ieškovo gyvenamosios vietos teismas.

Jei tai yra juridiniai asmenys, jurisdikciją turi juridinio asmens pagrindinio biuro arba (ieškovo pasirinkimu) filialo ir juridinio asmens vardu įgalioto veikti atstovo buvimo vietos teismas. Partneriai, kurie neturi juridinio asmens statuso, asociacijos ir komitetai savo buveines turi vietoje, kurioje jie nuolat vykdo savo veiklą.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtyms

Bendrosios jurisdikcijos taisyklės išimtyms yra susijusios su išimtinę kompetenciją turinčiais teismais, pvz., vartotojų bylos, kuriose jurisdikciją turi vartotojo gyvenamosios vietos teismas.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kai kuriais atvejais galima pasirinkti bendrosios kompetencijos teismų jurisdikciją arba alternatyvią jurisdikciją. Pavyzdžiui, be fizinį ar juridinių asmenų bendrosios kompetencijos teismo jurisdikcijos, ieškovas taip pat gali nuspręsti iškelti bylą kitame teisme, jeigu jo byla yra susijusi su konkrečių asmenų

atžvilgiu turimomis teisėmis (it. *diritti di obbligazione*): tokiose bylose ieškovas gali kreiptis arba į bendrosios kompetencijos teismą, arba į vietos, kurioje atsirado pareiga, teismą (tokia pareiga galėjo atsirasti dėl sutartinių arba nesutartinių santykių), arba į vietos, kurioje pareiga turi būti įvykdyta, teismą (Civilinio proceso kodekso 20 straipsnis).

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Taip atsitinka tuo atveju, kai teismas turi išimtinę jurisdikciją. Vienas iš pavyzdžių: nekilnojamojo turto buvimo vietos teismas, kai byla yra susijusi su išskeldinimu arba ginčais dėl turtinių teisių; kitas pavyzdys – vartotojų ginčai, kuriuos nagrinėti visada kompetentingas vartotojo gyvenamosios vietos teismas.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Išskyrus atvejus, kai nustatyta privalomoji jurisdikcija (pvz., teritorinė jurisdikcija nagrinėti su nekilnojamoju turtu susijusias bylas), šalys gali kartu susitarti dėl kito kompetentingo teismo (Civilinio proceso kodekso 20 straipsnis).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Atsižvelgiant į ginčo pobūdį, jurisdikciją turės bendrosios kompetencijos teismai, kurie nagrinės su asmeninėmis ir paprastomis teisėmis susijusias bylas, arba specializuoti teismai, kurie nagrinėja su valdžios institucijomis ir teisėtais interesais susijusias bylas arba sprendžia kitus konkrečius klausimus (pvz., administracinis teismas, valstybės sąskaitų teismas arba mokesčių teismas).

Bendrosios kompetencijos teismų sistemoje tai, ar byla nagrinės specialus skyrius, ar teisėjas, lemia ginčo dalykas. Pavyzdžiui, su įmonėmis susijusius ginčus nagrinėja komercinis teismas.

Susijusios nuorodos

[http://www.giustizia.it/](http://www.giustizia.it)

Susiję priedai

[Civilinio proceso kodekso 1–30 bis straipsniai \(125 Kb\)](#) [it](#)

Paskutinis naujinimas: 30/07/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktingos įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingas valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Kipras

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Bendrosios kompetencijos civiliniai teismai (Kipro teisinėje sistemoje jie vadinami apygardos teismais) turi jurisdikciją nagrinėti daugumą civilinių bylų.

Tačiau kilius specifiniams teisiniams ginčams turėtumėte kreiptis į specializuotą teismą, kuris turi jurisdikciją nagrinėti tą bylą.

Pavyzdžiui, šeimos ginčus (pvz., ginčus dėl santuokos nutraukimo, išlaikymo, tėvų atsakomybės, bendravimo su nepilnamečiu vaiku, turtinius ginčus ir t. t.) nagrinėja Kipro Respublikos **šeimos teismai**.

Kilus darbo ginčams (darbdavio ir darbuotojo santykiai, pvz., neteisėtas atleidimas iš darbo, atleidimas iš darbo ir t. t.), turėsite kreiptis į apygardos, kurioje kilo ginčas, **specializuotą pramonės ginčų teismą** arba, jeigu tokio teismo nėra, į ieškovo įprastos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismą. Tačiau bendrosios kompetencijos civiliniai teismai (apygardos teismai) turės jurisdikciją nagrinėti bylas, kuriose prašomų atlyginti nuostolių dydis viršija dvejų (2) metų darbo užmokesčių, todėl turėtumėte kreiptis į šiuos teismus.

Kilus su nuomojamu turtu susijusiems ginčams (pvz., nuomos mokesčio padidėjimas, išskeldinimas ir t. t.), turėtumėte kreiptis į nuomojamo turto buvimo vietos apygardos **specializuotą nuomos kontrolės teismą**.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Žr. atsakymą į 2.2 klausimą.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Kipro teisinėje sistemoje tarp pirmosios instancijos bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismų nėra jokio skirtumo. Tačiau apygardos teisėjų įgaliojimai nėra vienodi (apygardos teismo pirmininkas, apygardos teismo vyresnysis teisėjas, apygardos teismo teisėjas) ir jų jurisdikcija nagrinėti konkrečias bylas priklauso nuo šių įgaliojimų.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Apygardos teismas (bendrosios kompetencijos civilinis teismas) turi jurisdikciją nagrinėti ginčus tais atvejais, kai:

ginčo pagrindas visiškai arba iš dalies patenka į apygardos, kurioje veikia teismas, teritoriją;

pareiškiant ieškinį, atsakovas arba kuris nors iš atsakovų gyvena arba dirba apygardos, kurioje veikia teismas, teritorijoje;

visos bylos šalys turi Kipro pilietybę, o ieškinio pagrindas visiškai arba iš dalies patenka į suverenios bazės teritorijas arba jose gyvena ar dirba atsakovas (ar kuris nors iš atsakovų);

ieškinio pagrindas visiškai arba iš dalies patenka į suverenios bazės teritorijas atsižvelgiant į asmens, kuris buvo arba turėjo būti apsidraudęs pagal Motorinių transporto priemonių (trečiosios šalies draudimas) įstatymo 3 straipsnį, naudojimąsi motorine transporto priemone;

ieškinio pagrindas visiškai arba iš dalies patenka į suverenios bazės teritorijas atsižvelgiant į darbuotojo darbo metu patirtą nelaimingą atsitikimą arba profesinę ligą, už kurios draudimą pagal Motorinių transporto priemonių (trečiosios šalies draudimas) įstatymo 4 straipsnį buvo atsakingas arba turėjo atsakyti darbdavys;

ieškiny yra susijęs su bet kokių nekilnojamojo turto arba bet kokių su nekilnojamoju turtu susijusio daikto paskirstymu arba pardavimu, kai toks turtas arba daiktas yra apygardos, kurioje veikia teismas, teritorijoje.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Kai ieškiny yra susijęs su labdaros įstaiga arba koku nors patentu ar prekių ženklu, kurį pagal įstatymo Nr. 29/1983 7 straipsnį ir jame pateikiamą sąrašą turi nagrinėti atsakingas apygardos teismas, ieškiny turi būti pareiškiamas bet kuriame apygardos teisme.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Jeigu atsakyme į 2.2.1 klausimą nurodytos bylos jau taikoma alternatyvi teritorinė jurisdikcija arba jeigu tai yra atsakyme į 2.2.2 klausimą nurodytos bylos.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Jeigu taikoma išimtinė turto buvimo vietos jurisdikcija (žr. atsakymą į 2.2.1 klausimą paskutinį punktą).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Ne.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Paprastai bylą iškelti įgaliotas advokatas, kuris žino, į kurį teismą reikia kreiptis. Priešingu atveju, jeigu teisinio atstovo nėra, susijusią informaciją galite gauti Aukščiausiojo Teismo raštinės departamente.

Kipro Aukščiausiasis Teismas

Charalambou Mouskou,

1404 Nicosia, Cyprus

Tel. +357 22865741

Faks. +357 22304500

E. paštas chief.reg@sc.judicial.gov.cy

Paskutinis naujinimas: 13/05/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba **[lv]** neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Jurisdikcija - Latvija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Civilinio proceso kodekse garantuojama kiekvieno fizinio ir juridinio asmens teisė kreiptis į teismą siekiant apginti savo pažeistas ar ginčijamas civilines teises ir bet kokius teisėtus interesus, kurių apsauga užtikrinama įstatymu. Paprastai visi civiliniai ginčai teismuose nagrinėjami pagal bendrąsias ginčo teisenos taisykles. Išimtiniais atvejais ir tik tada, kai tai konkrečiai nustatyta teisės aktuose, civiliniai ginčai gali būti sprendžiami taikant kitas neteismines procedūras. Teisės aktuose numatytais atvejais teismas taip pat nagrinėja fizinių ir juridinių asmenų pareikštus ieškinius, kurie iš esmės nėra susiję su civiliniais ginčiais. Tačiau visais atvejais sprendimą dėl ginčo perdavimo kitai institucijai priima teismas arba teisėjas. Jeigu teismas arba teisėjas nustato, kad ginčas nepriklauso teismo jurisdikcijai, šiuo tikslu priimtame sprendime nurodoma įstaiga, atsakinga už tokio ginčo sprendimą.

Latvijoje nėra specializuotų teismų, nagrinėjančių konkrečių kategorijų civilines bylas. Tačiau galioja tam tikros bendrųjų jurisdikcijos taisyklių išimtys, kuriose nustatyta, kurios pakopos teismas turi nagrinėti bylą pirmąja instancija.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Civilines bylas iš esmės nagrinėja atitinkamos vietos pirmosios instancijos teismas; kai kurias teisės aktuose nurodytas bylas privalo nagrinėti apygardos teismas.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Aukštesnės instancijos teismas iš esmės nenagrinėja bylų, kurių nenagrinėjo žemesnės instancijos teismas. Civilines bylas pirmąja instancija nagrinėja apylinkės (miesto) teismas (*rajona (pilsētas) tiesa*) arba apygardos teismas (*apgabaltiesa*), kurio jurisdikcijai byla priklauso. Civiliniame procese bylas iš esmės nagrinėja teismas, kuris turi jurisdikciją nagrinėti bylą atsižvelgdamas į jos rūšį, dalyką ir ginčo vietą.

Jeigu byla priklauso teismų jurisdikcijai, ją paprastai nagrinėja apylinkės (miesto) teismas, tačiau teisės aktuose yra nurodytos tam tikros bylų, kurias nagrinėja apygardos teismai, kategorijos. Apygardos teismuose pirmąja instancija nagrinėjamos šios bylos:

ginčai dėl nuosavybės teisių į nekilnojamąjį turtą, išskyrus ginčus dėl sutuoktinių turto padalijimo;

bylos, susijusios su patentų teisių, prekių ženklų ir geografinių kilmės nuorodų apsauga;

bylos, susijusios su kredito įstaigų bankrotu ir likvidavimu.

Jeigu vienoje byloje pareiškiami keli reikalavimai ir vieni reikalavimai priklauso apylinkės (miesto) teismo jurisdikcijai, o kiti – apygardos teismo jurisdikcijai, arba jeigu apygardos teismo jurisdikcijai priklausančios priešieškinės buvo pareikštos apylinkės (miesto) teisme, byla nagrinėjama apygardos teisme.

Civilinės bylos, susijusios su valstybės paslaptimi, priklauso Rygos apygardos teismo (*Rīgas apgabaltiesa*) jurisdikcijai, jis tokias bylas nagrinėja pirmąja instancija.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Civilinės bylos priskiriamos nagrinėti įvairių pakopų pirmosios instancijos teismams atsižvelgiant į bylos dalyką; bylos klasifikuojamos pagal ieškinio kategoriją ir pobūdį. Tačiau net ir tuomet tos pačios pakopos teismai turi atskirą teritorinę jurisdikciją.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Bendrosiose teritorinės jurisdikcijos taisyklėse nustatyta, kad ieškinyms fiziniam asmeniui turi būti pareiškiamas teisme pagal asmens deklaruotą gyvenamąją vietą (Civilinio proceso kodekso 26 straipsnis). Ieškinyms juridiniam asmeniui turi būti pareiškiamas teisme pagal juridinio asmens registruotą buveinę. Todėl tinkamas pirmosios instancijos teismas nustatomas atsižvelgiant į ieškinio dalyką ir teritorinę jurisdikciją reglamentuojančias taisykles.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Civilinio proceso kodekse taip pat nustatytos teritorinės jurisdikcijos civilinėse bylose taisyklių išimtys, kurias taikant ieškovas ieškinį gali pareikšti pagal bendrąsias teritorinės jurisdikcijos taisykles (t. y. kreiptis į atsakovo deklaruotos gyvenamosios arba registruotos buveinės vietos teismą) arba kitame tokios pat pakopos pirmosios instancijos teisme, kuris teisės aktuose nurodomas kaip alternatyvus teismas.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Ieškinyms atsakovui, kuris neturi deklaruotos gyvenamosios vietos, pareiškiamas teisme, kuris nustatomas pagal atsakovo faktinę gyvenamąją vietą.

Jeigu atsakovo faktinė gyvenamoji vieta nežinoma arba jeigu jis neturi nuolatinės gyvenamosios vietos Latvijoje, ieškinyms pareiškiamas teisme pagal kokio nors atsakovo priklausančio nekilnojamojo turto buvimo vietą arba paskutinę žinomą atsakovo gyvenamąją vietą.

Tam tikrais teisės aktuose nustatytais atvejais ieškovui suteikiamos tam tikros teisės nuspręsti, ar jis nori ieškinį pareikšti teisme, kuris nustatomas pagal atsakovo deklaruotą gyvenamąją vietą ar registruotą buveinę, ar kitame teisme.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Taisyklės, kuriomis reglamentuojama jurisdikcija ieškovo pasirinkimu, nustatytos Civilinio proceso kodekso 28 straipsnyje, kuriame pateikiamas išsamus bylų rūšių ir alternatyvių teismų, kuriuose galima pareikšti ieškinį, sąrašas:

ieškinyms, susijęs su juridinio asmens filialo arba atstovybės veikla, taip pat gali būti pareiškiamas filialo arba atstovybės registruotos buveinės vietos teisme;

ieškinyms dėl vaikų arba tėvų išlaikymo išieškojimo arba tėvystės (motinystės) nustatymo taip pat gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teisme;

ieškinys dėl asmens sužalojimo (Civilinio kodekso 2347–2353 straipsniai), kai atitinkamas asmuo tapo neįgalus, patyrė kitų sveikatos sutrikimų arba mirė, taip pat gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teisme arba vietos, kuriame asmuo buvo sužalotas, teisme;

ieškinys dėl sugadinto fizinio arba juridinio asmens turto taip pat gali būti pareiškiamas vietos, kurioje padaryta žala, teisme;

ieškinys, susijęs su nuosavybės atgavimu arba tokios nuosavybės vertės kompensavimu, taip pat gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teisme;

ieškiniai dėl jūrinių ginčų taip pat gali būti pareiškiami vietos, kurioje buvo areštuotas atsakovui priklausantis laivas, teisme;

ieškinys keliams atsakovams, kurie gyvena arba kurių buveinės yra skirtingose vietose, gali būti pareiškiamas vieno iš atsakovų gyvenamosios arba registruotos buveinės vietos teisme;

ieškinys dėl santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teisme, jeigu: kartu su ieškovu gyvena nepilnamečiai;

santuoka, kurią norima nutraukti, sudaryta su asmeniu, kuris atlieka laisvės atėmimo bausmę;

santuoka, kurią norima nutraukti, sudaryta su asmeniu, kurio gyvenamoji vieta nežinoma arba kuris gyvena užsienyje;

ieškinys dėl darbo santykių taip pat gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios arba darbo vietos teisme.

Jeigu pirmiau išvardytose bylose ieškovas neturi deklaruotos gyvenamosios vietos, ieškinys gali būti pareiškiamas ieškovo faktinės gyvenamosios vietos teisme.

Civilinėse bylose taip pat taikomos išimtinės jurisdikcijos taisyklės, kurios yra viršesnės ne tik už bendrąsias teritorinės jurisdikcijos taisykles, bet ir už visų kitų formų teritorinę jurisdikciją reglamentuojančias taisykles. Toliau išvardytose bylose jurisdikcija nustatoma pagal ieškinio rūšį.

ieškinys, susijęs su nuosavybės teisėmis ir visomis kitomis nekilnojamojo turto ar jo priklausinių turčinėmis teisėmis, arba ieškinys dėl tokių teisių registracijos žemės registre arba išbraukimu iš registro ir turto pašalinimu iš apžiūros akto turi būti pareiškiamas turto buvimo vietos teisme.

Kai ieškinys pareiškiamas dėl mirusio asmens palikimo, o patvirtintų arba palikimą priėmusių įpėdinių nėra, jurisdikcija priklauso mirusio asmens deklaruotos gyvenamosios vietos arba faktinės gyvenamosios vietos teismui, tačiau jeigu mirusio asmens deklaruota gyvenamoji vieta arba faktinė gyvenamoji vieta nėra Latvijoje arba ji nežinoma, jurisdikcija priklauso paveldimo turto arba jo dalies buvimo vietos teismui.

Išimtinės jurisdikcijos taisyklės gali būti nustatytos ir kituose teisės aktuose.

Toliau išvardytos nuostatos taip pat taikomos byloms, kurios nagrinėjamos pagal specialias teismines procedūras.

Prašymas patvirtinti įvaikinimą turi būti pateikiamas įvaikinančio asmens deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, įvaikinančio asmens faktinės gyvenamosios vietos teismui; prašymas pripažinti įvaikinimą negaliojančiu turi būti pateikiamas pareiškėjo deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, pareiškėjo faktinės gyvenamosios vietos teismui.

Užsieniečio arba užsienyje gyvenančio asmens prašymas patvirtinti įvaikinimą turi būti pateikiamas įvaikinamo asmens deklaruotos gyvenamosios vietos teismui, tačiau jeigu įvaikinamas asmuo gyvena ne šeimoje, o globos institucijoje, prašymas turi būti pateikiamas globos institucijos vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 259 straipsnio 2 dalis).

Prašymas apriboti asmens veiksnumą dėl jo psichikos ligos arba kito sveikatos sutrikimo turi būti pateikiamas tokio asmens deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, tokio asmens faktinės gyvenamosios vietos teismui; jeigu asmeniui buvo paskirtas gydymas ligoninėje, prašymas turi būti pateikiamas ligoninės buvimo vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 264 straipsnis).

Prašymas apriboti asmens veiksnumą ir nustatyti jo globą dėl amoralaus gyvenimo būdo ar išlaidumo arba piktnaudžiavimo alkoholiu ar kitomis psichotropinėmis medžiagomis turi būti pateikiamas asmens deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, tokio asmens faktinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 271 straipsnis).

Bylas dėl nežinia kur esančiam arba dingusiam asmeniui priklausančio turto administravimo turi nagrinėti tokio asmens paskutinės žinomos gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 278 straipsnis).

Prašymas paskelbti dingusį asmenį mirusiu turi būti pateikiamas tokio asmens paskutinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 282 straipsnis).

Prašymas nustatyti teisinius faktus turi būti pateikiamas pareiškėjo deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, pareiškėjo faktinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 290 straipsnis).

Prašymas panaikinti teises į nekilnojamąjį turtą turi būti pateikiamas turto buvimo vietos teismui; prašymas panaikinti bet kurią kitą teisę turi būti pateikiamas pareiškėjo deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, pareiškėjo faktinės gyvenamosios vietos teismui, arba, jeigu pareiškėjas yra juridinis asmuo, juridinio asmens registruotos buveinės vietos teismui, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip (Civilinio proceso kodekso 294 straipsnio 2 dalis).

Prašymas pripažinti negaliojančiu pamestą, pavogtą arba sunaikintą dokumentą ir atkurti su tokiu dokumentu susijusias teises turi būti pateikiamas dokumente nurodytos mokėjimo vietos teismui arba, jeigu mokėjimo vieta nežinoma, skolininko deklaruotos gyvenamosios vietos teismui, arba, jeigu tokios vietos nėra, skolininko faktinės gyvenamosios vietos teismui, o jeigu skolininkas yra juridinis asmuo, – juridinio asmens registruotos buveinės vietos teismui; jeigu nežinoma ir skolininko faktinė buvimo arba registruotos buveinės vieta, prašymas turi būti pateikiamas dokumento išdavimo vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 299 straipsnis).

Prašymas išpirti nekilnojamąjį turtą turi būti pateikiamas nekilnojamojo turto buvimo vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 336 straipsnis).

Prašymą dėl ieškinio užtikrinimo priemonių turi nagrinėti vietos, kurioje yra skolininko registruota buveinė, teismas (Civilinio proceso kodekso 3411 straipsnis).

Bylą dėl juridinio asmens bankroto turi nagrinėti vietos, kurioje yra skolininko registruota buveinė, teismas. Jurisdikciją pradėti bankroto bylas pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. [1346/2000](#) 3 straipsnio 1 dalį turi pagrindinių skolininko interesų vietos teismas. Tačiau jeigu bankroto byla pradeda pagal minėto reglamento 3 straipsnio 2 dalį, ją nagrinėja skolininko įmonės buveinės vietos teismas, kaip apibrėžta reglamento 2 straipsnio h punkte (Civilinio proceso kodekso 3631 straipsnis).

Bylą dėl fizinio asmens bankroto turi nagrinėti skolininko deklaruotos gyvenamosios vietos teismas arba, jeigu tokios vietos nėra, skolininko faktinės gyvenamosios vietos teismas. Jurisdikciją pradėti bankroto bylas pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. [1346/2000](#) 3 straipsnio 1 dalį turi pagrindinių skolininko interesų vietos teismas. Tačiau jeigu bankroto byla pradeda pagal minėto Reglamento 3 straipsnio 2 dalį, ją nagrinėja skolininko įmonės buveinės vietos teismas, kaip apibrėžta reglamento 2 straipsnio h punkte (Civilinio proceso kodekso 36322 straipsnis).

Bylas dėl kredito įstaigų bankroto arba likvidavimo turi nagrinėti kredito įstaigos registruotos buveinės vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 364 straipsnis).

Darbdavys Streikų įstatyme nustatytais pagrindais ir pagal jame nurodytas procedūras gali pateikti prašymą pripažinti streiką arba prašymą paskelbti streiką neteisėtu; prašymas pripažinti streiką arba prašymą paskelbti streiką neteisėtu turi būti pateikiamas vietos, kurioje numatoma surengti streiką, teismui (Civilinio proceso kodekso 390 straipsnis).

Darbuotojų atstovai Darbo ginčų įstatyme nustatytais pagrindais ir pagal jame nurodytas procedūras gali pateikti prašymą pripažinti lokautą arba prašymą paskelbti lokautą neteisėtu; prašymas pripažinti lokautą arba prašymą paskelbti lokautą neteisėtu turi būti pateikiamas vietas, kurioje vyks lokautas, teismui (Civilinio proceso kodekso 3941 straipsnis).

Bylos, susijusios su neginčijamų prievolių įvykdymu (*saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):

prašymai savanoriškai parduoti nekilnojamąjį turtą iš varžytinių teisme turi būti pateikiami apylinkės (miesto), kurioje yra nekilnojamasis turtas, teismui (Civilinio proceso kodekso 395 straipsnis);

prašymai dėl neginčytinų prievolių, susijusių su piniginiiais mokėjimais arba kilnojamojo turto grąžinimu, įvykdymo arba prašymai dėl neginčytinų prievolių, susijusių su sutartimis, kurių vykdymas užtikrinamas komerciniu užstatu, įvykdymo turi būti pateikiami skolininko gyvenamosios vietos apylinkės (miesto) teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, skolininko faktinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 403 straipsnio 1 dalis);

prašymai dėl neginčytinų prievolių įvykdymo pagal nekilnojamojo turto įkeitimo dokumentus arba esant pareigai atlaisvinti ar grąžinti išperkamosios nuomos būdu įgytą arba išsinuomotą nekilnojamąjį turtą turi būti pateikiami nekilnojamojo turto buvimo vietos apylinkės (miesto) teismo žemės registro skyriui. Jeigu prievolės vykdymas užtikrinamas įkeičiant keletą nekilnojamojo turto objektų, o prašymą turėtų nagrinėti skirtingų apylinkės (miesto) teismų žemės registro skyriai, tuomet prašymą pareiškėjo pasirinkimu turi nagrinėti vieno iš nekilnojamojo turto objektų buvimo vietos apylinkės (miesto) teismo žemės registro skyrius (Civilinio proceso kodekso 403 straipsnio 2 dalis);

prašymai dėl neginčytinų prievolių įvykdymo esant laivo hipotekai turi būti pateikiami apylinkės (miesto), kurioje (kuriame) įregistruota laivo hipoteka, teismo žemės registro skyriui (Civilinio proceso kodekso 403 straipsnio 3 dalis).

Bylos, susijusios su prievolių įvykdymu įteikiant teismo pranešimą (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā*):

prašymas dėl prievolių įvykdymo įteikiant teismo pranešimą turi būti pateikiamas skolininko deklaruotos gyvenamosios vietos apylinkės (miesto) teismo žemės registro skyriui arba, jeigu tokios vietos nėra, skolininko faktinės gyvenamosios vietos arba registruotos buveinės teismui (Civilinio proceso kodekso 4062 straipsnis).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Taip, tokia galimybė yra: Latvijos teisės aktuose numatyta galimybė šalims susitarti dėl teritorinę jurisdikciją turinčio teismo pasirinkimo. Sudarydamos sutartį šalys gali nurodyti konkretų pirmosios instancijos teismą, kuriame bus sprendžiami visi ateityje dėl sutarties arba jos sąlygų įvykdymo kilsiantys ginčai.

Tačiau šalys negali pakeisti rūšinio bylos teisingumo, pagal kurį byla teisinga skirtingų pakopų pirmosios instancijos teismams (Civilinio proceso kodekso 25 straipsnis); šalys taip pat negali pakeisti išimtinės jurisdikcijos (Civilinio proceso kodekso 29 straipsnis). Susitarimui dėl jurisdikcijos taikomi du apribojimai: ši jurisdikcijos pasirinkimo forma gali būti naudojama tik sprendžiant sutartinius ginčus;

susitarimas, kuriuo nustatoma teritorinė jurisdikcija, turi būti pasiektas sutarties sudarymo metu ir turi būti nurodomas konkretus pirmosios instancijos teismas, nagrinėsiantis galimą ginčą. Sudarydamos sutartį šalys negali numatyti reikalavimo, susijusio su galimu ginču, sumos, todėl sutartyje turi būti numatyta galimybė pasirinkti alternatyvų pirmosios instancijos teismą, t. y. konkretų apylinkės (miesto) teismą ir apygardos teismą, kuriems šalys perduos spręsti ginčus, atsižvelgdamos į reikalavimo sumą.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Pagal Latvijos teisės aktus bendrosios kompetencijos teismai nagrinėja civilines ir baudžiamąsias bylas. Latvijoje nėra specializuotų teismų, pavyzdžiui, šeimos teismų, arba teisėjų, kurie specializuojasi spręsti konkrečius teisinius klausimus, kaip yra kitose valstybėse.

Kaip jau minėta, civilines bylas iš esmės nagrinėja pirmosios instancijos teismas, o aukštesnės instancijos teismas šių bylų negali nagrinėti, kol jų neišnagrinėjo žemesnės instancijos teismas. Pirmąja instancija civilines bylas nagrinėja apylinkės (miesto) teismas arba apygardos teismas, kurio jurisdikcijai priklauso byla. Paprastai visi teismų jurisdikcijai priklausantys civiliniai ginčai nagrinėjami pagal bendrąsias ginčo teisenos taisykles.

Paskutinis naujinimas: 07/02/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Lietuva

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 12 straipsnyje yra nustatyta tokia teismų sistema: Lietuvos Respublikos vientisą teismų sistemą sudaro bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai.

Bendrosios kompetencijos teismai (pirmosios instancijos teismai – apylinkės ir apygardos teismai) nagrinėja visas civilines bylas, tai yra ginčus, susijusius su civiliniais, šeimos, darbo, intelektinės nuosavybės, bankroto, restruktūrizavimo ir kitais privatiniais santykiais arba kylančius iš jų; teismai taip pat nagrinėja bylas ypatingosios teisenos tvarka ir prašymus dėl užsienio teismų sprendimų ir arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo Lietuvos Respublikoje (Civilinio proceso kodekso 22 straipsnis).

Specializuoti, tai yra administraciniai, teismai (apygardų administraciniai teismai) nagrinėja administracines bylas, kylančias iš administracinių teisinių santykių.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Ieškovas gali pasirinkti kuriam teismui pateikti ieškinį, esant šioms sąlygoms:

ieškiny atsakovui, kurio gyvenamoji vieta nežinoma, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą;

ieškiny atsakovui, neturinčiam Lietuvos Respublikoje gyvenamosios vietos, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje;

ieškiny dėl išlaikymo priteisimo ir dėl tėvystės nustatymo gali būti pareiškiamas taip pat pagal ieškovo gyvenamąją vietą;

ieškiny dėl atlyginimo žalos, padarytos sužalojant fizinio asmens sveikatą, taip pat atimant gyvybę, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą arba žalos padarymo vietą;

ieškiny dėl žalos, padarytos asmenų turtui, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą (buveinę) arba žalos padarymo vietą;

ieškiny dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėto nuteisimo, neteisėto suėmimo kardomosios priemonės taikymo tvarka, neteisėto sulaikymo, neteisėto procesinės prievartos priemonių pritaikymo, neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto – paskyrimo, taip pat dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėtų teisėjų ar teismo veiksmų nagrinėjant civilinę bylą, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą;

ieškiny dėl sutarčių, kuriose nurodyta įvykdymo vieta, gali būti pareiškiamas taip pat pagal sutarties įvykdymo vietą;

ieškiny, susijęs su globėju, rūpintojo ar turto administratoriaus pareigų ėjimu, gali būti pareiškiamas taip pat pagal globėjo, rūpintojo gyvenamąją vietą arba turto administratoriaus gyvenamąją ar buveinės vietą.

ieškiny dėl vartojimo sutarčių taip pat gali būti pareiškiamas pagal vartotojo gyvenamąją vietą.

ieškiny, susijęs su juridinio asmens filialo veikla, gali būti pareiškiamas taip pat pagal filialo buveinę;

ieškiny dėl atlyginimo nuostolių, atsiradusių laivams susidūrus, ir dėl atlyginimo išieškojimo už pagalbos suteikimą bei gelbėjimą jūroje, taip pat visais kitais atvejais, kai ginčas kyla dėl vežimo jūra teisinių santykių, gali būti pareiškiamas ir pagal atsakovo laivo buvimo vietą arba laivo įregistravimo uostą.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Civilines bylas nagrinėja apylinkės ir apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai (Civilinio proceso kodekso 25 straipsnis).

Civilinio proceso kodekse yra įtvirtinta bendroji taisyklė, kad visas civilines bylas nagrinėja apylinkės teismai. Taip pat nustatyta bendrosios taisyklės išimtis, kad tam tikros bylos, teisingos apygardos teismams, ir nustatyta išimtinė Vilniaus apygardos teismo kompetencija.

Pagal ginčijamo reikalavimo vertę ir (arba) apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai, nagrinėja civilines bylas, kuriose ieškinio suma yra didesnė kaip vienas 150 000 litų, išskyrus šeimos ir darbo teisinių santykių bylas ir bylas dėl neturtinės žalos atlyginimo;

Taip pat pagal kitus veiksnius, nustatančius teisingumą nepriklausomai nuo ginčijamo reikalavimo.

Apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai, taip pat nagrinėja civilines bylas:

dėl autorinių neturtinių teisinių santykių;

dėl civilinių viešo konkurso teisinių santykių;

dėl bankroto ir restruktūrizavimo, išskyrus bylas dėl fizinių asmenų bankroto;

bylas, kurių viena šalis yra užsienio valstybė;

pagal ieškinius dėl priverstinio akcijų (dalių, pajų) pardavimo;

pagal ieškinius dėl juridinio asmens veiklos tyrimo;

dėl turtinės ir neturtinės žalos, padarytos pažeidžiant nustatytas pacientų teises, atlyginimo;

9) kitas civilines bylas, kurias pagal įstatymus kaip pirmosios instancijos teismas nagrinėja apygardos teismai

Tik Vilniaus apygardos teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, nagrinėja civilines bylas :

dėl ginčų, numatytų Lietuvos Respublikos patentų įstatyme;

dėl ginčų, numatytų Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatyme;

dėl įvaikinimo pagal užsienio valstybių piliečių prašymus įvaikinti Lietuvos Respublikos pilietį, gyvenantį Lietuvos Respublikoje arba užsienio valstybėje;

kitas civilines bylas, kurias pagal galiojančius įstatymus kaip pirmosios instancijos teismas nagrinėja tik Vilniaus apygardos teismas.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Ieškiny pareiškiamas teismui pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Juridiniam asmeniui ieškiny pareiškiamas pagal juridinio asmens buveinę, nurodytą juridinių asmenų registre. Tais atvejais, kai atsakovas yra valstybė ar savivaldybė, ieškiny pareiškiamas pagal valstybei ar savivaldybei atstovaujančios institucijos buveinę.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Teisė pasirinkti vieną iš kelių teismų, kuriems byla teisinga, priklauso ieškovui.

Taip pat šalys gali susitarti į kurį teismą kreiptis su pareikštu ieškiniu. Civilinio proceso kodekso 32 straipsnis reglamentuoja, kad šalys gali rašytiniu tarpusavio susitarimu pakeisti teritorinį tos bylos teisingumą, tačiau išimtinis ir rūšinis teisingumas šalių susitarimu negali būti keičiamas.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kaip nustato Civilinio proceso kodekso 30 straipsnis, teisingumas ieškovo pasirinkimu gali būti nustatomas šiais atvejais:

ieškiny atsakovui, kurio gyvenamoji vieta nežinoma, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą.

ieškiny atsakovui, neturinčiam Lietuvos Respublikoje gyvenamosios vietos, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje.

ieškiny, susijęs su juridinio asmens filialo veikla, gali būti pareiškiamas taip pat pagal filialo buveinę.

ieškiny dėl išlaikymo priteisimo ir dėl tėvystės nustatymo gali būti pareiškiamas taip pat pagal ieškovo gyvenamąją vietą.

ieškiny dėl atlyginimo žalos, padarytos sužalojant fizinio asmens sveikatą, taip pat atimant gyvybę, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą arba žalos padarymo vietą.

ieškiny dėl žalos, padarytos asmenų turtui, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą (buveinę) arba žalos padarymo vietą.

ieškiny dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėto nuteisimo, neteisėto suėmimo kardomosios priemonės taikymo tvarka, neteisėto sulaikymo, neteisėto procesinės prievartos priemonių pritaikymo, neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto – paskyrimo, taip pat dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėtų teisėjų ar teismo veiksmų nagrinėjant civilinę bylą, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą.

ieškiny dėl atlyginimo nuostolių, atsiradusių laivams susidūrus, ir dėl atlyginimo išieškojimo už pagalbos suteikimą bei gelbėjimą jūroje, taip pat visais kitais atvejais, kai ginčas kyla dėl vežimo jūra teisinių santykių, gali būti pareiškiamas pagal atsakovo laivo buvimo vietą arba laivo įregistravimo vietą.

ieškiny dėl sutarčių, kuriose nurodyta įvykdymo vieta, gali būti pareiškiamas taip pat pagal sutarties įvykdymo vietą.

ieškiny, susijęs su globėjo, rūpintojo ar turto administratoriaus pareigų ėjimu, gali būti pareiškiamas taip pat pagal globėjo, rūpintojo gyvenamąją vietą arba turto administratoriaus gyvenamąją ar buveinės vietą.

ieškiny dėl vartojimo sutarčių taip pat gali būti pareiškiamas pagal vartotojo gyvenamąją vietą.

Be to, ieškiny keliems atsakovams, gyvenantiems ar esantiems skirtingose vietose, pareiškiamas pagal vieno iš atsakovų gyvenamąją vietą ar buveinę ieškovo pasirinkimu (Civilinio proceso kodekso 33 straipsnio 1 dalis).

ieškiny dėl sutarčių, kuriose yra nurodyta jų įgyvendinimo vieta, gali būti pareiškiamas pagal atsakovo gyvenamąją vietą ar buveinę, arba pagal sutarties įgyvendinimo vietą ieškovo pasirinkimu. Ieškiny dėl vartojimo sutarčių gali būti pareiškiamas pagal atsakovo ar vartotojo gyvenamąją vietą ar buveinę.

ieškiny dėl išlaikymo priteisimo gali būti pareiškiamas pagal atsakovo arba ieškovo gyvenamąją vietą ieškovo pasirinkimu.

Civilinis ieškiny dėl žalos atlyginimo baudžiamojoje byloje gali būti pateikiamas nagrinėti remiantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatytais teisingumo taisyklėmis, jeigu ieškiny dar nebuvo pareikštas arba išspręstas nagrinėjant baudžiamąją bylą.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 31 straipsnio 1 ir 2 dalyse yra nustatytos šios bendrosios teritorinio teisingumo išimtys, kurios yra privalomos teisinės procedūras pradedančiam ieškovui:

ieškiny dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį daiktą, dėl naudojimosi nekilnojamuoju daiktu, išskyrus pareiškimus dėl situoktinių turto padalijimo santuokos nutraukimo bylose, dėl arešto nekilnojamajam daiktui panaikinimo teisingi nekilnojamąjo daikto ar pagrindinės jo dalies buvimo vietos teismui.

Palikėjo kreditorių ieškiny, pareikšti prieš įpėdiniams priimant palikimą, teisingi palikimo ar pagrindinės jo dalies buvimo vietos teismui.

Be to, pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 33 straipsnio 2–4 dalis:

Priešiškinis, neatsižvelgiant į tai, koks jo teisingumas, pareiškiamas tos vietos teismui, kuriame nagrinėjamas pradinis ieškinys. Jeigu ieškinių reikalavimo padidinimas, ieškinių dalyko pakeitimas, priešiškinio padavimas keičia rūšinį bylos teisingumą, pradinį ieškinį nagrinėjantis teismas išsprendžia visus su ieškiniu (priešiškinio) priėmimu susijusius klausimus ir nagrinėja visą bylą iš esmės.

Jeigu vienas iš ieškovo reikalavimų turi būti pareiškiamas pagal išimtinio teisingumo taisyklės, tai ieškinys paduodamas pagal išimtinio teisingumo taisyklės.

Jeigu vienas iš ieškovo reikalavimų teisingas apygardos teismui, ieškinys dėl visų reikalavimų nagrinėjamas apygardos teisme.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Šalys gali rašytiniu tarpusavio susitarimu pakeisti bylos teritorinį teisingumą. Tačiau išimtinis ir rūšinis teisingumas šalių susitarimu negali būti pakeičiamas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 32 straipsnis).

Bylos teisingumas teismui, pagrįstas išimtinu atsakovo dalyvavimu.

Teismas nutartimi perduoda bylą nagrinėti kitam teismui, jeigu atsakovas, kurio gyvenamoji vieta pirmiau nebuvo žinoma, paprašo perduoti bylą jo gyvenamosios vietos teismui (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 34 straipsnio 2 dalies 2 punktas).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Lietuvos Respublikoje veikiančios specializuoti administraciniai teismai civilinių, komercinių ir šeimos bylų nenagrinėja. Jie nagrinėja bylas, kylančias iš teisinių administracinių santykių.

Paskutinis naujinimas: 21/10/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Liuksemburgas

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje civilines ir komercines bylas nagrinėjantis bendrosios kompetencijos teismas yra apygardos teismas (pranc. *tribunal d'arrondissement*). Iš viso yra dvi teismo apygardos – Liuksemburgo ir Dykircho, kiekvienoje jų veikia po apygardos teismą.

Apygardos teismas kompetentingas nagrinėti visas civilines ir komercines bylas, kurios pagal įstatymą nepriklauso kito teismo jurisdikcijai.

Liuksemburge nėra specializuotų komercines bylas nagrinėjančių teismų, kaip kai kuriose kitose šalyse. Komercines bylas nagrinėja specialūs apygardos teismo skyriai, tačiau jose taikoma supaprastinta procedūra.

Specializuoti teismai iš esmės yra atsakingi už:

ieškinius dėl nedidelių sumų: jeigu ieškinių suma yra mažesnė nei 10 000 EUR, jurisdikciją turi taikos teismai (pranc. *justices de paix*). Liuksemburgo

Didžiojoje Hercogystėje iš viso yra trys tokie teismai: po vieną Liuksemburge, Eše prie Alzeto ir Dykirche, ir kiekvienas iš jų turi konkrečią teritorinę jurisdikciją; darbo teisės bylas: darbo teismas (pranc. *tribunal du travail*) turi jurisdikciją nagrinėti su darbo sutartimis susijusias bylas. Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje iš viso yra trys darbo teismai: po vieną Liuksemburge, Eše prie Alzeto ir Dykirche, ir kiekvienas iš jų turi konkrečią teritorinę jurisdikciją.

Praktiškai darbo teismas posėdžiauja taikos teismo patalpose;

bylas dėl nuomos sutarčių: jurisdikcija nagrinėti ginčus dėl turto nuomos sutarčių, nepaisant jų vertės, priklauso taikos teisėjui (pranc. *juge de paix*). Jeigu ginčas yra susijęs su nuomos suma, prieš iškeliant bylą teisme pirmiausia reikia kreiptis į konkrečios savivaldybės nuomos ginčų komisiją (pranc. *commission des loyers*);

kaimynų ginčus: dauguma kaimynų ginčų yra susiję su servitutais arba ginčais dėl sklypų ribų ir jurisdikcija nagrinėti šiuos ginčus priklauso taikos teisėjui.

Tačiau jeigu paaiškėja, kad byla yra rimtesnė ir joje prašoma atlyginti žalą, lemiamas veiksnys yra ieškinių suma, t. y. jeigu ji didesnė nei 10 000 EUR, jurisdikcija priklauso apygardos teismui;

socialinės apsaugos klausimus: jurisdikciją nagrinėti socialinės apsaugos bylas turi Socialinio draudimo arbitražo taryba (pranc. *Conseil arbitral de la sécurité sociale*). Taryba yra įsikūrusi Liuksemburge ir turi jurisdikciją nagrinėti bylas visoje šalyje;

problemas dėl per didelio įsiskolinimo: jurisdikciją nagrinėti tokias bylas turi taikos teismas.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Taikos teismas turi jurisdikciją nagrinėti civilines ir komercines bylas, jeigu ieškinių suma (išskyrus palūkanas ir išlaidas) yra mažesnė nei 10 000 EUR. Jeigu ieškinių suma didesnė, byla perduodama nagrinėti apygardos teismui.

Apygardos teismas visada turi jurisdikciją nagrinėti bylas, kurių dalyko negalima įvertinti pinigais, pavyzdžiui, su šeimos klausimais susijusias bylas.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Paprastai jurisdikciją turi atsakovo gyvenamosios vietos teismas. Šios taisyklės tikslas – suteikti tam tikro lygio apsaugą atsakovams, nes jiems bus lengviau gintis arčiausiai namų esančiame teisme.

Todėl jeigu atsakovas yra fizinis asmuo, jurisdikciją turės juridinio asmens nuolatinės arba faktinės gyvenamosios vietos teismas.

Bendrovėms, asociacijoms ir t. t. byla gali būti iškeliamą ne tik jų registruotos buveinės vietos teisme, bet ir vietos, kurioje yra jų filialas arba atstovybė, teisme, jeigu šiame teisme tokios bendrovės ir asociacijos turi atstovą, kuris yra įgaliotas spręsti su trečiosiomis šalimis susijusius klausimus, o ginčas yra susijęs su to filialo arba atstovybės veikla.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Sutartys: ieškovai gali pareikšti ieškinį atsakovo gyvenamosios vietos teisme arba, atsižvelgdami į sutarties pobūdį, vietos, kurioje turi būti pristatytos prekės arba suteiktos paslaugos, teisme.

Bylose dėl atsakomybės už žalą sukėlusį veiksmą (civilinės teisės pažeidimą) ir civilinėse bylose, sujungiamose su baudžiamosiomis bylomis, ieškinys gali būti pareiškiamas atsakovo gyvenamosios vietos teisme arba vietos, kurioje buvo patirta žala ar atsitiko žalą sukėlusis įvykis, teisme.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Bylose, kuriose nagrinėjami:

- 1) prašymai dėl nepilnamečių santuokos, prašymai dėl santuokos anuliavimo, prašymai panaikinti ar atnaujinti santuokos atidėjimą, pareiškimai dėl kliūčių sudaryti santuoką ir prašymai konstatuoti tokių kliūčių nebuvimą;
- 2) prašymai dėl vedybų sutarčių ir sutuoktinių turto teisinio režimo, taip pat prašymai dėl turto atskyrimo;

- 3) prašymai dėl sutuoktinių abipusių teisių bei pareigų ir prisidėjimo prie bendrų sutuoktinių ar registruotų partnerių poreikių tenkinimo;
- 4) registruotos partnerystės nutraukimas;
- 5) ieškiniai dėl išlaikymo;
- 6) prašymai dėl teisės bendrauti įgyvendinimo, gyvenimo sąlygų nustatymo ir prisidėjimo prie vaikų išlaikymo ir auklėjimo;
- 7) prašymai dėl tėvų pareigų vykdymo, išskyrus prašymus dėl tėvų valdžios apribojimo;
- 8) sprendimai dėl nepilnamečių turto tvarkymo ir sprendimai dėl nepilnamečių globos;
- 9) prašymai uždrausti grįžti namo asmenims, kurie iškeldinti iš nuosavo būsto pagal 2003 m. rugsėjo 8 d. iš dalies pakeisto įstatymo dėl smurto artimoje aplinkoje (pranc. *loi modifiée du 8 septembre 2003 sur la violence domestique*) 1 straipsnio 1 dalį, prašymai pratęsti atitinkamus draudimus pagal minėto įstatymo 1 straipsnio 2 dalį ir skundai dėl minėtų priemonių taikymo;

Jei nenurodyta kitaip, teritorinę jurisdikciją turintis apygardos teismas yra:

- 1) vietovės, kurioje yra šeimos namai, teismas;
- 2) jei tėvai gyvena atskirai ir tėvų pareigos vykdomos bendrai – to iš tėvų, su kuriuo nuolat gyvena nepilnamečiai vaikai, gyvenamosios vietos teismas, o jei tėvų pareigas vykdo tik vienas iš tėvų – jo gyvenamosios vietos teismas;
- 3) kitais atvejais – asmens, kuris neiškėlė bylos, gyvenamosios vietos teismas.

Kai pateikiami bendri prašymai, šalys pasirenka vienos iš šalių gyvenamosios vietos teismą.

Tačiau tais atvejais, kai ginčas susijęs tik su sutuoktinio išlaikymu, prisidėjimu prie vaikų išlaikymo ir auklėjimo, prisidėjimu prie bendrų sutuoktinių poreikių tenkinimo ar skubių arba laikinų priemonių taikymu nutraukus registruotą partnerystę, jurisdikciją gali turėti išlaikymą gaunančio sutuoktinio ar buvusio partnerio, ar vieno iš tėvų, kuris iš esmės rūpinasi vaikais, net ir suaugusiais, gyvenamosios vietos teismas.

Teritorinę jurisdikciją lemia gyvenamoji vieta prašymo pateikimo dieną, o santuokos nutraukimo bylose – pirminio prašymo pateikimo dieną.

Teisinės pagalbos prašymai dėl vaikų globos teisių ir teisės bendrauti: jurisdikciją turi tas teismas, kurio apygardos teritorijoje vaikas gyvena (manoma, kad gyvena).

Santuokos nutraukimas ir gyvenimas skyrium, jų pasekmės: jurisdikciją turi tas teismas, kurio apygardos teritorijoje yra sutuoktinių bendra gyvenamoji vieta, o jei tokios nėra – teismas, kurio apygardos teritorijoje gyvena atsakovas arba, jei santuoka nutraukiama sutuoktinių bendru sutikimu – teismas, kurio apygardos teritorijoje gyvena vienas iš sutuoktinių.

Paveldėjimas: jurisdikciją turi vietos, kurioje paskutinį kartą gyveno mirusysis, teismas.

Turto nuomos sutartys: jurisdikciją turi turto buvimo vietos teismas.

Darbo teisės bylos: jurisdikciją turi darbo vietos teismas. Tačiau tam tikrais atvejais, kai darbdavys pareiškia ieškinį kitoje valstybėje narėje gyvenančiam darbuotojui, jurisdikciją turi darbuotojo gyvenamosios vietos teismas.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Liuksemburgo teisėje numatyta galimybė į sutartį įtraukti sąlygą dėl jurisdikcijos, kurioje šalys nurodo konkretų jų ginčus spęsimą teismą.

Tokią sąlygą ypač naudinga įtraukti tais atvejais, kai ginčas kyla tarp skirtingose valstybėse narėse gyvenančių šalių, nes teismą, kuris turės jurisdikciją nagrinėti konkrečią bylą, galima nustatyti iš anksto. Tokių sąlygų teisėtumo Europos Sąjungos valstybėse narėse klausimai reglamentuojami 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1215/2012.

Susitarti dėl teismo, kuris turės jurisdikciją, šalys gali ir išimtinai vidaus bylose. Tokiose bylose šalys gali perduoti ginčą taikos teismui, kuris, atsižvelgiant į ieškinio sumą arba teritorinės jurisdikcijos taisyklės, paprastai neturėtų jurisdikcijos. Šalių susitarimas gali būti konkretus arba paprasčiausiai numanomas pagal tai, kad atsakovas atvyksta į teismą ir pradeda teikti savo argumentus, prieš pateikiant atsiliepimą į ieškinį nepareiškęs jokio prieštaravimo dėl bylą nagrinėjančio teismo jurisdikcijos. Tačiau šalys negali pasirinkti, kuris apygardos teismas nagrinės jų bylą, nes taisyklės dėl jurisdikcijos nustatymo pagal ieškinio sumą yra viešosios politikos klausimas.

Sąlyga dėl jurisdikcijos galioja tik tuomet, jeigu su ja faktiškai sutinka abi šalys. Tokio sutikimo įrodymai teikiami pagal bendrąsias teisės taisykles.

Tam tikrais atvejais šalių laisvė pasirinkti teismą ribojama įstatymu. Pavyzdžiui, Vartotojų teisių apsaugos įstatyme (pranc. *loi sur la protection juridique du consommateur*) nustatyta, kad sąlygos, kuriomis siekiama panaikinti vartotojų teisę kreiptis į bendrosios kompetencijos teismus, negalioja.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Pagal Liuksemburgo teisę įsteigti specializuoti teismai, t. y. darbo teismas, taikos teismas, kai jame nagrinėjamos bylos dėl turto nuomos sutarties, pirmosios instancijos administracinis teismas (pranc. *tribunal administratif*) ir Socialinio draudimo arbitražo taryba, kaip pirmosios instancijos teismai nagrinėja visas jų jurisdikcijai priskiriamas bylas, neatsižvelgiant į ieškinio sumą.

Taigi, pavyzdžiui, nors paprastai taikos teismas pagal bendrąsias teisės normas turi jurisdikciją nagrinėti tik tas bylas, kuriose ieškinio suma yra mažesnė nei 10 000 EUR, ši riba netaikoma ginčiuose dėl turto nuomos sutarčių.

Teritorinė jurisdikcija.

Pagrindinė teritorinės jurisdikcijos taisyklė

Nors jurisdikcija iš esmės priklauso atsakovo gyvenamosios vietos teismui, tačiau yra tam tikrų išimčių, susijusių su specializuotais teismais.

Pavyzdžiui, kompetentingas darbo teismas paprastai nustatomas pagal darbo, o ne vienos iš šalių gyvenamąją vietą. Panašiai su turto nuomos sutartimi susijęs ginčas turi būti perduodamas spęsti nuomojamo turto buvimo vietos teismui.

Administracinio teismo ir Socialinės apsaugos arbitražo tarybos atžvilgiu šis klausimas nekyla, nes jie jurisdikciją turi visoje Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje.

Pagrindinės taisyklės išimtys

Specializuoti teismai turi tik aiškiai jiems suteiktą jurisdikciją ir paprastai šalys negali pasirinkti kito nei įstatyme nurodytasis teismo.

Bendrai imant, šios rūšies jurisdikcija siejama su viešąja politika (pvz., darbo teisės bylose), o tai reiškia, kad net jeigu šalys neprieštarauja dėl jurisdikcijos, teismas turi savo iniciatyva įvertinti jurisdikcijos nebuvimo klausimą. Kaip paaiškinta pirmiau, šio principo išimtis taikoma taikos teisme nagrinėjamos bylose, kai ieškinio suma per didelė, kad patektų į jo jurisdikciją, ir tarp šalių nėra konkretaus ar menamo susitarimo. Šiuo atveju taikos teismas negali atsisakyti priimti jurisdikciją.

Susijusios nuorodos

<http://www.legilux.lu/>

<https://justice.public.lu/fr.html>

Susiję dokumentai

[Teisėtvarcos sistema \(147 kb\)](#) (147 Kb)

Paskutinis naujinimas: 22/05/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į

kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija

neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (hu) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Jurisdikcija - Vengrija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Pagal Teismų organizavimo ir administravimo įstatymą Vengrijoje veikia tik vienos rūšies specializuotas teismas – administracinis ir darbo teismas, kuris nagrinėja darbo ir administracines bylas. Kitos bylos, išskyrus darbo ir administracines bylas, priklauso bendrosios kompetencijos teismams. Net jeigu bylą nagrinėja specializuotas teismas, apeliacinius skundus nagrinėja ne jis, o bendrosios kompetencijos teismas, t. y. regiono teismas (vengr. *törvényszék*), turintis jurisdikciją pagal administracinio ir darbo teismo buvimo vietą.

Administracinių ir darbo teismų kompetencijai priklauso bylos, kurios buvo iškeltos siekiant peržiūrėti administracinius sprendimus, darbo bylos ir su panašiais teisiniais santykiais susijusios bylos. Tokiose bylose gali būti peržiūrimi šie administraciniai sprendimai: sprendimai, kuriuos oficialiai nagrinėjamosiose bylose priėmė Bendrųjų administracinio proceso taisyklių įstatyme konkrečiai nurodyta institucija arba institucijos vadovas; vykdymo nutartys, kurios buvo priimtos išnagrinėjus iš oficialios sutarties kylančių įsipareigojimų pažeidimą; savivaldybių pagal įstatymą priimti sprendimai ir kitų įstaigų, organizacijų arba asmenų sprendimai, kurie pagal atskiros teisės akto nuostatas gali būti peržiūrimi vadovaujantis administracinių bylų nagrinėjimo taisyklėmis. Su darbo ir panašiais teisiniais santykiais susijusios bylos apima bylas dėl reikalavimų, kylančių iš darbo teisės, darbo valstybės tarnyboje, tarnybos vyriausybėje ir viešajame sektoriuje arba kooperatyvų narių tarpusavio santykių, susijusių su tarnybos ir darbo santykių prievolėmis, vykdymo. Darbo bylose taip pat gali būti siekiama įvykdyti reikalavimus, kylančius iš darbuotojų ir darbdavių santykius reglamentuojančių įstatymų ir tiesiogiai susijusius su darbo santykiais. Administraciniai ir darbo teismai priima administracinius sprendimus, susijusius su darbo sauga ir darbuotojų sveikata, sprendimus dėl konkrečių sektorių socialinio dialogo komiteto įsteigimo, dalyvavimo šiame komitete ir jo įgaliojimų, nacionalinės užimtumo tarnybos administracinių sprendimų, priimtų pagal Užimtumo skatinimo ir bedarbio pašalpų įstatymą, taip pat vykdo teisminę sprendimų, susijusių su socialinės apsaugos klausimais, peržiūrą. Šias bylas administraciniai ir darbo teismai nagrinėja vadovaudamiesi administracinių bylų nagrinėjimo taisyklėmis.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Pagal Teismų organizavimo ir administravimo įstatymą sprendimus pirmąja instancija priima apygardų teismai (vengr. *járásbíróság*) ir regionų teismai. Visi ieškiniai, kurie pagal įstatymą nepriskiriami regionų teismams, yra teisingi apygardų teismams. Regionų teismams teisingi:

- ieškiniai, susiję su turtinėmis teisėmis, kai turto vertė viršija 30 mln. HUF (Vengrijos forintų), išskyrus ieškinius, susijusius su turtinėmis teisėmis, kylančiomis iš santuokos, jeigu tokie ieškiniai pareiškiami iškeliant su santuoka susijusią bylą arba jos nagrinėjimo metu;
- ieškiniai, pareikšti siekiant kompensuoti žalą, kurią eidami savo pareigas sukėlė viešojo administravimo srityje dirbantys pareigūnai;
- ginčai, susiję su autorių ir gretutinėmis teisėmis, įskaitant ieškinius dėl teisių įgyvendinimo ir ieškinius, susijusius su bendro teisinio valdymo išlaidų reikalavimais, taip pat ieškiniai dėl pramoninės nuosavybės ir bylos, susijusios su Civilinio kodekso 86 straipsnio 3–4 dalyse nurodytomis teisėmis;
- ieškiniai, susiję su tarptautinėmis prekių vežimo arba vežimo sutartimis;
- tam tikri su įmonėmis susiję ieškiniai;
- tam tikri ieškiniai, susiję su organizacijomis, kurios nėra laikomos įmonėmis ir kurias įregistravo regiono teismas;
- ieškiniai, pareikšti siekiant priverstinai įvykdyti civilinius teisinius reikalavimus, kylančius dėl asmens teisių pažeidimo, įskaitant ieškinius dėl tokiu pažeidimu padarytos žalos atlyginimo, jeigu šie ieškiniai pareiškiami kartu su ieškiniiais dėl žalos atlyginimo arba juos nagrinėjant;
- ieškiniai, susiję su teisiniais santykiais, kylančiais dėl vertybinių popierių;
- ieškiniai dėl spaudoje padarytų klaidų ištaisymo.

Regionų teismai bylas nagrinėja ne tik pirmąja instancija – jie antrąja instancija taip pat priima sprendimus dėl apeliacine tvarka apskųstų apygardų teismų ir administracinių ir darbo teismų sprendimų.

Teisės aktuose nustatytais atvejais apeliaciniai regionų teismai (vengr. *ítelőtábla*) nagrinėja pareiškimus dėl apeliacine tvarka apskųstų apygardų ir regionų teismų sprendimų ir kitas jiems pagal jurisdikciją priklausančias bylas. Aukščiausiasis Vengrijos teismas yra Vengrijos Kurija (vengr. *Kúria*). Kurija teisės aktuose nurodytose bylose nagrinėja pareiškimus dėl apeliacine tvarka apskųstų regionų teismų ir regionų teismų apeliacinių sprendimų ir pareiškimus dėl teisminės peržiūros, taip pat vietos vyriausybės dekretų ir kitų teisės aktų kolizijos ir panaikina tokius dekretus. Be to, Kurija nustato visus atvejus, kai vietos vyriausybės nesilaiko savo prievolių pagal įstatymą, ir nagrinėja kitas jai teisingas bylas.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Paprastai atsakovo gyvenamosios vietos teismui teisingos visos bylos, jei nenustatoma, kad jos išimtinai teisingos kitam teismui (bendrasis teisingumas). Jeigu atsakovas Vengrijoje neturi gyvenamosios vietos, teisingumas nustatoma pagal vietą, kurioje yra apsisojęs atsakovas. Jeigu atsakovo apsisojimo vieta nežinoma arba ji yra užsienyje, atsižvelgiama į paskutinę jo gyvenamąją vietą Vengrijoje. Jeigu tokios vietos negalima nustatyti arba jeigu atsakovas jos neturi, teisingumas nustatomas pagal ieškovo gyvenamąją vietą arba, jeigu tokios vietos nėra, vietą, kurioje jis yra apsisojęs. Jeigu darbo ir gyvenamoji vieta nėra toje pačioje geografinėje vietovėje, atsakovo prašymu, kuris turi būti pateikiamas ne vėliau kaip per pirmąjį bylos nagrinėjimo posėdį, teismas perduos bylą atsakovo darbo vietos teismui, kad šis išnagrinėtų bylą ir priimtų sprendimą.

Jeigu ieškiniai pareiškiami juridiniam asmeniui, bendrąjį teisingumą galima nustatyti pagal juridinio asmens arba jam teisėtai atstovaujančios įstaigos buveinės vietą. Kilus abejonoms, juridinio asmens verslo vieta laikoma jo buveinės vieta. Jeigu juridinio asmens buveinė yra Budapešte, tačiau veikia jis vykdo ir Pešto apylinkėje, bylą nagrinėja teismas, turintis jurisdikciją Pešto apylinkėje. Jeigu juridinis asmuo Vengrijoje neturi buveinės, teisingumas dėl Vengrijos juridiniam asmeniui pareikštų ieškinių nustatomas atsižvelgiant į juridinio asmens buveinę. Jeigu ieškovas yra Vengrijos fizinis asmuo, teisingumas nustatomas pagal ieškovo gyvenamąją vietą, arba, jeigu tokios vietos nėra, vietą, kurioje jis yra apsisojęs.

Ieškinį pareiškus juridinio asmens teisių neturinčioms įstaigoms, nustatant teisingumą, kai tinkama, taikomos su juridiniais asmenimis susijusios teisingumo taisyklės.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Visais atvejais, kai nenustatomas išimtinis teisingumas kitam teismui, ieškovas, jei jis taip nusprendžia ir jei atitinka tam tikras iš anksto Civilinio proceso taisyklėse nustatytas sąlygas, ieškinį gali pareikšti kitame Civilinio proceso taisyklėse nurodytame teisme, o ne teisme, kuriame tai turėtų būti padaryta vadovaujantis bendrojo teisingumo atsakovo atžvilgiu taisyklėmis.

Pavyzdžiui, kompetenciją nagrinėti su turto susijusius ieškinius taip pat turi teismas, kurio teritorijoje atsakovas (pvz., darbuotojas arba studentas) planuoja apsigyventi ilgą laiką. Kai byla yra susijusi su neprofesionaliais Vengrijos gynybos pajėgų ir kitų ginkluotųjų pajėgų nariais, kompetenciją turintis teismas nustatomas pagal jų nuolatinę tarnybos vietą. Teisingumo remiantis šiais pagrindais negalima nustatyti tais atvejais, kai atsakovas neveiksnius dalyvauti byloje.

Jeigu atsakovas Vengrijoje neturi gyvenamosios vietos ir nėra joje apsigyvenęs, turintis ieškinyje taip pat gali būti pareiškiamas teisme pagal turto, dėl kurio pareikštas ieškinyje, buvimo vietą arba turto, kuriame yra areštuotinas atsakovo turtas, buvimo vietą. Jeigu ginčijamą turtą sudaro reikalavimas, ieškinį galima pareikšti pagal atsakovo gyvenamąją vietą arba, jeigu reikalavimas yra susijęs su objektu, ieškinį taip pat galima pareikšti pagal tokio objekto buvimo vietą. Ieškinyje, kuriuo siekiama prisiteisti išlaikymą, pašalpas ir kitas panašias periodines išmokas, taip pat gali būti pareiškiamas teisme pagal ieškovo gyvenamąją vietą.

Ieškinyje dėl vaikų globos taip pat gali būti pareiškiamas teisme pagal vaiko gyvenamąją vietą.

Ieškinyje, susijęs su nekilnojamojo turto nuosavybe ar valdymu ir kitomis teisėmis į nekilnojamojį turtą arba su teisiniais santykiais, kurie susiję su šiuo turto, taip pat gali būti pareiškiamas teisme pagal nekilnojamojo turto buvimo vietą.

Ieškiniai, susiję su reikalavimais, kylančiais iš verslo organizacijų jų veiklos srityje sudarytų sandorių, taip pat gali būti pareiškiami teisme jurisdikciją pagal sandorio sudarymo arba įvykdymo vietą.

Ieškinį dėl žalos atlyginimo galima pareikšti teisme, turinčiame kompetenciją pagal vietą arba teritoriją, kurioje buvo padaryta žala.

Su įsakomuoju vekseliu susijęs ieškinį galima pareikšti teisme pagal mokėjimo vietą.

Bendrą ieškinį antrajai įsipareigojusiai šaliai ir pagrindinei įsipareigojusiai šaliai arba skolininkui taip pat galima pareikšti teisme, kuris yra kompetentingas nagrinėti bet kokį skolininkui pareikštą ieškinį atsižvelgiant į bet kokius pagrindus, kuriais remiantis nustatomas teisingumas. Jeigu asmuo pateikia reikalavimą dėl dalyko arba jo dalies, dėl kurio ginčas vyksta tarp kitų dviejų šalių, šį ginčą nagrinėjantis teismas turės kompetenciją nagrinėti bet kokią bylą, kurią toks asmuo, siekdamas patenkinti savo reikalavimą, gali iškelti nagrinėjamos bylos šalims.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Tais atvejais, kai teisės aktuose nustatyta, kad išimtinę kompetenciją nagrinėti bylą turi konkretus teismas. Ši nuostata, pvz., taikoma toliau nurodytose bylose.

Tais atvejais, kai pareiškiamas ieškinyje dėl administracinių sprendimų, susijusių su atvykimu į Vengriją ir apsigyvimu jos teritorijoje, teisingumas nustatomas remiantis pirmąja instancija ieškinį nagrinėjančios administracinės įstaigos buveinės vieta. Jeigu šiuo pagrindu teisingumo nustatyti negalima, išimtinę kompetenciją šioje byloje turi Budapešto administracinis ir darbo teismas.

Jeigu pirmąja instancija veikianti administracinė įstaiga gali nagrinėti bylas visoje šalyje, išskyrus tam tikras išimtis, išimtinę kompetenciją turi Budapešto administracinis ir darbo teismas.

Tais atvejais, kai pareiškiamas ieškinyje dėl vykdymo proceso nutraukimo arba apribojimo, išimtinę kompetenciją turi nutartį dėl vykdymo priėmęs teismas.

Jeigu nutartį dėl vykdymo priima regiono teismas, administracinis ir darbo teismas arba notaras, išimtinę kompetenciją turi teismas, turintis jurisdikciją pagal skolininko gyvenamąją vietą.

Dėl turto pardavimo vykdymo procese pradėtos bylos išimtinai teisingos apygardos teismui, pagal teritoriją, kurioje buvo areštuotas turtas,

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Su turto susijusiose bylose šalys gali pasirinkti teisingumą konkrečiame teisme, kad šis išspręstų tarp šalių kilusį ginčą arba bet kurį ginčą, kuris ateityje gali kilti dėl konkrečių teisinių santykių, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip. Šalys šį teisingumą gali nustatyti raštu, žodžiu su rašytiniu patvirtinimu ir tokia forma, kuri atitinka tarp šalių susiklosčiusią verslo praktiką, arba, jeigu šalys užsiima tarptautine prekyba, – forma, kuri atitinka šalims visuotinai žinomą arba žinotiną prekybos praktiką, kuri yra visuotinai žinoma ir reguliariai naudojama atitinkamoje srityje veikiančių šalių, sudarančių sutartį, kurioje numatyta tokia nuostata dėl teisingumo. Šalys negali nustatyti teisingumo tais atvejais, kai išimtinis teisingumas konkrečiam teismui nustatytas teisės aktais. Išskyrus atvejus, kai teisės aktuose nustatyta kitaip arba kai šalys susitaria kitaip, ginčas išimtinai teisingas šalių pasirinktam teismui. Nuostata dėl teisingumo taikoma ir teisėsiems įpėdiniams. Jeigu teisingumas nustatytas bendrosiose sutarties sąlygose, atsakovo prašymu, kuris turi būti pateikiamas ne vėliau kaip per pirmąjį bylos nagrinėjimo posėdį, teismas, kuriam nustatytas teisingumas, perduos bylą tam teismui, kuriam ji teisinga pagal bendrąsias teisės aktų taisykles, kad jis bylą išnagrinėtų ir priimtų sprendimą.

Turtinėse bylose šalys negali nustatyti teisingumo Budapešto apylinkės regiono teismui – byloje, kurios priklauso regionų teismų kompetencijai, ir Pešto centriniam apygardos teismui – byloje, kurios priklauso apygardų teismų kompetencijai, kad jie išspręstų tarp jų kilusį ginčą arba bet kurį ginčą, kuris ateityje gali kilti dėl konkrečių teisinių santykių.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Administraciniai ir darbo teismai Vengrijoje yra vieninteliai veikiantys specializuoti teismai. Pavyzdžiui, darbo byloje išimtinę kompetencija priklauso administraciniam ir darbo teismui pagal darbdavio buvimo vietą arba darbdavio filialo, kuriame darbuotojas dirba ar dirbo pagal darbo sutartį, buvimo vietą. Administracinėse bylose, išskyrus atvejus, kai kitas teismas turi išimtinę kompetenciją arba teisės aktuose įtvirtintos kitokios nuostatos, teisingumas nustatomas pagal pirmąją instanciją bylą nagrinėjančios administracinės įstaigos buvimo vietą. Jeigu pirmąją instanciją bylą nagrinėjančios administracinės įstaigos kompetencija apima kelias apylinkes (įskaitant sostinę), teisingumas bus nustatoma, išskyrus tam tikras išimtis, pagal ieškovo gyvenamąją vietą Vengrijoje arba, jeigu tokios vietos nėra, pagal vietą, kurioje jis apsigyvenęs, o juridiniams asmenims ir organizacijoms, kurios neturi juridinio asmens statuso, kompetenciją turi teismas pagal vietą, kurioje organizacija turi savo buveinę Vengrijoje. Jeigu administraciniam sprendimui, kurį reikia peržiūrėti, taikoma pranešimo arba leidimo procedūra, kompetentingas teismas yra teismas toje vietoje, kurioje vykdoma arba turi būti vykdoma veikla. Jeigu pirmąją instanciją veikianti administracinė įstaiga gali nagrinėti bylas visoje šalyje, išskyrus tam tikras išimtis, išimtinę kompetenciją turi Budapešto administracinis ir darbo teismas.

Paskutinis naujinimas: 10/11/2015

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Malta

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Teismo pasirinkimas priklauso nuo bylos pobūdžio. Absoliuti dauguma civilinių ir komercinių bylų nagrinėjama bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismuose, nes komercinių bylų teismo nėra. Yra keli toliau išvardyti specializuoti teismai.

Darbo bylų teismas (malt. *Tribunal Industrijal*) nagrinėja bylas, susijusias su nesąžiningu atleidimu iš darbo ir diskriminaciniu ar neteisėtu elgesiu darbe.

Nuomos reguliavimo taryba (malt. *Bord tal-Kera*) nagrinėja bylas, susijusias su nuomos sąlygų pasikeitimais, įskaitant nuomos mokesčio padidinimą ir nuomos sutarties nutraukimą. Šios bylos turi būti susijusios su nuomos sutartimi, sudaryta iki 1995 m. birželio 1 d.

Žemės arbitražo taryba (malt. *Bord tal-Arbitraġġ dwar Artijiet*) nagrinėja bylas, susijusias su eksproprijuotos žemės klasifikavimu ir savininkui mokėtinos kompensacijos dydžiu.

Minėti teismai posėdžiauja Valetoje, tame pačiame pastate, kuriame yra įsikūrę bendrosios kompetencijos teismai.

Taip pat žr. atsakymą į skyriaus „Bylos iškilimas teisme“ 4 klausimą.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingsiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Kad nuspręstumėte, kuriame teisme kelti bylą, turite perskaityti Maltos įstatymų 12 skyrių – Organizavimo ir civilinio proceso kodeksą.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Taip, yra skirtumas tarp aukštesnės ir žemesnės instancijos teismų. Žemesnės instancijos teismai gali nagrinėti ir spręsti tik grynai civilinio pobūdžio bylas, jei ieškinio suma neviršija 15 000 EUR. Tačiau aukštesnieji teismai nagrinėja ir sprendžia tik grynai civilinio pobūdžio bylas, jei ieškinio suma viršija 15 000 EUR, ir visas bylas (nepaisant ieškinio vertės), susijusias su nekilnojamoju turtu ar servitutais, pareigomis ar teisėmis, susijusiomis su nekilnojamoju turtu, įskaitant visus ieškinius dėl išskeldinimo iš mieste ar kaime esančio nekilnojamojo turto, išnuomoto ar apgyvendinto nuolatinę ar įprastinę gyvenamąją vietą ten turinčių gyventojų. Taip pat žr. atsakymą į skyriaus „Bylos iškilimas teisme“ 4 klausimą.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Pagal bendrą teritorinio teisingumo taisyklę tai yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta. Maltoje jurisdikcija padalyta į Maltos ir Gozo. Nėra skirtingiems miestams priklausančių teismų. Maltoje gyvenantys ar nuolatinę gyvenamąją vietą ten turintys asmenys privalo bylą kelti Maltos teisme. Ir atvirkščiai – Gozo saloje gyvenantys ar nuolatinę gyvenamąją vietą ten turintys asmenys privalo kelti bylą Gozo teisme.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Žr. atsakymą į 2 klausimo 2 punktą.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Bendrosios taisyklės išimtis taikoma, kai prievolę reikia įvykdyti tam tikroje saloje. Pavyzdžiui, jeigu atsakovas gyvena Gozo saloje, tačiau su ieškiniu susijusi prievolė turi būti įvykdyta Maltoje, byla teisinga Maltos teismams ir tokiu atveju visos bylos turi būti keliamos Maltos teismuose, nepaisant to, kad atsakovas gyvena Gozo saloje.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Pagal Maltos įstatymus teritorinio teisingumo taisyklėse šalių teisė pasirinkti teismą nenumatyta.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Tai reikia padaryti, jei prievolę reikia įvykdyti tam tikroje saloje.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Šiuo klausimu teisės normų nėra. Pagal Maltos teisę šalys net susitarusios tarpusavyje negali suteikti teismui jurisdikcijos, jeigu kitu atveju jis nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą. Teismas gali pats iškelti klausimą dėl teismo kompetencijos neatitikimo, nes tai yra viešosios tvarkos klausimas (taisyklė).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Interneto svetainėje <http://www.judiciarymalta.gov.mt/the-courts> pateikiama tam tikra informacija apie teismą, kuriame turėtumėte kelti bylą. Be to, galite prisijungti prie interneto svetainės <http://www.judiciarymalta.gov.mt/the-courts>, kur rasite prieigą prie Maltos įstatymų ir sužinosite, kur kelti bylą. Reikėtų pasitarti su dokumentus pasirašančiu advokatu ar įgaliotiniu. Specializuotų teismų jurisdikcija paaiškinta įstatymuose, kuriais jie įsteigti.

Links relatati

<http://www.justice.gov.mt> [anglų k.](#)

Paskutinis naujinimas: 28/11/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Nyderlandai

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Specializuotų teismų, pvz., komercinių bylų teismo arba darbo teismo, pagal Nyderlandų civilinio proceso teisę nėra. Iš esmės jurisdikciją visuose civiliniuose procesuose turi apylinkės teismai.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingsiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Pirmosios instancijos teismai nagrinėja visas civilines bylas, išskyrus nustatytas teisės aktuose. Civilinių bylų teismai nagrinėja bylas tarp dviejų šalių (asmenų arba juridinių subjektų). Civilinių bylų teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti ginčus, kuriems turinčiu jurisdikciją yra paskirtas administracinis teismas. Tai galioja ginčams su administracija (valdžios institucijomis). Nyderlandų teismų sistemoje numatyti trijų rūšių teismai privatinės teisės srityje: apylinkių teismai (nyd. *rechtbanken*), apeliaciniai teismai (nyd. *gerechtshoven*) ir Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas (nyd. *Hoge Raad Nederlanden*).

Nuo 2013 m. balandžio 1 d. Nyderlandai padalyti į dešimt teisminių apylinkių, kiekviena iš jų turi savo teismą: vienuolika teismų, turinčių jurisdikciją keturiose srityse. Be to, yra keturi apeliaciniai teismai ir vienas Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas.

Apylinkių teismuose sukurti organizaciniai padaliniai, vadinami „skyriais“. Tai yra apylinkės poskyriai, administracinės teisės, civilinės teisės ir baudžiamosios teisės skyriai. Teismas turi vieno teisėjo ir kolegijos padalinius. Vieno teisėjo padalinį sudaro vienas teisėjas; kolegijos padalinį sudaro trys teisėjai.

Pagrindinis principas yra tas, kad apylinkės poskyrio bylas, nesudėtingas bylas ir skubias bylas nagrinėja vienas teisėjas. Daugelį šeimos bylų taip pat nagrinėja vienas teisėjas. Vieno teisėjo padalinio pavyzdys yra nepilnamečių bylų teismas, nagrinėjantis tam tikras bylas, susijusias su vaikais. Teisiškai sudėtingas bylas nagrinėja teisėjų kolegijos padalinys.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Teismo byla paprastai pradeda apylinkės teisme. Apylinkių teismai yra keturių rūšių:

civilinės teisės (piliečių tarpusavio ginčai);

administracinės teisės (piliečių ginčai su valdžios institucijomis);

baudžiamosios teisės (pažeidimai ir nusikalstamos veikos);

apylinkės poskyrio.

Apeliaciniai teismai

Bet kuris asmuo, kuris nesutinka su teismo sprendimu, gali jį apskųsti apeliacine tvarka. Apeliaciniai skundai baudžiamosiose bylose ir civilinėse bylose teikiami vienam iš keturių apeliacinių teismų. Administracinėse bylose apeliacinį skundą, priklausomai nuo dalyko, gali nagrinėti:

apeliaciniai teismai (nyd. *gerechtshoven*);

socialinės apsaugos bylų paskutinės instancijos teismas (nyd. *Centrale Raad van Beroep*);

prekybos ir pramonės bylų administracinis paskutinės instancijos teismas (nyd. *College van Beroep voor het Bedrijfsleven*);

Valstybės taryba (administracinės jurisdikcijos padalinys) (nyd. *Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak)*).

Aukščiausiasis Teismas

Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas yra aukščiausia Nyderlandų teisminė institucija civilinės, baudžiamosios ir mokesčių teisės srityje. Aukščiausiasis Teismas gali panaikinti sprendimus, ypač apeliacinių teismų (tai žinoma kaip kasacija). Aukščiausiasis Teismas taip pat atsakingas už teisinio vienodumo išsaugojimą ir Nyderlandų teisės raidos valdymą.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Nyderlanduose tai yra apylinkių teismai (nyd. *arrondissementsrechtbanken*), veikiantys pirmąja instancija. Pirmosios instancijos teismo sprendimą galima apskųsti apeliacine tvarka apeliaciniam teismui. Be to, sprendžiant, kuris iš dešimties apylinkių teismų turi jurisdikciją, svarbi santykinės jurisdikcijos sąvoka: pavyzdžiui, Amsterdamo apylinkės teismas arba Leuwardeno apylinkės teismas – geografinė teismo, nagrinėjančio bylą, jurisdikcija.

Kai nagrinėjamos tarptautinės bylos, t. y. tarpvalstybinio pobūdžio bylos, pirmiausia nustatoma, kad jurisdikciją turi Nyderlandų teismas, o tada vietos jurisdikcija nustatoma pagal Nyderlandų teisę, nebent pagal taisyklę, pagal kurią nustatoma tarptautinė jurisdikcija, taip pat nustatomas ir vietos jurisdikciją turintis teismas, kaip nustatyta Reglamento „Briuselis I“ (Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo) 5 straipsnio 1 arba 3 punkte.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Pagrindinė taisyklė procese, kuris pradedamas pirmosios instancijos teismo šaukimu, yra ta, kad jurisdikciją turi atsakovo gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 99 straipsnis (nyd. *Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*)). Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta Nyderlanduose nėra žinoma, jurisdikciją turi vietas, kurioje atsakovas faktiškai yra (Nyderlanduose), teismas.

Konkretūs teisminės apylinkės teismo rūmai, kuriuose nagrinėjama apylinkės poskyrio byla, gali būti nustatomi pagal 2001 m. gruodžio 10 d. Potvarkio dėl teismo posėdžių papildomų vietų (nyd. *Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen*) priedą (<http://www.overheid.nl/>).

Apylinkių teismų vietos jurisdikcijos taisyklės taikomos *mutatis mutandis*.

Pagrindinė taisyklė procesuose, pradeduose pareiškimu pirmosios instancijos teismui, yra ta, kad jurisdikciją turi pareiškėjo (arba vieno iš pareiškėjų, arba vienos iš ieškinyje nurodytų suinteresuotųjų šalių) gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 262 straipsnis). Jeigu pareiškėjo gyvenamoji vieta Nyderlanduose nėra žinoma, jurisdikciją turi vietas, kurioje pareiškėjas faktiškai yra (Nyderlanduose), teismas. Jeigu pareiškimas derinamas su procesu, pradedu teismo šaukimu, pastarąją bylą nagrinėjantis teismas taip pat turi jurisdikciją.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Tolesniuose 2.2.2.1, 2.2.2.2 ir 2.2.2.3 punktuose išdėstytose taisyklėse daugiausia minimas teismo šaukimu pradėtas procesas.

Jeigu procesas pradedamas pareiškimu ir jurisdikciją atitinkamai dažniausiai turi pareiškėjo teismas, pareiškimams dėl išlaikymo pakeitimo taikomos kitokios taisyklės.

Pareiškimą dėl partnerio išlaikymo pakeitimo ieškovas turi pateikti išlaikymo skolininko gyvenamosios vietos teismui. Išlaikymo skolininkas, pageidaujantis pateikti pareiškimą dėl pakeitimo, turi kreiptis į išlaikymo kreditoriaus gyvenamosios vietos apylinkės teismą.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kalbant apie procesus, pradedamus teismo šaukimu, Nyderlandų procesinėje teisėje esama tam tikrų nuostatų, kuriomis paskiriamas teismas, turintis jurisdikciją kartu su kompetentingu teismu, paskirtu pagal pagrindinę taisyklę (atsakovo gyvenamosios vietos arba faktinio buvimo vietos teismu). Tai yra alternatyvioji jurisdikcija. Ieškovas gali pasirinkti pagal pagrindinę taisyklę nustatytą teismą arba pagal alternatyvią taisyklę nustatytą teismą. Toliau ši alternatyva išreiškiama fraze „taip pat“.

Kai procesas pradedamas teismo šaukimu, aktualios šios taisyklės:

Darbo / atstovavimo bylos

Darbo / atstovavimo bylose jurisdikciją turi vietas, kurioje atliekamas darbas, teismas (Civilinio proceso kodekso 100 straipsnis).

Vartotojų bylos

Vartotojų bylose jurisdikciją turi gyvenamosios vietos teismas, arba, jo nesant, jurisdikciją taip pat turi vietas, kurioje vartotojas faktiškai yra, teismas (Civilinio proceso kodekso 101 straipsnis).

Teisė į žalos atlyginimą, deliktas arba pusiau deliktas

Su teise į žalos atlyginimą, deliktu arba pusiau deliktu susijusiose bylose jurisdikciją taip pat turi vietas, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, teismas (Civilinio proceso kodekso 102 straipsnis).

Nekilnojamasis turtas

Su nekilnojamoju turtu susijusiose bylose jurisdikciją taip pat turi vietas, kurioje yra turtas arba didžioji jo dalis, teismas (Civilinio proceso kodekso 103 straipsnis). Su būsto nuoma arba verslo patalpų nuoma susijusiose bylose išimtinę jurisdikciją turi vietas, kurioje yra nuomojamas turtas arba didžioji jo dalis, apylinkės poskyrio teismas.

Paveldėjimas

Su paveldėjimu susijusiose bylose jurisdikciją taip pat turi paskutinės mirusiojo gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 104 straipsnis).

Juridiniai subjektai

Su juridiniais subjektais susijusiose bylose (pavyzdžiui, bylose, susijusiose su juridinių subjektų likvidavimu, juridinių subjektų sprendimų negaliojimu arba galiojimu, narių arba partnerių teisėmis ir pareigomis) jurisdikciją taip pat turi gyvenamosios vietos arba juridinio subjekto arba įmonės buveinės vietos teismas.

Bankrotas, mokėjimų sustabdymas, skolos restruktūrizavimas

Bylose, susijusiose su teisiniu nuostatų dėl fizinių asmenų bankroto, mokėjimų sustabdymo ir skolos restruktūrizavimo taikymu, jurisdikciją taip pat turi teismas, su kuriuo yra siejamas prižiūrintis teisėjas, o jeigu prižiūrintis teisėjas nepaskirtas – teismas, kuris paskelbė mokėjimų sustabdymą (Civilinio proceso kodekso 106 straipsnis). Bankroto įstatyme (nyd. *Faillissementswet*) taip pat išdėstyta specialios taisyklės dėl jurisdikcijos – jos yra viršesnės už Civilinio proceso kodekse nustatytas jurisdikcijos taisykles.

Teismo pasirinkimas

Tarpusavio sutartimi šalys kartais paskiria ne tą teismą, kuris turi jurisdikciją pagal įstatymų nuostatas (Civilinio proceso kodekso 108 straipsnio 1 dalis).

Taikomos šios pasirinkimo laisvės išimtys (Civilinio proceso kodekso 108 straipsnio 2 dalis), susijusios su vartotojų bylomis, bylomis dėl nuomos ir darbo sutartimis. Tokiais atvejais teismas patikrina, ar teismo pasirinkimo sąlyga galioja (Civilinio proceso kodekso 110 straipsnis).

Ieškovo gyvenamoji vieta

Jeigu pagal minėtąsias nuostatas dėl vietos jurisdikcijos Nyderlanduose neįmanoma nustatyti jurisdikciją turinčio teismo, Civilinio proceso kodekso 109 straipsnyje numatyta, kad išimties tvarka jurisdikciją gali turėti ieškovo gyvenamosios vietos teismas. Ši padėtis gali susidaryti, jeigu darbuotojas pageidauja nusiųsti užsienio darbdaviui šaukimą į teismo posėdį Nyderlanduose, kai darbas nėra susijęs su konkrečia vieta, o atliekamas visoje šalyje. Jeigu tokiu būdu nustatyti jurisdikciją turinčio teismo taip pat neįmanoma, byla pradama Hagos apylinkės teisme.

Kai byla susijusi su santuokos nutraukimu, pažymėtini ir šie aspektai:

Santuokos nutraukimo byla nagrinėjamo teismo vietos jurisdikcija reglamentuojama Civilinio proceso kodekso 262 straipsnyje. Pagrindinė taisyklė yra ši: jurisdikciją turi pareiškėjo (arba vieno iš pareiškėjų, arba vienos iš pareiškime nurodytų suinteresuotųjų šalių) gyvenamosios vietos teismas, o jeigu šis asmuo žinomos gyvenamosios vietos Nyderlanduose neturi, tada jurisdikciją turi vietos, kurioje šis asmuo faktiškai yra (Nyderlanduose), teismas.

2.2.2.2 Kada turu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Nyderlandų procesinėje teisėje numatytos kelios specialios taisyklės dėl vietos jurisdikcijos, kuriomis nukrypstama nuo pagrindinės taisyklės. Turi būti taikoma speciali taisyklė. Toliau aprašyti specialiais atvejais turi būti pasirinktas kitas negu atsakovo gyvenamosios vietos teismas.

Nepilnamečiai

Nepilnamečių bylose jurisdikciją turi gyvenamosios vietos teismas, arba, jeigu gyvenamosios vietos Nyderlanduose nėra, jurisdikciją turi vietos, kurioje nepilnamečiai faktiškai yra, teismas (Civilinio proceso kodekso 265 straipsnis).

Tai yra ne alternatyva, o speciali taisyklė, taikoma vietoje pagrindinės taisyklės. Jurisdikciją turi ne pareiškėjo gyvenamosios ar buvimo vietos teismas (pagrindinė taisyklė, taikoma, kai procesas pradamas pareiškimu), o nepilnamečio gyvenamosios vietos teismas, o jeigu nepilnamečiai gyvenamosios vietos Nyderlanduose neturi, jurisdikciją turi vietos, kurioje jis faktiškai yra, teismas. Jeigu ši taisyklė nepadeda nustatyti konkretaus teismo, jurisdikciją turi Hagos apylinkės teismas.

Civilinė būklė

Su civilinės būklės registrų arba juose įregistruotųjų ar jau įregistruotų pažymėjimų papildymu, registravimu, panaikinimu ar pakeitimu susijusiose bylose jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijoje įregistruotas arba turi būti įregistruotas pažymėjimas (Civilinio proceso kodekso 263 straipsnis). Tokiose bylose, susijusiose su Hagos savivaldybės civilinės būklės registruose registruotais ar jau įregistruotais pažymėjimais, pagal Civilinio kodekso (nyd. *Burgerlijk Wetboek*) 1-ąją knygą jurisdikciją turi Hagos apylinkės teismas.

Pastatų nuoma

Su pastatų ar jų dalių nuoma susijusiose bylose jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso nuomojamas turtas (Civilinio proceso kodekso 264 straipsnis).

Suaugusiojo globa, turto administravimas patikos pagrindais, mentorystė

Su suaugusiojo globa, turto administravimu patikos pagrindais *suaugusiųjų interesais* ir mentorystė susijusiose bylose jurisdikciją turi asmens, su kurio globa ar turtu arba mentorystė byla yra susijusi, gyvenamosios vietos teismas, arba, jeigu gyvenamosios vietos Nyderlanduose nėra, jurisdikciją turi vietos, kurioje minėtas asmuo faktiškai yra, teismas (Civilinio proceso kodekso 266 straipsnis).

Nesantys ar dingę asmenys; mirties patvirtinimas (Civilinio proceso kodekso 267 straipsnis)

Su paveldėjimu susijusiose bylose jurisdikciją turi paskutinės mirusiojo gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 268 straipsnio 1 dalis).

Su nesančiais ar dingusiais asmenimis susijusiose bylose jurisdikciją turi gyvenamosios vietos, iš kurios nesantis arba dingęs asmuo išvyko, teismas. Mirties patvirtinimo klausimais jurisdikciją turi Hagos apylinkės teismas (Civilinio proceso kodekso 269 straipsnis). Todėl Civilinio proceso kodekso 269 straipsnis veikia kaip apsauginė sąlyga.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Pagal Civilinio proceso kodekso 108 straipsnį šalys gali raštu pasirinkti teismą. Teismą pasirinkti galima tik jei byla susijusi su teisiniais santykiais, dėl kurių šalys gali laisvai nuspręsti. Taigi, su viešąja tvarka susijusiais atvejais teismo pasirinkti negalima. Pavyzdžiai – tam tikros šeimos teisės bylos, bankroto, mokėjimų sustabdymo atvejai. Apylinkės poskyrio teismo bylų atveju galimybės pasirinkti teismą yra ribotos. Pavyzdžiui, teismo pasirinkti negalima, jeigu ieškinio vertė yra ne didesnė nei 25 000 EUR (neatsižvelgiant į ieškinio pobūdį).

Iš esmės teismo pasirinkimo būdu nustatytos jurisdikcijos teismas turi išimtinę jurisdikciją. Šalys gali konkrečiai susitarti, kad išimtinės jurisdikcijos nebus.

Santuokos nutraukimo (santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium, registruotosios partnerystės panaikinimo, santuokos panaikinimo po gyvenimo skyrium laikotarpio) bylose taikoma Civilinio proceso kodekso 270 straipsnio 2 dalyje numatyta speciali taisyklė. Pagal šį straipsnį vietos jurisdikcijos neturintis teismas paprastai perduoda bylą vietos jurisdikciją turinčiam teismui. Remiantis Civilinio proceso kodekso 270 straipsnio 2 dalimi, santuokos nutraukimo atvejais taip būna tik tada, kai atsakovas (sutuoktinis, kurio atžvilgiu pradamas procesas) ginčija teismo jurisdikciją. Teismo pasirinkimas pagal nutylėjimą įmanomas, jeigu visos suinteresuotos šalys, gavusios teismo šaukimą, atvyksta ir nepareiškia jurisdikcijos nebuvimo, arba jeigu kitas sutuoktinis neatvyksta.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Specializuotų teismų pagal Nyderlandų procesinę teisę nėra.

Paskutinis naujinimas: 21/08/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (pl) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Jurisdikcija - Lenkija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Lenkijoje civilines bylas nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai (lenk. *sądy powszechna*) ir Aukščiausiasis Teismas (lenk. *Sąd Najwyższy*) (žr.: „Teismų sistemos valstybėse narėse. Lenkija“), išskyrus atvejus, kai bylos priklauso specializuotų teismų kompetencijai.

Nuostatos dėl teismų jurisdikcijos įtvirtintos Civilinio proceso kodekse (CCP, lenk. *Kodeks Postępowania Cywilnego*), 16–18 ir 27–46 straipsniuose.

Apylinkių teismuose (lenk. *sądy rejonowe*) civilines bylas nagrinėja šie skyriai:

Civilinių bylų skyrius;

Šeimos ir nepilnamečių bylų skyrius (šeimos teismai, lenk. *sądy rodzinne*) – nagrinėja šeimos bylas ir bylas dėl globos; bylas dėl nepilnamečių tvirkimo ir dėl jų padarytų nusikalstamų veikų; bylas dėl nuo alkoholio, narkotikų ar psichotropinių medžiagų priklausomų asmenų gydymo; taip pat bylas, kurios pagal kitus teisės aktus priklauso globos bylas nagrinėjančio teismo kompetencijai;

Darbo ir socialinės apsaugos skyrius (darbo teismai, lenk. *sądy pracy*) – nagrinėja bylas dėl darbo teisės ir socialinės apsaugos;

Komercinių bylų skyrius (komercinių bylų teismai, lenk. *sądy gospodarcze*) nagrinėja komercines ir civilines bylas tarp verslo subjektų dėl jų verslo veiklos; bylas dėl įmonių ar partnerystės santykių; bylas įmonių valdybų narių atžvilgiu dėl reikalavimų, kylančių iš valdybų narių pateiktų klaidingų deklaracijų nacionaliniam teismų registru; bylas verslo subjektų atžvilgiu, kuriomis siekiama, kad būtų duotas nurodymas nustoti daryti žalą aplinkai; bankroto bylas;

Žemės registro skyrius tvarko žemės registrus ir nagrinėja kitas su žemės registrų procesais susijusias bylas;

apygardų teismai (lenk. *sądy okręgowe*) Lenkijoje turi atitinkamus skyrius, išskyrus žemės registro skyrius ir šeimos ir nepilnamečių bylų skyrius. Lenkijos apygardų teismai turi civilinių šeimos bylų skyrius, kompetentingus nagrinėti visų pirma bylas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ir jo panaikinimo, santuokos pripažinimo negaliojančia, santuokos buvimo ar nebuvimo fakto nustatymo ar užsienio teismų sprendimų paskelbimo vykdytinais šeimos bylose. Be to, Varšuvos apygardos teismas turi toliau nurodytus papildomus padalinius, veikiančius kaip skyriai:

Konkurencijos ir vartotojų apsaugos teismas (lenk. *Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów*), kurio veiklos sričiai priklauso nagrinėti bylas, susijusias su monopolinės praktikos prevencija ir energetikos reglamentavimo atvejais;

ES prekių ženklų ir pramoninio dizaino teismas (lenk. *Sąd Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych*), nagrinėjantis bylas dėl pramoninio dizaino ir prekių ženklų pažeidimų, gresiančių pažeidimų arba pažeidimų nebuvimo, Bendrijos pramoninio dizaino paskelbimo negaliojančiu, prekių ženklo galiojimo pabaigos ar paskelbimo negaliojančiu, taip pat dėl prekių ženklo pažeidimo padarinių.

Be to, 2010 m. sausio 1 d. Liublino apylinkės teismas buvo paskirtas kompetingam nagrinėti bylas, priklausančias kitų apylinkių teismų jurisdikcijai, kai vykdoma elektroninė mokėjimo įsakymo procedūra.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Paprastai jurisdikciją nagrinėti civilines bylas pirmąja instancija turi apylinkių teismai. **Apylinkių teismai** turi jurisdikciją nagrinėti visas bylas, išskyrus tas, kurios teisės aktais (Civilinio proceso kodekso 16 ir 507 straipsniais) yra priskirtos apygardų teismams.

Apygardų teismai turi jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti Civilinio proceso kodekso 17 straipsnyje išvardytas bylas, t. y.:

1) bylas dėl neturtinių teisių ir turtinių reikalavimų, reiškiamų kartu su tomis teisėmis, išskyrus [☞ bylas, kuriose nustatoma arba ginčijama vaiko kilmė, bylas dėl vaiko kilmės iš tėvo pripažinimo panaikinimo ir dėl įvaikinimo panaikinimo](#);

2) bylas dėl [☞ autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos](#), taip pat bylas dėl [☞ išradimų, naudingųjų modelių](#), pramoninio dizaino, prekių ženklų, geografinių nuorodų ir integratorių topografijos, bylas dėl kitų nematerialių turtinių teisių apsaugos;

3) ieškinius pagal [☞ spaudos teisę](#);

4) bylas dėl turtinių teisių, kurių ginčo dalyko vertė viršija septyniasdešimt penkis tūkstančius zlotų, išskyrus [☞ bylas dėl išlaikymo](#), bylas dėl [☞ teisės naudotis turtu pažeidimo](#), bylas dėl sutuoktinių [☞ turto atskyrimo nustatymo](#), bylas dėl [☞ žemės registro turinio suderinimo](#) su faktiniu juridiniu statusu, taip pat bylas, nagrinėjamas vykdamas [☞ elektroninę mokėjimo įsakymo procedūrą](#);

5) bylas dėl teismo sprendimo paskelbimo vietoje rezoliucijos siekiant padalyti kooperatyvą;

6) bylas dėl juridinių subjektų ar organizacinių padalinių, kurie nėra juridiniai asmenys, tačiau jiems įstatymais suteiktas juridinio asmens statusas, valdymo organų rezoliucijų panaikinimo, paskelbimo negaliojančiomis arba jų nebuvimo nustatymo;

7) bylas dėl nesąžiningos konkurencijos prevencijos ir kovos su ja;

8) bylas dėl [☞ žalos, padarytos paskelbiant neteisėtą galutinį teismo sprendimą](#), atlyginimo.

Be to, **apygardų teismų** jurisdikcijai, pavyzdžiui, priklauso:

1) bylos dėl nedarbingumo;

2) bylos dėl ginčų dėl valstybinių įmonių veiklos vykdymo: tarp įmonės valdybos ir įmonės direktoriaus, tarp įmonės valdymo organų ir jos steigimo organų, tarp įmonės valdymo organų ir jos priežiūrą vykdančio organo;

3) bylos dėl užsienio teismų sprendimų pripažinimo ir jų paskelbimo vykdytinais (Civilinio proceso kodekso 11481 ir 11511 straipsniai).

Bylose dėl turtinių teisių ieškovas privalo ieškinyje nurodyti ginčo dalyko vertę, jeigu ginčo dalykas nėra konkreti pinigų suma.

Bylose dėl piniginių reikalavimų, net jeigu jie iškeliami kaip kito reikalavimo alternatyva, nurodyta pinigų suma reiškia ginčo dalyko vertę.

Kitose bylose dėl turto ieškovas privalo nurodyti ginčo dalyko vertę, ieškinyje išreikšdamas ją pinigų suma, kaip nurodyta Civilinio proceso kodekso 20–24 straipsniuose.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Žr. 2 dalį.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Lenkijos Civilinio proceso kodekse skiriama keturių rūšių teismo jurisdikcija: bendroji (27–30 straipsniai), alternatyvioji (31–37 straipsniai), išimtinė (38–42) ir specialioji (43–46 straipsniai).

Teritorinė jurisdikcija išsamiai aprašyta 2.2.1–2.2.3 dalyse.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Bendroji teritorinė jurisdikcija

Ieškiniai turi būti teikiami pirmosios instancijos teismui, kurio teritorinei jurisdikcijai priklauso atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta (Civilinio proceso kodekso 27 straipsnis).

Pagal Civilinio kodekso 25 straipsnį fizinio asmens nuolatinė gyvenamoji vieta yra gyvenvietė arba miestas, kur asmuo būna, ketindamas ten nuolat pasilikti. Jeigu atsakovas Lenkijoje negyvena, bendroji jurisdikcija nustatoma pagal jo buvimo vietą, o jeigu ta vieta nežinoma arba yra ne Lenkijoje, ieškiniai turi būti teikiami pagal paskutinę nuolatinę atsakovo gyvenamąją vietą Lenkijoje.

Ieškiniai valstybės išdo atžvilgiu turi būti teikiami teismui, kurio jurisdikcijai priklauso organizacinio padalinio, su kuriuo susijęs ginčas, registruotoji būstinė.

Jeigu valstybės išdui atstovauja Lenkijos Respublikos generalinė prokuratūra (lenk. *Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej*), ieškiniai turi būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso Generalinės prokuratūros padalinio, atsakingo už organizacinį padalinį, su kuriuo susijęs ginčas, registruotoji būstinė.

Ieškiniai kitų juridinių asmenų ir kitų subjektų, kurie nėra fiziniai asmenys, atžvilgiu turi būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso jų registruotoji būstinė (Civilinio proceso kodekso 30 straipsnis).

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimty

Žr. 2.2.2.1 dalį.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Alternatyvioji teritorinė jurisdikcija leidžia ieškovui tam tikrais atvejais pasirinkti teismą. Tada ieškovas gali pateikti ieškinį bendrosios kompetencijos teisme arba kitame Civilinio proceso kodekso 32–371 straipsniuose nurodytame teisme.

Alternatyvioji teritorinė jurisdikcija numatyta šiais atvejais:

kai teikiami reikalavimai dėl išlaikymo ir dėl vaiko kilmės nustatymo ir su jais susiję reikalavimai – ieškiniai gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso reikalavimo teisę turinčios šalies nuolatinė gyvenamoji vieta;

kai teikiamas turinis reikalavimas verslo subjektui – ieškiniai gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso to subjekto būstinė arba padalinys, jeigu reikalavimas yra susijęs su tos būstinės arba padalinio veikla. Tačiau tai netaikoma byloms, kuriose pagal teisės aktus valstybės išdui atstovauja Valstybės išdo generalinė prokuratūra;

kai siekiama nustatyti susitarimo buvimą, priversti jį įvykdyti, jį panaikinti arba paskelbti negaliojančiu, taip pat gauti žalos atlyginimą dėl susitarimo neįvykdymo arba netinkamo įvykdymo – ieškiniai gali būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ginčijamo susitarimo įvykdymo vieta; jeigu kyla abejonių, susitarimo įvykdymo vieta turėtų būti patvirtinta dokumentu;

kai reiškiamas deliktinis reikalavimas – ieškiniai gali būti teikiami teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje įvyko žalą sukėlęs įvykis;

kai siekiama, kad būtų sumokėta už bylos tvarkymą mokėtina suma, – ieškiniai gali būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vieta, kurioje teisinis atstovas tvarkė bylą;

kai teikiamas reikalavimas dėl nekilnojamojo turto nuomos (lenk. *najem* arba *dzierżawa*) – ieškiniai gali būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nekilnojamojo turto buvimo vieta;

kai reikalavimas teikiamas šaliai, turinčiai įsipareigojimą pagal paprastąjį vekselį arba čekį – ieškiniai gali būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso mokėjimo vieta. Kelioms šalims, turinčioms įsipareigojimų pagal paprastąjį vekselį arba čekį, gali būti teikiamas ieškinyis teisme, kurio jurisdikcijai priklauso mokėjimo vieta, arba asmens, akceptavusio arba išdavusio paprastąjį vekselį ar čekį, bendrosios kompetencijos teisme;

kai teikiami reikalavimai, susiję su darbo teise – ieškiniai gali būti teikiami teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje yra, buvo arba bus atliekamas darbas, arba teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje yra su darbo santykiais susijusi įstaiga (Civilinio proceso kodekso 461 straipsnio 1 dalis).

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Teismo **išimtinė jurisdikcija** reiškia, kad bylą gali nagrinėti tik kodekse nurodytas teismas. Išimtinė jurisdikcija numatyta šiais atvejais:

kai byla susijusi su nuosavybe ar kitomis daiktinėmis (lot. *in rem*) teisėmis į nekilnojamąjį turtą, taip pat su teise naudotis nekilnojamuoju turtu – ieškiniai gali būti teikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nekilnojamojo turto buvimo vieta; jeigu ginčo dalykas yra žemės servitutas, jurisdikcija nustatoma pagal suvaržyto turto buvimo vietą;

kai byla susijusi su paveldėjimu, privaloma paveldėjimo dalimi, testamentu paliktu turtu, nurodymais ar kitomis testamentinės valios sąlygomis – ieškiniai teikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso testatoriaus paskutinė nuolatinė gyvenamoji vieta, o jeigu testatoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos Lenkijoje neįmanoma nustatyti – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso palikimo arba jo dalies buvimo vieta;

kai byla susijusi su naryste kooperatyve, bendrijoje, įmonėje ar asociacijoje – ieškiniai gali būti teikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso registruotoji būstinė;

kai byla susijusi su santuokiniais ryšiais – ieškiniai gali būti teikiami tik teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje buvo paskutinė sutuoktinių gyvenamoji vieta, jei bent vieno iš jų nuolatinė gyvenamoji vieta vis dar yra toje jurisdikcijoje. Jeigu tokio pagrindo nėra, išimtinę jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, o jeigu nėra ir to pagrindo, tai išimtinę jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta;

kai byla susijusi su tėvų ir vaikų santykiais, taip pat įvaikintojo ir įvaikio santykiais – ieškiniai gali būti teikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu nėra pagrindų pateikti ieškinį pagal nuostatas dėl bendrosios jurisdikcijos.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Specialioji jurisdikcija reiškia, kad teismo jurisdikcija gali būti skirtingai apibrėžiama specialiuose teisės aktuose nurodytais atvejais:

Teisė pasirinkti teismą suteikta ieškovui.

Jeigu jurisdikciją pagrįstai turi keli teismai arba jeigu ieškinyis pateikiamas kelioms šalims, kurių atžvilgiu pagal teisės nuostatas dėl bendrosios jurisdikcijos yra kompetentingi įvairūs teismai. Ta pati nuostata taikytina, jeigu nekilnojamasis turtas, kurio buvimo vieta yra pagrindas teismo jurisdikcijai nustatyti, yra kelių teismų jurisdikcijų teritorijose.

Teisė pasirinkti teismą suteikta abiem šalims pagal susitarimą arba bendrą prašymą.

Šalys gali raštu susitarti jau esamą ginčą arba ateityje galinčius kilti ginčus dėl konkrečių teisinių santykių spręsti pirmosios instancijos teisme, kuris pagal teisės aktus neturi teritorinės jurisdikcijos. Tada tas teismas turės išimtinę jurisdikciją, jeigu šalys nesutarė kitaip ir jeigu ieškovas nepateikė ieškinio pagal elektroninę mokėjimo įsakymo procedūrą. Šalys taip pat gali rašytiniu susitarimu apriboti ieškovo teisę pasirinkti iš kelių teismų, kompetentingų spręsti tokius ginčus.

Tačiau šalys negali pakeisti išimtinės jurisdikcijos.

Susitarimai dėl teismo jurisdikcijos turi būti sudaryti rašytine forma. Jie gali būti materialinės teisės susitarimo dalis (jurisdikcijos nuostata) arba gali būti sudaryti kaip atskiras susitarimas.

Darbo teisės ir socialinės apsaugos bylose kompetentingas teismas bendru šalių prašymu gali perduoti bylą nagrinėti kitam, lygiaverčiam teismui, nagrinėjančiam darbo teisės ir socialinės apsaugos bylas, jeigu tai yra pateisinama skubumo priežastimis.

Kompetentingą teismą skiria aukštesnysis teismas arba Aukščiausiasis Teismas.

Jeigu kompetentingas teismas dėl kokios nors kliūties negali nagrinėti bylos arba atlikti kito veiksmo, atitinkamas aukštesnysis teismas skiria kitą teismą.

Tokio paskyrimo priežastis gali būti tik kliūtis, neleidžianti nagrinėti bylos, pvz., teisėjo nušalinimas arba *force majeure*.

Aukščiausiasis Teismas privalo paskirti teismą, kuriame turi būti pateikiamas ieškinyis, jeigu teritorinės jurisdikcijos negalima nustatyti pagal kodeksą, remiantis bylos aplinkybėmis (Civilinio proceso kodekso 45 straipsnis).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Specializuoti teismai yra administraciniai teismai (lenk. *sądy administracyjnej*) ir karo teismai (lenk. *sądy wojskowej*).

Karo teismų veikla reglamentuojama 1997 m. rugpjūčio 21 d. Karo teismų veiklos organizavimo įstatymu. Paprastai šie teismai nagrinėja baudžiamąsias bylas Lenkijos karinėse pajėgose. Kitos bylos jų jurisdikcijai gali būti perduodamos tik įstatymu.

Administracinių teismų veikla reglamentuojama 2002 m. liepos 25 d. Administracinių teismų veiklos organizavimo įstatymu. Administraciniai teismai vykdo teisingumą stebėdami viešojo administravimo institucijų veiklą ir spręsdami vietos valdžios institucijų ir vyriausybinių administracinių institucijų ginčus dėl kompetencijos ir ginčus dėl jurisdikcijos. Negalima atmesti galimybės, kad išimtiniais atvejais administracinis teismas, vykdydamas savo priežiūros pareigas viešojo administravimo institucijų veiklos atžvilgiu, gali priimti sprendimą civilinėje byloje.

Susijusios nuorodos

Teisingumo ministerija

<https://www.ms.gov.pl/en/about-the-ministry-of-justice/>

Lenkijos bendrosios kompetencijos teismų sąrašas (adresų informacija)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismų tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Rumunija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Rumunijoje be bendrosios kompetencijos teismų dar yra specializuoti skyriai arba kolegijos, sprendžiantys ginčus tam tikrose bylose.

Pagal Įstatymo Nr. 304/2004 dėl teisingumo organizavimo nuostatas Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas (rum. *Înalta Curte de Casație și Justiție*) turi 4 skyrius – I-ąjį civilinių bylų skyrių, II-ąjį civilinių bylų skyrių, Baudžiamųjų bylų skyrių, Administracinių ir mokestinių ginčų skyrių – devynių teisėjų kolegiją ir bendruosius skyrius, kiekvienas iš jų turi savo jurisdikciją. Apeliaciniai teismai, specializuoti teismai arba atitinkamai atvejais apylinkių teismai turi specializuotus skyrius arba kolegijas civilinėms byloms, baudžiamosioms byloms, su vaikais ir šeimos reikalais susijusioms byloms, administracinių ir mokestinių ginčų byloms, su darbo ginčiais ir socialiniu draudimu, įmonėmis, prekybos registru, nemokumu, nesąžininga konkurencija susijusioms byloms, jūrų ir upių teisės byloms nagrinėti. Sprendimams minėtoje bylose priimti prireikus gali būti steigiami specializuoti teismai.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Įprasta civilinių bylų nagrinėjimo procedūra išdėstyta Civilinio proceso kodekse. Jo nuostatos taip pat taikomos kitoms byloms, jeigu įstatymuose, kuriais jos reglamentuojamos, nenumatyta kitaip.

Civilinio proceso kodekso 94–97 straipsniuose reglamentuojama dalykinė jurisdikcija, susijusi su civilinių bylų teismų nagrinėjamosiomis bylomis.

Kadangi apylinkių teismai yra *pirmosios instancijos teismai*, jie nagrinėja toliau nurodytas bylas, įskaitant ieškinius, kurie gali (negali) būti įvertinami pinigais: ieškinius, kurie pagal *Civilinį kodeksą priklauso globos ir šeimos bylų teismui*;

ieškinius, susijusius su civilinės būklės įrašų registravimu;

ieškinius, susijusius su daugiaaukščių pastatų / butų / erdvių, kuriuos kaip atskirus vienetus nuosavybės teise turi skirtingi asmenys, administravimu ir su teisiniais santykiais, kuriuos būstų savininkų asociacijos palaiko su kitais fiziniais ar juridiniais asmenimis;

ieškinius dėl iškeldinimo;

ieškinius, susijusius su bendromis sienomis ir tranšėjomis, atstumu tarp pastatų ir sodinių, servitutais, suvaržymais, kitais nuosavybės teisių apribojimais;

ieškinius, susijusius su ribų ir jų žymėjimo pakeitimais;

ieškinius, kuriais siekiama apsaugoti teisę naudotis turtu;

ieškinius, susijusius su teigiamomis ar neigiamomis prievolėmis, kurių negalima išreikšti pinigais;

ieškinius, susijusius su teisiniu padalijimu, neatsižvelgiant į atitinkamą vertę;

kitus ieškinius, kurie gali būti išreikšti pinigais, iki 200 000 RON imtinai, neatsižvelgiant į šalių teisę kreiptis į teismą.

Apylinkių teismai nagrinėja apeliacine tvarka apskųstus jurisdikciją turinčių valdžios institucijų ir kitų jurisdikciją turinčių įstaigų sprendimus. Apylinkių teismai taip pat nagrinėja visus kitus ieškinius, kurie teisės aktais priskiriami jų jurisdikcijai.

Specializuoti teismai:

jie, kaip *pirmosios instancijos teismai*, nagrinėja visus ieškinius, kurie pagal teisės aktus nėra priskirti kitų teismų jurisdikcijai;

kaip apeliaciniai teismai, jie nagrinėja apeliacine tvarka apskųstus pirmosios instancijos teisėjų priimtus sprendimus;

kaip peržiūros teismai, jie nagrinėja teisės aktuose konkrečiai nurodytas bylas;

jie taip pat nagrinėja visus kitus ieškinius, kurie teisės aktais priskiriami jų jurisdikcijai.

Apeliaciniai teismai nagrinėja šias bylas:

kaip pirmosios instancijos teismai, jie nagrinėja ieškinius, susijusius su administraciniais ir mokestiniais ginčiais;

kaip apeliaciniai teismai, jie nagrinėja apeliacine tvarka apskųstus specializuotų teismų pirmąją instanciją priimtus sprendimus;

kaip peržiūros teismai, jie nagrinėja teisės aktuose konkrečiai nurodytas bylas;

jie taip pat nagrinėja visus kitus ieškinius, kurie teisės aktais priskiriami jų jurisdikcijai.

Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas nagrinėja šias bylas:

kasacine tvarka apskųstas apeliacinių teismų nutartis ir kitas nutartis teisės aktuose numatytais atvejais;

peržiūras, kuriomis siekiama formuoti teisinę praktiką;

su ankstesne nutartimi susijusius prašymus paaiškinti tam tikrus teisinius klausimus;

visus kitus pareiškimus, kurie teisės aktais priskiriami jo jurisdikcijai.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Rumunijos civilinių bylų teismų sistemoje skiriami žemesnieji ir aukštesnieji teismai, turintys dalykinę jurisdikciją, paskirstytą tarp įvairaus rango teismų pagal funkcinius (pareigos pobūdžio) ir procesinius kriterijus (ginčo vertę, dalyką ar pobūdį).

Buvo atlikti tam tikri su jurisdikcija susiję Civilinio proceso kodekso pakeitimai ir specializuoti teismai tapo visavertę jurisdikciją turinčiais teismais, pirmąją instanciją nagrinėjančiais bylas iš esmės. Apylinkių teismų jurisdikcijai priklauso nagrinėti ieškinius dėl nedidelių sumų ir (arba) nesudėtingus ieškinius, kurie praktikoje yra labai dažni.

Apeliaciniai teismai turi jurisdikciją daugiausia nagrinėti apeliacinius skundus, o Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas yra bendrosios kompetencijos peržiūros teismas, užtikrinantis vienodą teisės aiškinimą ir taikymą nacionaliniu lygmeniu.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Taisyklės dėl Rumunijos civilinių bylų teismų sistemos teritorinės jurisdikcijos nustatytos Civilinio proceso kodekso 107 ir tolesniuose straipsniuose.

Pagal bendrą taisyklę ieškinyje pateikiamas atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos arba buveinės teisme.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Galioja specialios taisyklės dėl teritorinės jurisdikcijos:

jeigu atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė nėra žinoma, ieškinyje pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo faktinė gyvenamoji vieta arba atstovybė, o jeigu jos nežinomos, tada – teisme, kuriame yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba buveinė, arba faktinė gyvenamoji vieta, arba atstovybė;

ieškiny privatinės teisės reglamentuojamam juridiniam asmeniui taip pat gali būti pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso viena iš juridinio asmens statuso neturinčių juridinio asmens patronuojamųjų įmonių;

ieškiny asociacijai, įmonei ar kitam subjektui, neturinčiam juridinio asmens statuso, gali būti pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso asmuo, kuriam subjekto narių susitarimu pavestas subjekto valdymas ar administravimas; nesant tokio asmens, ieškiny gali būti pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso bet kuris iš atitinkamo subjekto narių;

ieškiniai valstybei, centrinės ir vietos valdžios institucijoms ir įstaigoms ir kitiems viešosios teisės reglamentuojamiems juridiniams asmenims gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba buveinė, arba teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo buveinė.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Rumunijos Civilinio proceso kodekse numatytos alternatyviosios jurisdikcijos taisyklės (113–115 straipsniai). Taigi, teritorinę jurisdikciją taip pat turi toliau nurodyti teismai:

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta (prašymai nustatyti vaiko kilmę);

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo-kreditoriaus nuolatinė gyvenamoji vieta (išlaikymo prievolės);

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso sutartinės prievolės įvykdymo vieta, kaip numatyta susitarime;

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso turto buvimo vieta (nuomos, žemės registracijos, pagrindimo, įrašų ištaisymo atvejai);

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso išvykimo arba atvykimo vieta (vežimo sutartys);

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso mokėjimo vieta (įsakomieji vekseliai, čekiai, paprastieji vekseliai ar kiti vertybiniai popieriai);

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta (kai siekiama atlyginti žalą vartotojams, sudariusiems sutartis su profesionaliais veiklos vykdytojais);

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso delikto padarymo arba žalos atsiradimo vieta, kai ieškiniai susiję su prievolėmis, kylančiomis iš tokių veiksmų.

Kai atsakovas nuolat vykdo profesinę, žemės ūkio, prekybinę, pramoninę ar panašią veiklą ne savo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje, ieškinį taip pat galima pateikti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso veiklos vykdymo vieta, kai tai susiję su toje vietoje atsirandančiomis arba ten vykdytinomis piniginėmis prievolėmis. Draudimo bylose ieškiniai dėl žalos atlyginimo taip pat gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso apdraustojo asmens nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė, apdrausto turto buvimo vieta arba draudžiamoji įvykio vieta.

Jurisdikcijos pasirinkimas pagal sutartį laikomas niekiniu, jeigu jis įtvirtinamas prieš atsirandant teisei į žalos atlyginimą, o jeigu byla susijusi su privalomu civilinės atsakomybės draudimu, nukentėjusi trečioji šalis tiesioginį procesą gali pradėti ir teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nukentėjusios trečiosios šalies nuolatinė gyvenamoji vieta arba buveinė.

Teismas, kurio jurisdikcijai priklauso saugomo asmens nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta, priima nutartį dėl teritorinės jurisdikcijos nagrinėti prašymus skirti fizinių asmenų apsaugą, kurie pagal Civilinį kodeksą priklauso globos ir šeimos bylų teismo jurisdikcijai. Kai kreipiamasi globos ir šeimos bylų teismo leidimo atlikti teisinius veiksmus (susijusius su turtu), jurisdikciją taip pat turi turto buvimo vietos teismas. Šiuo atveju globos ir šeimos bylų teismas, priėmęs sprendimą, perduoda sprendimo kopiją globos ir šeimos bylų teismui, kurio jurisdikcijai priklauso saugomo asmens nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta. Pareiškimas dėl santuokos nutraukimo priklauso apylinkės teismo, kuriame yra paskutinis bendras sutuoktinių būstas, jurisdikcijai. Jeigu sutuoktiniai bendro būsto neturi arba jeigu nė vienas iš jų nebegyvena vietoje, kuri priklauso apylinkės teismo jurisdikcijai ir kurioje yra bendras būstas, jurisdikciją turi apylinkės, kurioje yra atsakovo būstas, teismas. Jeigu atsakovas negyvena Rumunijoje, o Rumunijos teismai turi tarptautinę jurisdikciją, jurisdikciją turi ieškovo būsto buvimo vietos teismas. Jeigu nei ieškovas, nei atsakovas negyvena Rumunijoje, šalys gali susitarti pateikti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo bet kuriam Rumunijoje esančiam apylinkės teismui. Jeigu tokio susitarimo nėra, pareiškimas dėl santuokos nutraukimo gali būti teikiamas 5-osios apylinkės Bukarešto apylinkės teismui (Civilinio proceso kodekso 914 straipsnis).

Pareiškimai dėl individualių darbo ginčų sprendimo teikiami specializuotam teismui, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba darbo vieta (Įstatymo Nr. 53/2003 – Darbo kodekso 269 straipsnis).

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Taisyklės, kuriomis nustatyta išimtinė teritorinė jurisdikcija, yra išdėstytos Civilinio proceso kodekso 117–121 straipsniuose. Taigi:

ieškiniai dėl teisių į nekilnojamąjį turtą pateikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso turto buvimo vieta. Jeigu turto buvimo vieta priklauso kelių teismų

jurisdikcijai, ieškiny pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta, jeigu ji yra kurioje nors iš šių jurisdikcijų, o jeigu ji nepriklauso nė vienas iš šių jurisdikcijų, tada ieškiny pateikiamas bet kuriam iš turto buvimo vietos teismų. Minėtos nuostatos taip pat taikomos prašymams apsaugoti teises naudotis turtu, prašymams pažymėti ribas, prašymams apriboti teisę į nekilnojamąjį turtą ir prašymams atlikti teisminį turto padalijimą, jeigu nepadalyta bendroji nuosavybė kyla ne iš paveldėjimo santykių;

paveldėjimo bylose, kol nėra atskirta nepadalyta bendroji nuosavybė, paskutinės mirusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti:

ieškinius dėl testamentinės valios vykdymo galiojimo;

ieškinius dėl paveldėjimo, jo mokesčių ir mokesčių, susijusių su galimais paveldėtojų ieškiniiais vienas kitam;

mirusiojo testamentinės išskirtinės gavėjų ir (arba) kreditorių ieškinius bet kuriam iš jo paveldėtojų ar testamentinio vykdytojų;

išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius, susijusius su įmonėmis, kol nebaigtas likvidavimo ir (arba) išregistravimo procesas, turi įmonės pagrindinės buveinės vietos teismas;

išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius, susijusius su nemokumu ir (arba) kreditorių susitarimais, turi skolininko buveinės specializuotas teismas;

profesionalaus veiklos vykdytojo ieškiniai vartotojui gali būti pateikiami tik vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Šalys gali raštu arba, ginčo metu, žodiniu pareiškimu teisme susitarti, kad bylas, susijusias su turtu ar kitomis teisėmis, kurias jos gali turėti, turėtų nagrinėti kiti teismai negu tie, kurie turėtų teritorinę jurisdikciją, nebent jie turi išimtinę jurisdikciją. Kai ginčas susijęs su vartotojų teisių apsauga, taip pat kitais teisės aktuose numatytais atvejais šalys gali susitarti dėl jurisdikcijos pasirinkimo tik po to, kai kyla teisė į kompensaciją, priešingu atveju susitarimas laikomas niekiniu (Civilinio proceso kodekso 126 straipsnis).

Pagalbiniai, papildomi ir atsiktiniai prašymai teikiami teismui, kuris turi jurisdikciją pagrindinio ieškinio atžvilgiu, net jeigu jie priklauso kito teismo dalykinei jurisdikcijai arba teritorinei jurisdikcijai, išskyrus atvejus, kai ieškiniai susiję su nemokumu arba kreditorių susitarimais. Šios nuostatos taip pat taikomos tada, kai jurisdikcija nagrinėti pagrindinį ieškinį yra nustatyta teisės aktais ir priskirta specializuotam skyriui arba kolegijai. Jeigu teismas turi išimtinę jurisdikciją vienos iš šalių atžvilgiu, šis teismas turi išimtinę jurisdikciją visų šalių atžvilgiu (Civilinio proceso kodekso 123 straipsnis).

Be to, pagal Civilinio proceso kodekso 124 straipsnio nuostatas teismas, turintis jurisdikciją priimti sprendimą dėl pagrindinio ieškinio, taip pat priima nutartis dėl atsiliepimų į ieškinį ir išimčių, išskyrus prejudicinius klausimus, priklausančius kito teismo išimtinę jurisdikcijai, o procesinius incidentus nagrinėja teismas, kuriam apie juos pranešama.

Šalys arba teisėjas bet kuriuo proceso etapu gali iškelti klausimą dėl bendrų teismo jurisdikcijos nebuvimo pagrindų. Klausimas dėl dalykinės jurisdikcijos nebuvimo ir dėl teritorinės jurisdikcijos, susijusios su viešąja tvarka, nebuvimo turi būti iškeltas pirmajame posėdyje, į kurį šalys gavo tinkamus pirmojo teismo

šaukimus, o su privačiu nurodymu susijusios jurisdikcijos nebuvimo klausimą gali iškelti tik atsakovas, pateikdamas atsiliepimą į ieškinį, o jeigu atsiliepimas į ieškinį nėra privalomas – vėliausiai pirmajame posėdyje, į kurį šalys gavo tinkamus pirmojo teismo šaukimus. Jeigu jurisdikcijos nebuvimas nesusijęs su viešąja tvarka, jurisdikcijos neturinčiame teisme ieškinį pateikusi šalis negali prašyti, kad būtų paskelbtas jurisdikcijos nebuvimas (naujojo Civilinio proceso kodekso 130 straipsnis).

Kai sprendžiami tarpvalstybinių padarinių turintys civiliniai ginčai ir kai byla susijusi su teisėmis, kuriomis šalys gali laisvai naudotis pagal Rumunijos teisę, jeigu šalys sudarė galiojantį susitarimą, kad Rumunijos teismai turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl dabartinių ar galimų su šiomis teisėmis susijusių ginčų, Rumunijos teismai yra vieninteliai teismai, turintys jurisdikciją priimti sprendimus šiose bylose. Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, Rumunijos teismas, į kurį šaukiamas atsakovas, turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl ieškinių, jeigu atsakovas atvyksta į teismą ir pateikia atsiliepimą į ieškinį dėl bylos esmės, pirmajame teisme nagrinėjamoje byloje iki įrodymų rinkimo etapo pabaigos nepateikdamas prašymo taikyti išimtį dėl jurisdikcijos nebuvimo. Dviem minėtaisiais atvejais Rumunijos teismas gali palikti ieškinį nenagrinėtą, jeigu iš bylos aplinkybių aišku, kad ginčas neturi esminio ryšio su Rumunija (naujojo Civilinio proceso kodekso 1066 straipsnis).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Žr. atsakymus į klausimus Nr. 1, 2, 2.1., 2.2., 2.2.2.1., 2.2.2.2.

Paskutinis naujinimas: 13/06/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (SI) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Jurisdikcija - Slovėnija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Slovėnijoje civilinius ginčus pirmąją instanciją nagrinėja vietos teismai (slov. *okrajna sodišča*) ir apygardos teismai (slov. *okrožna sodišča*). Jie priima sprendimus visose įprastose civilinės teisės bylose ir ginčiuose (priteisti kompensaciją, nagrinėti turtinius ir šeimos ginčus ir t. t.). Toliau aptariami vietos ir apygardos teismų teisingumo skirtumai.

Pavyzdžiui, komercinės teisės bylas pirmąją instanciją nagrinėja ir sprendimus jose priima tik apygardos teismai. Komerciniai ginčai yra tokie ginčai, kuriuose abi civilinės bylos šalys yra įmonės, institucijos (įskaitant valdžios institucijas), kooperatyvai, valstybė arba savivaldos teisės turinčios vietos bendruomenės. Prie komercinių ginčų taip pat priskiriami ginčai, susiję su individualių įmonių, besiverčiančių komercine veikla, ir įmonės, institucijos (įskaitant valdžios institucijas), kooperatyvo, valstybės arba savivaldos teisės turinčios vietos bendruomenės teisiniais santykiais.

Įstatymuose nustatyta, kad darbo ginčai teisingi darbo teismams (slov. *delovna sodišča*) ir socialiniams teismams (slov. *socialna sodišča*), net jeigu byloje sprendžiamas civilinis ginčas. Darbo ginčai yra susiję su darbdavio ir darbuotojo santykiais ir iš darbo santykių kylančių teisių ir pareigų pažeidimu. Darbo teismai priima sprendimus pavieniauose darbo ginčiuose (dėl darbo santykių kylančius ginčai; ginčai, susiję su iš tokių santykių kylančiomis turtinėmis teisėmis), kolektyviniuose darbo ginčiuose (ginčai, kuriuose viena iš šalių paprastai yra profesinė sąjunga arba kita darbuotojų interesams atstovaujanti institucija), ginčiuose, susijusiuose su streikų teisėtumu, ir ginčiuose, susijusiuose su darbuotojo teisėmis dalyvauti valdant įmonę. Socialiniai teismai priima sprendimus dėl teisių, kylančių iš negalios ir pensijų draudimo, sveikatos draudimo ir draudimo nuo nedarbo, dėl teisės į šeimos ir socialines išmokas.

Teisingumo klausimas iškyla tik iškėlus bylą arba pareiškus ieškinį teisme (prieš pradėdamas nagrinėti bylą ir priimdamas sprendimą teismas pirmiausia nustato, ar byla jam teisinga), todėl asmenims rekomenduojama pasikonsultuoti su teisininku ir taip sutaupyti laiko. Kad ir kokį procesą pradėtų teismas, jis visada turi atkreipti dėmesį į teisingumo klausimą ir įsitikinti, kad byla nėra teisinga jokiame kitame subjektui (pvz., administracinei įstaigai). Jei teismas nustato priešingai, jis turėtų atsisakyti priimti ieškovo ieškinį; dėl šios priežasties šalis be reikalo sugaišta daug laiko ir patiria daugiau išlaidų.

Informacijos apie teismų struktūrą, vietą ir teisingumą taip pat galima rasti Slovėnijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo (slov. *Vrhovno sodišče Republike Slovenije*) svetainėje (<http://www.sodisce.si/>).

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Ieškinį galima pareikšti bet kuriame Slovėnijos teisme, tačiau kiekvienas ieškinį pareiškiantis asmuo turėtų atkreipti dėmesį į *ratione materiae* (t. y. kuris teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės) ir teritorinį teisingumą. Pagrindinę informaciją, įskaitant visų Slovėnijos vietos ir apygardos teismų adresus, galima rasti Slovėnijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo (slov. *Vrhovno sodišče Republike Slovenije*) svetainėje (<http://www.sodisce.si/>).

Slovėnijoje bylas pirmąją instanciją iš esmės nagrinėja ir sprendimus dėl konkretaus šalies ieškinių priima vietos ir apygardos teismai. Toliau nurodyti du kriterijai yra lemiami nusprendžiant, kuris teismas nagrinės bylą: ieškinių suma (ginčo dalykas) ir ginčijamų santykių teisinis pagrindas (ginčo turinys ir dalykas).

Paprastai apygardos teismas nagrinėja svarbesnius ginčus, kai ginčo dalykas yra didelės vertės, ginčas turi didelę reikšmę šalies gyvenimui arba kai ginčas teisiniu požiūriu yra sudėtingas, nes teismai priimdami sprendimą turi pareigą taikyti įstatymus, kuriais reglamentuojami sudėtingi ir opūs teisiniai klausimai (pvz., santuokos nutraukimas, vaiko išlaikymas).

Aukštesnieji teismai (slov. *višja sodišča*), kurių Slovėnijoje yra keturi, sprendimus priima antrąją instanciją. Tokiame teisme tiesiogiai pareikšti ieškinių negalima. Aukštesnieji teismai nagrinėja apeliacinius skundus dėl vietos ir apygardos teismų sprendimų; jie taip pat nagrinėja savo veiklos teritorijoje esančių vietos ir apygardos teismų ginčus dėl teisingumo.

Slovėnijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas nagrinėja apeliacinius skundus dėl aukštesniųjų teismų sprendimų, visų pirma sprendimus dėl peržiūros ir prašymų apsaugoti teisėtus interesus. Norėdama pasinaudoti išimtinėmis teisių gynimo priemonėmis, suinteresuotoji šalis turi pasisamdyti advokatą; pagal įstatymą Aukščiausiajame Teisme konkrečius procesinius veiksmus gali atlikti tik atitinkamą kvalifikaciją turintys teisininkai.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Kaip nurodyta pirmiau, bylas pirmąją instanciją nagrinėja vietos ir apygardų teismai; tačiau šių dviejų rūšių teismai nėra susaistyti griežtais hierarchiniais ryšiais. Teisingumas nustatytas įstatyme, tačiau apskritai apygardos teismai paprastai nagrinėja sudėtingesnes teises bylas.

Civilinio proceso įstatyme (slov. *Zakon o pravdnem postopku*, ZPP) nustatyta, kad vietos teismai, kurių Slovėnijoje iš viso yra 44, nagrinėja šias bylas:

ieškinius dėl turto, jeigu ginčo dalyko vertė neviršija 20 000 EUR;

ginčus, susijusius su turto valdymo teisės pažeidimu padarant žalą;

ginčus, susijusius su servitutu ir apsunkinimu;

ginčus, susijusius su nuomos teisiniais santykiais.

Vietos teismai taip pat nagrinėja bylas dėl teisinės pagalbos, kurių pagal įstatymą negali nagrinėti joks kitas teismas, taip pat kitas įstatyme nustatytas bylas.

Apygardos teismai, kurių Slovėnijoje yra 11, nagrinėja šias bylas:

ieškinius dėl turto, jeigu ginčo dalyko vertė viršija 20 000 EUR;

ginčus dėl tėvystės ar motinystės nustatymo ar nugunčijimo;

ginčus dėl santuokos;

ginčus, susijusius su teisinėmis išlaikymo pareigomis;

ginčus, susijusius su vaikų apsauga ir auginimu;

ginčus, susijusius su vaiko teise matytis su tėvais ir kitais asmenimis, kai jie išsprendžiami kartu su ginčais, susijusiais su vaikų apsauga ir auginimu;

ginčus, susijusius su autorių teisėmis, ir ginčus, susijusius su išradimų ir prekių ženklų apsauga ar naudojimu arba teise naudoti prekių ženklą, ir ginčus,

susijusius su konkurencijos apsaugos taisyklėmis;

komercinius ginčus;

ginčus, kylančius iš bankroto procedūros.

Liublianos apygardos teismas pagal išimtinio teritorinio teismo taisyklės pirmąją instanciją nagrinėja bylas dėl intelektinės nuosavybės teisių.

Apygardos teismams taip pat teisingi ieškiniai dėl tarptautinės teisinės pagalbos, teisinės pagalbos procesuose, kuriuose prašoma pripažinti užsienio teismo sprendimą, ir kitos įstatyme nurodytos bylos.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Iš esmės ieškinyje gali būti pareiškiamas bet kuriame pirmiau nurodytame Slovėnijos pirmosios instancijos teisme. Teismas, kuriame šalis pareiškia ieškinį, prieš pradėdamas nagrinėti bylą turi nustatyti, ar ji jam teisinga. Teismas, nustatęs, kad pagal teritorinio teismo taisyklės konkreči būda jam neteisinga, gali tai paskelbti ir perduoti bylą kitam teismui; tačiau jis bylą perduoti gali tik tuo atveju, jeigu priešinga šalis atkreipia teismo dėmesį į tai, kad byla jam neteisinga, o jeigu nustatoma, kad pagal išimtinio teritorinio teismo taisyklės byla nagrinėtina kitame teisme, jis turi pareigą bylą jam perduoti. Nepaisant šios taisyklės, galioja tam tikros bendros taisyklės, į kurias atsižvelgiama siekiant sumažinti išlaidas ir kuo greičiau išnagrinėti bylą. ZPP nustatyta taisyklė dėl bendrojo ir specialiojo teritorinio teismo; jis nustatomas atsižvelgiant į ginčo dalyką ir šalis. Tolesnėse dalyse šios taisyklės aptariamos išsamiau.

2.2.1 Bendroji teritorinio teismo taisyklė

Joje nustatyta, kad ieškinyje fiziniams arba juridiniams asmenims turi būti pareiškiamas atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos arba juridinio asmens registruotos buveinės vietos teisme. Jeigu pradedama byla prieš užsienio fizinį arba juridinį asmenį, bendrą teritorinę jurisdikciją turės fizinio asmens gyvenamosios vietos arba užsienio juridinio asmens filialo Slovėnijoje vietos teismas.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Tam tikrais atvejais ZPP suteikia bylos šalims galimybę pareikšti ieškinį kitame teisme nei tas, kuriam jis būtų teisingas pagal bendrąsias teritorinio teismo taisyklės. Konkrečiai nurodytais atvejais (atsižvelgiant į ginčo dalyką ar turinį) šalis gali pareikšti ieškinį tik tame teisme, kuris vienintelis gali nagrinėti atitinkamą bylą; šiuo atveju tai vadinama išimtinio teritorinio teismo taisykle.

Jeigu ieškovo pareiškia ieškinį teisme, kuriam byla pagal teritorinio teismo taisyklės neteisinga, apie tai yra paskelbiama ir byla perduodama ją nagrinėti galinčiam teismui, kuriame byla nagrinėjama toliau ir laikoma, kad ji buvo pradėta nagrinėti šiame teisme.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kaip jau minėta, tam tikrais atvejais pagal teritorinio teismo taisyklės byla gali būti nagrinėjama dviejuose teismuose. Tokiu atveju bylos šalis gali pasirinkti, kuriame teisme iškelti bylą (**pasirenkamasis teisingumas**).

Šios rūšies teisingumas reglamentuojamas Civilinio proceso įstatymo 49–65 straipsniuose; todėl toliau apibūdinamos tik pačios svarbiausios bylos ir bylos, turinčios didžiausią reikšmę suinteresuotųjų šalių gyvenimui.

Ginčus dėl sutuoktinio išlaikymo gali nagrinėti ne tik pagal bendrojo teritorinio teismo taisyklės tokią teisę turintis teismas, bet ir ieškovo (išlaikymo naudos gavėjo) nuolatinės gyvenamosios vietos teismas. Galimybę pasirinkti teismą taip pat turi ginčo dėl santuokos (santuokos nutraukimo bylos) šalys. Šiuo atveju byla teisinga sutuoktinių paskutinės bendros nuolatinės gyvenamosios vietos teismui. Ginčai, susiję su tėvystės ar motinystės nustatymu ar užginčijimu, taip pat teisingi vietos, kurioje nuolat arba laikinai gyvena pagal Slovėnijos teisės aktus galintis pareikšti ieškinį vaikas, teismui. Jeigu jurisdikciją nagrinėti tokius ginčus turi Slovėnijos teismas, t. y. dėl to, kad ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Slovėnijoje, pagal teritorinio teismo taisyklės ją taip pat gali nagrinėti ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas. Nesutartiniai ginčai dėl kompensacijos (paprastai tai yra bylos, susijusios su nelaimingais eismo įvykiais) teisingi įvykio, dėl kurio atsirado žala, vietos (pvz., nelaimingo eismo įvykio vietos) teismui arba vietos, kurioje buvo patirtos žalą sukėlusios pasekmės, teismui kartu su teismu, kuriam jie teisingi pagal bendrojo teritorinio teismo taisyklės. Jeigu dėl žalos žūva žmogus arba jis sunkiai sužalojamas, bylą taip pat gali nagrinėti ieškovo nuolatinės arba laikinos gyvenamosios vietos teismas. Tarp šalių iš sutartinių santykių kylantys ginčai taip pat teisingi vietos, kuri nustatyta kaip sutartinių įsipareigojimų įvykdymo vieta, teismui; panaši taisyklė taikoma ginčiuose dėl įsakomųjų vekselių ir čekių (mokėjimo vietos teismas). Kiti pasirenkamojo teismo atvejai, kaip nurodyta, yra nustatyti Civilinio proceso įstatyme.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Konkrečiais atvejais įstatyme nustatytas specialusis teritorinis teisingumas ir nurodomi teismai, kurie vieninteliai gali nagrinėti konkrečias bylas. Tai vadinama **išimtinio teritorinio teismo taisykle**, ir jis taikomas šiose bylose:

ginčams, susijusiems su nekilnojamojo turto teisėmis, turto valdymo teisės pažeidimu padarant žalą ir turto nuoma; šiuo atveju išimtinis teritorinis teisingumas priklauso turto buvimo vietos teismui;

ginčams, susijusiems su nekilnojamojo turto teisėmis į jūrų laivus ir orlaivius (ir ginčams, susijusiems su jų nuoma); šiuo atveju išimtinę teritorinę jurisdikciją turi registro, kuriame įregistruoti jūrų laivai arba orlaiviai, buvimo vietos teismas;

ginčams, kylantiems teismo ar administracinio vykdymo metu arba jam pasibaigus, ir ginčams, kylantiems bankroto proceso metu arba su juo susijusiems; šiuo atveju išimtinis teritorinis teisingumas priklauso teismui tos vietos, kurioje yra vykdymo arba bankroto bylą nagrinėjantis teismas.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Pagal Slovėnijos teisės aktus konkrečios bylos šalims leidžiama pirmosios instancijos teisme susitarti dėl teismo (**susitarimas dėl teritorinio teismo**). Šalys susitarime gali pakeisti įstatyme nustatytą teritorinį teisingumą, tačiau būtina pabrėžti, kad jos susitarime negali nustatyti dalykinio (*ratione materiae*) teismo; toks teisingumas gali būti nustatytas tik įstatyme (plg. pirmiau pateiktą paaiškinimą).

Šalys gali susitarti, kad bylą gali nagrinėti pirmosios instancijos teismas, kuriam šiaip ji pagal teritorinio teismo taisyklės būtų neteisinga. Pagrindinė sąlyga, kurios turi laikytis šalys, yra ta, kad šalių pasirinktas teismas turi turėti teisę nagrinėti bylos turinį arba kad jis turi turėti teisę spręsti dėl *ratione materiae* (plg. vietos ir apygardos teismų teismo atskirumą). Susitarimo sudaryti taip pat neleidžiama, kai įstatyme nustatyta, kad teismas turi išimtinę teritorinę teismo taisyklę (plg. ankstesnę pastraipą).

Šalių susitarimas turi būti rašytinis ir susijęs su konkrečiu ginču, būsimu ginču arba ateityje dėl konkrečių šalių tarpusavio teisinių santykių galinčiu kilti ginču. Ieškovas susitarimą turi pridėti prie ieškinio, kuriuo teisme iškeliama atitinkama byla. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad susitarimo dėl teritorinio teisingumo negalima sudaryti bylos nagrinėjimo metu, t. y. tuomet, kai ieškinyje jau yra pareikštas teisme ir toks susitarimas nebuvo pridėtas.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reiktų kreiptis?

Slovėnijos teismų sistemoje nėra specializuotų civilinės ir komercinės teisės teismų (pvz., specializuotų šeimos teismų, kurie spręstų ginčus dėl santuokos arba tėvų ir vaikų ginčus), nes visi civiliniai ginčai sprendžiami vietos ir apygardos teismuose arba šių teismų civilinių ir komercinių bylų skyriuose. Teismai turi organizuoti bylų skyrius (civilinių, šeimos, komercinių, vykdymo, nagrinėjimo ne teismine tvarka, paveldėjimo bylų). Paprastai šiuose skyriuose ginčus nagrinėja ir sprendimus priima besispecializuojantys teisėjai.

Specializuoti teismai yra sukurti tik darbo ir socialiniams ginčams spręsti, o jų teisė nagrinėti tam tikras bylas ir struktūra apibūdinta įvadinėse pastabose.

Susijusios nuorodos

<http://www.sodisce.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs>

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

Paskutinis naujinimas: 24/06/2016

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Slovakija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Iš esmės jurisdikciją pirmosios instancijos procesams civilinėse bylose turi bendrosios kompetencijos teismai, t. y. dažniausiai apylinkės teismas (slovak. *okresný súd*) (Civilinių ginčų proceso kodekso (*Civilný sporový poriadok*, CCAP) 12 straipsnis), o išimtiniais atvejais – apygardos teismas (*krajský súd*) (CCAP 31 straipsnis). Tam tikrais atvejais reikia kreiptis į specializuotą teismą (žr. atsakymą į klausimą Nr. 3).

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Jurisdikcija nagrinėti bylą iš esmės paprastai suvokiama kaip įvairių rūšių teismams paskirta kompetencija pirmąją instanciją priimti sprendimus bylose. Tai reiškia, kad taip nustatoma, ar sprendimą byloje pirmąją instanciją turėtų priimti apylinkės, ar apygardos teismas. Paprastai apylinkių teismai turi jurisdikciją nagrinėti civilines bylas pirmąją instanciją (CCAP 12 straipsnis). Sprendimus tam tikrose teisės aktais nustatytose bylose pirmąją instanciją priima apygardų teismai (CCAP 31 straipsnis). Pagrindinis kriterijus teismo jurisdikcijai nustatyti yra bylos pobūdis.

Teismo proceso pagrindas yra bylos nagrinėjimas pirmosios instancijos teismuose. Kiekvieną bylą pirmiausia turi išnagrinėti pirmosios instancijos teismas. Aplinkybės proceso pradžioje, t. y. tą dieną, kai teismas gauna ieškinį ar pareiškimą, yra lemiamas veiksnys jurisdikcijai nagrinėti bylą iš esmės nustatyti. Aplinkybių pasikeitimas proceso eigoje poveikio jau nustatyta jurisdikcijai nagrinėti bylą iš esmės neturi.

Jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės buvimas yra viena iš su teismu susijusių pagrindinių procesinių sąlygų. Teismas *ex officio* patikrina, ar ši sąlyga yra įvykdyta visais proceso etapais ir visais atvejais, taigi, užprotestuoti jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės nereikia. Jeigu teismas nustato, kad jis neturi jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės, jis privalo perduoti bylą kitam teismui, kuris turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės. Teismas apie tai informuoja ieškovą ar pareiškėją. Jeigu ieškinyje ar pareiškimame jau yra įteiktas atsakovui, teismas tą šalį taip pat turi informuoti, kad perdavė bylą teismui, turinčiam jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės. Ginčas dėl jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės gali kilti tik tarp apylinkės ir apygardos teismų, nes Aukščiausiasis Teismas (slovak. *Najvyšší súd*) negali turėti jurisdikcijos pirmąją instanciją nagrinėti bylą iš esmės. Apylinkės ir apygardos teismų ginčą dėl jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės sprendžia Aukščiausiasis Teismas, kuris, sprendžiant dėl jurisdikcijos, yra viršesnis už abu minėtus teismus.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Slovakijos Respublikos teismų sistema yra trijų lygių: apylinkių teismai, apygardų teismai ir Aukščiausiasis Teismas. Apylinkių teismai turi jurisdikciją nagrinėti civilines bylas pirmąją instanciją (CCAP 12 straipsnis). Apygardų teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylą antrąją instanciją, t. y. apeliacinę tvarką apskųstus apylinkių teismų sprendimus visada nagrinėja apygardų teismai. Išimtį sudaro ginčai, kylantys dėl abstrakčiosios peržiūros vartotojų bylose, kurias apygardų teismai (Bratislavos apygardos teismas, Banskos Bistricos apygardos teismas ir Košicės apygardos teismas) savo apylinkėse nagrinėja pirmąją instanciją (CCAP 31 straipsnis).

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Teritorinė jurisdikcija reglamentuojama Civilinių ginčų proceso kodekse ir Civilinio ne ginčų proceso kodekse (slovak. *Civilný mimosporový poriadok*, CMP). Nuostatos dėl teritorinės jurisdikcijos lemia, kuris pirmosios instancijos teismas, t. y. kuris konkretus teismas iš visų teismų, turinčių jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, turėtų nagrinėti bylą ir joje priimti sprendimą. Taikytinuose teisės aktuose skiriama bendroji teritorinė jurisdikcija ir specialioji teritorinė jurisdikcija. Nustatant teismo teritorinę jurisdikciją, pirmenybė teikiama specialiajai teritorinei jurisdikcijai. Jeigu šiuo metodu jurisdikcijos nustatyti negalima, taikoma bendroji teritorinė jurisdikcija. Teritorinė jurisdikcija taip pat gali būti pasirenkama (alternatyvioji / fakultatyvinė) arba išimtinė. Jeigu teritorinė jurisdikcija yra pasirenkama, ieškovas gali pasirinkti, ar pateikti ieškinį atsakovo bendrosios kompetencijos teisme, ar kitame CCAP nurodytame teisme. Kai teritorinė jurisdikcija yra išimtinė, yra išvardyti atvejai, kai teritorinę jurisdikciją turi ne atsakovo bendrosios kompetencijos teismas. Tai reiškia, kad tam tikras teismas turi jurisdikciją, neatsižvelgiant į tai, ar atsakovo bendrosios kompetencijos teismas yra kitas teismas, ir neatsižvelgiant į galimybę savo nuožiūra pasirinkti teismą konkrečioje byloje.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Ginčo tvarka nagrinėjamos bylos

Remiantis CCAP nuostatomis, atsakovo bendrosios kompetencijos teismas visada turi teritorinę jurisdikciją, jeigu nenumatyta kitaip (CCAP 13 straipsnis).

Asmens bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje yra asmens nuolatinė gyvenamoji vieta (CCAP 14 straipsnis).

Juridinio subjekto bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje yra juridinio asmens registruotoji būstinė (CCAP 15 straipsnio 1 dalis).

Užsienio juridinio subjekto bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje yra užsienio juridinio subjekto padalinys Slovakijos Respublikoje (CCAP 15 straipsnio 2 dalis).

Jeigu bendrosios kompetencijos teismo tokiu būdu nustatyti negalima, bendrosios kompetencijos teismu laikomas teismas, kurio apylinkėje buvo asmens arba juridinio subjekto paskutinė nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė Slovakijos Respublikoje; o jeigu tokio teismo nėra, tada jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje asmuo turi turto (CCAP 16 straipsnis).

Valstybės bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje įvyko faktas, dėl kurio pateiktas ieškinyje (CCAP 17 straipsnis).

Ne ginčo tvarka nagrinėjamos bylos

Ne ginčo tvarka nagrinėjamos bylose (CMP 3 straipsnis) teritorinę jurisdikciją turi įstatymu paskirtas teismas. Jeigu teritorinės jurisdikcijos taip nustatyti negalima, teritorinę jurisdikciją turi ieškovo bendrosios kompetencijos teismas.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimty

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Alternatyvioji jurisdikcija (neprivalomai pasirinkta jurisdikcija) atspindi ieškovo teisę vietoje atsakovo bendrosios kompetencijos teismo pasirinkti teismą, turintį jurisdikciją pagal CCAP 19 straipsnį. Teritorinę jurisdikciją turi ne tik atsakovo bendrosios kompetencijos teismas, bet ir teismas, kurio apylinkėje:

- yra atsakovo darbo vieta pagal jo darbo sutartį;
- įvyko aplinkybės, dėl kurių atsirado teisė pateikti ieškinį dėl žalos atlyginimo;
- yra atsakovo-juridinio subjekto padalinys, jeigu ginčas susijęs su tuo padaliniu;
- yra ieškovo-vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu ginčas yra vartotojo ginčas arba jeigu procesas vyksta dėl ginčo, susijusio su vartotojų arbitražu;
- yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė, arba, užsienio juridinio subjekto atveju, ieškovo organizacinio padalinio vieta, jeigu ginčas vyksta dėl kovos su diskriminacija.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Išimtinė jurisdikcija **ginčo tvarka nagrinėjamos bylose** reiškia, kad ieškovas vietoje atsakovo bendrosios kompetencijos teismo privalo pasirinkti teismą, turintį jurisdikciją pagal CCAP 20 straipsnį. Tai reiškia, kad toliau nurodytais atvejais teritorinę jurisdikciją nagrinėti bylą turi teismas:

- kurio apylinkėje yra nekilnojamas turtas, kai ginčas susijęs su daiktine (lot. *in rem*) teise į nekilnojamąjį turtą;
- kurio apylinkėje vykdomas paveldėjimo procesas, kai ginčas susijęs su paveldėjimo procesu;
- kurio apylinkėje atliekamas vykdymo procesas, jeigu ginčas kilo dėl ypatingo proceso pobūdžio;
- kurio apylinkėje vykdomas bankroto arba restruktūrizavimo procesas, jeigu ginčas kilo dėl ypatingo proceso pobūdžio, išskyrus procesą dėl susitarimo dėl nedalomo sutuoktinių turto;

e) kurio apylinkėje yra arbitražo vieta, jeigu procesas vyksta dėl ginčų, susijusių su arbitražo procesu, išskyrus vartotojų arbitražą; jeigu arbitražo vieta yra ne Slovakijos Respublikoje, jurisdikciją nagrinėti bylą turi teismas, kurio apylinkėje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba jo registruotosios būstinės ar, užsienio juridinio subjekto atveju, organizacinio padalinio adresas; jeigu atsakovas Slovakijos Respublikoje neturi nuolatinės gyvenamosios vietos arba registruotosios būstinės ar, užsienio juridinio subjekto atveju, organizacinio padalinio adreso, tada jurisdikciją nagrinėti bylą turi teismas, kurio apylinkėje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba jo registruotosios būstinės ar, užsienio juridinio subjekto atveju, organizacinio padalinio adresas.

Išimtinė jurisdikcija **ne ginčo tvarka nagrinėjamos bylose** reiškia, kad vietoje bendrosios kompetencijos teismo jurisdikciją turi toliau nurodytas teismas: teritorinę jurisdikciją procese dėl **santuokos nutraukimo** turi teismas, kurio apylinkėje buvo sutuoktinių paskutinės bendros gyvenamosios vietos adresas, jeigu bent vienas iš jų dar gyvena toje apylinkėje. Priešingu atveju teritorinę jurisdikciją turi sutuoktinio, kuris nepateikė ieškinio, bendrosios kompetencijos teismas. Jeigu tokiu būdu teismo jurisdikcijos nustatyti negalima, jurisdikciją turi ieškovo bendrosios kompetencijos teismas (CMP 92 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją procese dėl **santuokos pripažinimo negaliojančia** arba jos **negaliojimo fakto nustatymo** turi teismas, kurio apylinkėje buvo sutuoktinių paskutinės bendros gyvenamosios vietos adresas, jeigu bent vienas iš jų dar gyvena toje apylinkėje. Priešingu atveju teritorinę jurisdikciją turi sutuoktinio, kuris nepateikė ieškinio, bendrosios kompetencijos teismas. Jeigu tokiu būdu teismo jurisdikcijos nustatyti negalima, jurisdikciją turi vieno iš sutuoktinių bendrosios kompetencijos teismas (CMP 101 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją bylose dėl **teisminės nepilnamečių apsaugos** turi teismas, kurio apylinkėje yra nepilnamečio gyvenamoji vieta, nustatyta jo tėvų susitarimu arba pagal teisės aktus proceso pradžioje (CMP 112 straipsnio 1 dalis).

Teritorinę jurisdikciją bylose dėl **įvaikinimo** turi teismas, kurio apylinkėje yra vaiko gyvenamoji vieta, nustatyta jo tėvų susitarimu arba pagal teisės aktus proceso pradžioje. Jeigu tokio teismo nėra, jurisdikciją nagrinėti bylą turi teismas, kurio apylinkėje vaikas gyvena (CMP 136 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją bylose dėl **teisinio veiksnio** turi teismas, kurio apylinkėje yra asmens, kurio veiksnio klausimas sprendžiamas, gyvenamoji vieta (CMP 232 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją bylose dėl **asmens priverstinio gydymo medicinos įstaigoje leistinio** turi teismas, kurio apylinkėje yra medicinos įstaiga (CMP 252 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją bylose dėl **globėjo skyrimo** turi teismas, kurio apylinkėje yra atitinkamo asmens gyvenamoji vieta; jeigu tokio teismo nėra, jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje asmuo turi turto (CMP 273 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją bylose dėl **asmens paskelbimo mirusiu** turi asmens, kurį norima paskelbti mirusiu, bendrosios kompetencijos teismas (CMP 220 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją bylose dėl **paveldėjimo** turi teismas, kurio apylinkėje:

- testatoriaus mirties metu buvo jo gyvenamoji vieta;
- yra testatoriaus turtas, jeigu jurisdikcija nėra nustatyta pagal a punktą;
- testatorius mirė, jeigu jurisdikcija nėra nustatyta pagal a arba b punktus (CMP 158 straipsnis).

Vėlesniame procese dėl paveldėjimo teritorinę jurisdikciją turi paveldėjimo procesą baigęs teismas (CMP 159 straipsnis).

Jeigu vykstant paveldėjimo procesui teismas turi patvirtinti nepilnamečio paveldėtojo ieškinį, jurisdikciją ieškiniui patvirtinti turi teismas, kuriame vyksta paveldėjimo procesas (CMP 160 straipsnio 1 dalis).

Teritorinę jurisdikciją bylose dėl **notarinio saugojimo** turi teismas, kurio apylinkėje yra notaro, saugančio pinigus, daiktus ar vertybinius popierius, registruotoji būstinė (CMP 334 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją bylose dėl **banko ar užsienio banko padalinio išduoto ir prarasto vertybinio popieriaus teismo pakeitimo** turi teismas, kurio apylinkėje yra banko arba užsienio banko padalinio registruotoji būstinė. Kitais atvejais jurisdikciją bylose dėl dokumento teismo pakeitimo turi ieškovo bendrosios kompetencijos teismas. Jeigu ieškovas bendrosios kompetencijos teismo Slovakijos Respublikoje neturi, jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje yra mokėjimo vieta (CMP 311 straipsnis).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Ne.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Specializuotų teismų jurisdikcija reglamentuojama CMP 22–33 straipsniuose; konkrečiai, specializuoti teismai turi jurisdikciją:

- procesuose dėl įsakomųjų vekselių ir čekių;
- darbo ginčuose;
- bankroto ir restruktūrizavimo procesuose;
- ginčuose dėl pramoninės nuosavybės;
- ginčuose dėl nesąžiningos konkurencijos ir autorių teisių;

- f) ginčiuose, kylančiuose dėl ekonominės konkurencijos;
- g) ginčiuose dėl arbitražo proceso;
- h) ginčiuose, kylančiuose dėl susitarimų akcijų biržoje;
- i) ginčiuose dėl sutarties, darbų koncesijų sutarties arba preliminariosios sutarties pripažinimo negaliojančia;
- j) ginčiuose, kylančiuose dėl abstrakčiosios peržiūros vartotojų byloje;
- k) ginčiuose dėl branduolinės žalos atlyginimo;
- l) byloje dėl kitoje ES valstybėje narėje skirtų laikinųjų apsaugos priemonių, taikomų civilinėse byloje.

Paskutinis naujinimas: 14/01/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontakcinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Suomija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Suomijoje civilinius ieškinius nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai. Specialieji teismai paprastai arba yra apeliacinės instancijos teismai, arba nagrinėja ne pavienių piliečių inicijuotas bylas.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Pirmosios instancijos bendrosios kompetencijos teismas Suomijoje yra apygardos teismas (suom. *kärjäoikeus*). Apeliaciniai teismai (suom. *hovioikeus*) iš esmės veikia kaip apeliacinės instancijos teismai.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Pagrindinė taisyklė – ieškiniai pareiškiami atsakovo gyvenamosios vietos pirmosios instancijos bendrosios kompetencijos teisme. Tai daroma ir tais atvejais, kai atsakovas yra juridinis asmuo. Tik nedidelė mažuma ieškinių nagrinėjami kitur.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Bylos, kuriose tai įmanoma, yra šios:

ieškiniai dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo kartu nutraukimo ar santuokos galiojimo arba turto padalijimo kitomis negu sutuoktinio mirties aplinkybėmis gali būti pareiškiami teisminės apygardos, kurioje bent vienas iš sutuoktinių turi savo gyvenamąją vietą arba nuolatinę gyvenamąją vietą, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl juridinio asmens filialo, padalinio, atstovybės ar kitos verslo vietos operacijų ar individualaus verslininko verslo vietos operacijų, kai minėtasis juridinis asmuo arba individualus verslininkas yra atsakovas, taip pat gali būti pareiškiami teisminės apygardos, kurioje yra atitinkama verslo vieta, pirmosios instancijos teisme.

Vartotojo skundas prekybininkui pagal vartotojų apsaugos teisės aktus gali taip pat būti nagrinėjamas teisminės apygardos, kurioje yra atitinkamo vartotojo gyvenamoji vieta arba nuolatinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme.

Rinkos teismas (suom. *markkinaoikeus*) veikia kaip pirmosios instancijos teismas su pramoninėmis teisėmis ir autorių teisėmis susijusiems ginčams, prašymams ir skundams nagrinėti.

Ieškiniai dėl darbo sutarčių taip pat gali būti pareiškiami teisminės apygardos, kurioje paprastai atliekamas atitinkamos sutarties reglamentuojamas darbas, pirmosios instancijos teisme. Tais atvejais, kai darbas paprastai nėra atliekamas toje pačioje teisminėje apygardoje, darbuotojo skundas darbdaviui gali būti nagrinėjamas ir teisminės apygardos, kurioje yra darbdavio verslo vieta, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl nesutartinės kompensacijos gali būti pareiškiami teisminės apygardos, kurioje įvykdytas veiksmas arba aplaidus poelgis, dėl kurio teikiamas skundas, arba kurioje buvo patirta atitinkama žala, pirmosios instancijos teisme. Minėtieji ieškiniai gali būti pareiškiami ir teisminės apygardos, kurioje yra ieškovo gyvenamoji vieta arba nuolatinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme, jeigu ieškinyje grindžiamas Transporto priemonių privalomojo draudimo įstatymu (suom. *liikennevakuutuslaki*), Žalos pacientams įstatymu (suom. *potilasvahinkolaki*), Atsakomybės už produktus įstatymu (suom. *tuotevastuulaki*), Žalos aplinkai draudimo įstatymu (suom. *laki ympäristövahinkovakuutuksesta*) arba Atsakomybės už geležinkelių eismą įstatymu (suom. *raideliikennevastuulaki*).

Ieškiniai dėl nekilnojamojo turto taip pat gali būti pareiškiami teisminės apygardos, kurioje yra nekilnojamas turtas, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl išlaikymo gali būti pareiškiami ir teisminės apygardos, kurioje yra ieškovo arba išlaikymo gavėjo gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme. Tarptautiniais atvejais gali būti taikomos ES reglamentuose ar tarptautinėse sutartyse nustatytos jurisdikcijos taisyklės.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Kompetentingas teismas ne visada bus atsakovo gyvenamosios vietos teismas. Pavyzdžiui:

Ieškiniai dėl tėvystės nustatymo turi būti pareiškiami teisminės apygardos, kurioje yra motinos arba vaiko gyvenamoji vieta arba nuolatinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme. Ieškiniai dėl tėvystės atšaukimo turi būti pareiškiami teisminės apygardos, kurioje yra vaiko gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl vaiko globos teisių ir teisės bendrauti su vaiku turi būti pareiškiami teisminės apygardos, kurioje yra vaiko gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl globos teisių ir teisės bendrauti nurodymų vykdymo užtikrinimo turi būti pareiškiami teisminės apygardos, kurioje yra vaiko arba atsakovo gyvenamoji vieta arba kurioje kuris nors iš jų laikinai gyvena, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl globėjų paskyrimo, globos nutraukimo, veiksnio apribojimo arba tokių apribojimų panaikinimo ar pakeitimo turi būti pareiškiami apygardos, kurioje yra asmens, kurio veiksniumas apribojamas, gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl įvaikinimo patvirtinimo turi būti pareiškiami teisminės apygardos, kurioje yra įtėvio gyvenamoji vieta arba nuolatinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl paveldėjimo ir palikimo turi būti pareiškiami teisminės apygardos, kurioje buvo mirusio asmens gyvenamoji vieta arba nuolatinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Civilinių ieškinių atveju (tačiau kai procesas vyksta ne ginčo tvarka) suinteresuotosios šalys tam tikromis sąlygomis gali pasirinkti kitą teismą negu tas, kuris būtų kompetentingas įprastu atveju (pirmosios instancijos teismas).

Vartotojų, darbuotojų arba išlaikymo siekiančių ar jį gaunančių asmenų teisė pareikšti ieškinius Civilinio proceso kodekse nurodytame teisme (suom. *oikeudenkäymiskaari*) negali būti ribojama susitarimais dėl jurisdikcijos, išskyrus atvejus, kai tokie susitarimai sudaromi kilus ginčui.

Susitarimai dėl jurisdikcijos turi būti sudaromi raštu ir gali būti susieti tik su konkrečiu ginču arba taikomi būsimiems ginčams, kiliantiems iš konkretaus teisinio santykio.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Rinkos teismas veikia kaip pirmosios instancijos teismas su pramoninėmis teisėmis ir autorių teisėmis susijusiems ginčams, prašymams ir skundams nagrinėti. Kitais atvejais specialiujų teismų sistema Suomijoje naudojama tik išimtinėmis aplinkybėmis nagrinėjamosioms byloms.

Nuorodos

📄 Suomijos teismai

Paskutinis naujinimas: 02/03/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Jurisdikcija - Švedija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Civilinės teisės ginčus paprastai nagrinėja bendrosios kompetencijos teismas. Byla turi būti iškeliami jurisdikciją turinčiame apylinkės teisme (šved. *tingsrätt*). Du specializuoti teismai nagrinėja tam tikrų rūšių civilines bylas, būtent Darbo teismas (šved. *Arbetsdomstolen*) ir Rinkos teismas (šved. *Marknadsdomstolen*).

Yra ir tam tikrų apylinkių teismų, nagrinėjančių specifinių rūšių bylas. Informaciją apie šių teismų jurisdikciją galima rasti atsakyme į [3 klausimą](#).

Daugiau informacijos apie bendrosios kompetencijos teismus galima rasti [čia](#), o apie specializuotus teismus – [čia](#).

Tam tikrus civilinės teisės ginčus nagrinėja įstaigos, kurios iš tikrųjų nėra teismai. Laikydamosi supaprastinto proceso tvarkos, vykdymo institucijos gali reikalauti, kad šalis atliktų mokėjimą arba imtųsi kitų priemonių. Šių institucijų sprendimus galima ginčyti apylinkės teisme. Tam tikrus ginčus, susijusius su nuoma, nagrinėja specializuoti nuomos teismai (šved. *hyresnämnder*) arba nuomojamo turto teismai (šved. *arrendenämnder*).

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Iš esmės visos civilinės bylos pirmiausia iškeliamos žemiausios instancijos, t. y. apylinkės, teisme (šved. *tingsrätt*).

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Pagal bendrą taisyklę byla turi būti iškeliami atsakovo gyvenamosios vietos teisme. Fizinis asmuo laikomas gyvenančiu vietoje, kurioje yra registruotas.

Informaciją apie tai, kur asmuo yra registruotas, gali suteikti Švedijos mokesčių inspekcija (šved. *Skatteverket*) (tel. +46 (0)8 56 48 51 60). Paprastai juridinių asmenų buvimo vieta laikoma vieta, kurioje yra jų registruotoji būstinė.

Švedijos teisme bylą iškelti galima net ir tais atvejais, kai asmuo negyvena Švedijoje. Jeigu atsakovas neturi gyvenamosios vietos, byla gali būti iškelta pagal vietą, kurioje jis yra apsisitęs, arba kai kuriais atvejais – pagal vietą, kurioje jis paskiausiai gyveno ar buvo apsisitęs. Dėl kai kurių civilinių ginčų byla Švedijoje gali būti iškeliami, net jeigu atsakovas gyvena užsienyje. Svarbiausias tokios jurisdikcijos pagrindas bus tai, kad turtas yra Švedijoje arba sutartis buvo sudaryta Švedijoje.

Tarptautinėse bylose svarbu atsiminti, kad Švedijos nuostatas, kurioms reglamentuojama teismų jurisdikcija, galima taikyti tik tais atvejais, kai Švedija turi jurisdikciją. Dažniausiai Švedija turi jurisdikciją, jei Švedijos teismas turi jurisdikciją pagal nacionalines nuostatas, kuriomis reglamentuojama teismų jurisdikcija. Šiomis aplinkybėmis taip pat būtina atsižvelgti į bet kokius tarptautinius susitarimus, kurie gali būti taikomi. Svarbiausi iš jų yra Reglamentas „Briuselis I“, Briuselio konvencija ir Lugano konvencija; visuose šiuose dokumentuose reglamentuojama teismų jurisdikcija tais atvejais, kai atsakovas gyvena valstybėje, kurioje taikomas minėtas reglamentas arba konvencijos. Visų pirma juose taip pat nustatyta, kad jurisdikcijos pagrindai, kuriais remiantis ieškinyje dėl įpareigojimo sumokėti gali būti pareiškiamas toje valstybėje, kurioje atsakovas turi turto, negali būti taikomi asmeniui, turinčiam gyvenamąją vietą valstybėje narėje arba valstybėje, kuri yra konvencijos šalis.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Yra įvairių jurisdikciją reglamentuojančių taisyklių, kuriose nurodyta, kad byla taip pat gali būti iškeliami kitame nei atsakovo gyvenamosios vietos teisme.

Įvairiuose tarptautiniuose susitarimuose, kaip antai Reglamente „Briuselis I“ ir Lugano konvencijoje, taip pat yra taisyklių dėl konkuruojančių jurisdikcijų.

Toliau nurodomos svarbiausios Švedijos taisyklės dėl konkuruojančių jurisdikcijų:

kiekvienas asmuo, kuris patyrė žalą, gali iškelti bylą toje vietoje, kurioje buvo padarytas žalą sukėlęs veiksmas arba kurioje atsirado žala. Iš esmės ši taisyklė netaikoma sutarties pažeidimo atveju. Ieškinyje dėl žalos, patirtos dėl nusikalstamos veikos, gali būti pareiškiamas atsižvelgiant į pradėtą nusikaltimo baudžiamąjį persekiojimą;

vartotojų bylas prekiautojui, susijusias su nedidelėmis sumomis, vartotojai gali iškelti savo gyvenamosios vietos teisme;

bylos, susijusias su sutartine prievole atlikti mokėjimą, tam tikrais atvejais gali būti iškeliamos sutarties sudarymo vietoje. Kita vertus, Švedijos teisėje nėra nuostatos, pagal kurią jurisdikcija būtų suteikiama sutarties vykdymo vietoje;

tam tikrais atvejais bylą prekiautojui, susijusią su ginču dėl verslo veiklos, galima iškelti pagal verslo vykdymo vietą;

ieškiniai, susiję su vaiko globa, būstu ir lankymo teisėmis, paprastai nagrinėjami pagal vaiko gyvenamąją vietą (taip pat žr. skiltį „Tėvų atsakomybė – Švedija“).

bylos, susijusias su vaiko išlaikymu, paprastai iškeliamos atsakovo gyvenamosios vietos teisme, tačiau ieškiniai dėl tėvystės (motinystės) nustatymo, šeimos bylos ir su tėvų atsakomybe susijusios bylos (vaikų globa ir gyvenamoji vieta) gali būti nagrinėjamos kitame teisme.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Švedijos teisėje galioja įvairios išimtinės jurisdikcijos taisyklės, kuriose nustatyta, kad byla turi būti iškeliami konkrečiame teisme. Išimtinės jurisdikcijos taisyklės taip pat nustatytos įvairiuose tarptautiniuose susitarimuose, pvz., Reglamente „Briuselis I“, Briuselio ir Lugano konvencijose. Jeigu byla, kuriai taikoma kuri nors iš šių taisyklių, yra iškeliami teisme, neturinčiame išimtinės jurisdikcijos, teismui neleidžiama tos bylos nagrinėti.

Toliau nurodomos svarbiausios Švedijos išimtinės jurisdikcijos taisyklės:

daugumą turčinės teisės ginčų turi nagrinėti turto buvimo vietos teismas;

kai kuriuos su turto susijusius ginčus turi nagrinėti turto teismas (šved. *fastighetsdomstol*) arba specializuoti nuomos ar nuomojamo turto teismai (šved. *hyresnämnd* arba *arrendenämnd*). Tai vėlgį priklauso nuo turto buvimo vietos;

su paveldėjimo teise susijusias bylas turi nagrinėti vietos, kurioje gyveno mirusysis, teismas;

ginčus, susijusius su santuoka ir sutuoktinių turto padalijimu, turi nagrinėti vienos iš šalių gyvenamosios vietos teismas;

kai ginčą turi nagrinėti Darbo teismas (šved. *Arbetsdomstolen*) arba Rinkos teismas (šved. *Marknadsdomstolen*), bylos negalima iškelti atsakovo gyvenamosios vietos bendrosios kompetencijos teisme;

daugeliui ginčų, susijusių su aplinkosaugos teise, jūrų teise ir intelektinės nuosavybės teise, galioja specialios taisyklės, pagal kurias jurisdikcija suteikiama tik vienam teismui;

Svea apeliacinis teismas (šved. *Svea hovrätt*) turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti tam tikrus skundus, susijusius su užsienio teismų sprendimų vykdymu.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Šalys gali sudaryti susitarimą ir nustatyti, kad ginčas gali arba turi būti nagrinėjamas tam tikrame teisme. Tai vadinama jurisdikcijos praplėtimo susitarimu ir jis turi būti rašytinis. Susitarime galima nustatyti, kad vienas teismas turi išimtinę jurisdikciją. Taip pat galima susitarti, kad jurisdikciją turės ne tas teismas, kuris nustatomas pagal įprastas taisykles. Šalys taip pat gali nustatyti, kad jurisdikciją turės daugiau nei vienas teismas.

Iš esmės teismas, kuriam šalys priskyre jurisdikciją, turi priimti nagrinėti jame iškeltą bylą. Tačiau ši taisyklė netaikoma, jeigu susitarimas prieštarauja kuriai nors išimtinės jurisdikcijos taisyklei. Jeigu viena iš šalių teigia, kad jurisdikcijos praplėtimo susitarimas negalioja, teismas taip pat turi išnagrinėti tokį argumentą ir gali nuspręsti, kad jis neturi jurisdikcijos.

Teismas, kuris priešingu atveju neturėtų jurisdikcijos, gali turėti jurisdikciją, jeigu atsakovas neprieštarauja, kad bylą nagrinėtų jurisdikcijos neturintis teismas (tai vadinama numanoma prorogacija). Tačiau taip negali būti, jeigu taikomos išimtinės jurisdikcijos taisyklės; teismas šį klausimą turi išnagrinėti savo iniciatyva. Tačiau teismas savaime nenagrinės klausimo, ar byla keliama pažeidžiant pagrindinę taisyklę, taisykles, kuriomis reglamentuojama konkuruojanti jurisdikcija, arba jurisdikcijos praplėtimo susitarimą. Bet koks teiginys, kad teismas neturi jurisdikcijos, turi būti išsakomas šalims pirmą kartą padarant pareiškimus byloje. Tačiau jeigu atsakovas apskritai nepadaro jokio pareiškimo ir teismas turi priimti sprendimą už akių, teismas turi išnagrinėti klausimą, ar jis turi jurisdikciją.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Civilinius ginčus nagrinėja du specializuoti teismai, būtent Darbo teismas (šved. *Arbetsdomstolen*) ir Rinkos teismas (šved. *Marknadsdomstolen*). Darbo teismas nagrinėja darbo santykių ginčus, t. y. ginčus, susijusius su darbuotojo ir darbdavio santykiais. Rinkos teismas nagrinėja ginčus, susijusius su konkurencijos ir rinkodaros teise.

Tam tikri apylinkių teismai (šved. *tingsrätter*) nagrinėja konkrečių rūšių civilines bylas. Penki Švedijos apylinkės teismai taip pat yra žemės ir aplinkos teismai (šved. *mark- och miljödostolar*). Šie teismai nagrinėja bylas, kurioms taikomas Aplinkosaugos kodeksas (šved. *miljöbalken*), ir bylas, susijusias su žemės nusavinimu ir žemės dalijimu į sklypus. Jūrų bylas nagrinėja septyni apylinkės teismai, kurie taip pat yra jūrų teisės teismai (šved. *sjörättsdomstolar*). Galioja specialios taisyklės, taikomos intelektinės nuosavybės teisės ginčams, visų pirma susijusiems su patentais; šiose bylose išimtinę jurisdikciją turi Stokholmo apylinkės teismas (šved. *Stockholms tingsrätt*).

Paskutinis naujinimas: 12/11/2015

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.